

MANUAL “PËR TË DREJTËN E PRONËSISË”

Ushtrimi efektiv i të drejtave për kthimin
dhe kompensimin e pronave në Shqipëri

MBËSHËTETJA E MJETEVE TË BRENDSHME EFEKTIVE PËR ZBATIMIN E VENDIMEVE TË GJEDNJ-SË

Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

MANUAL “PËR TË DREJTËN E PRONËSISË”

Ushtrimi efektiv i të drejtave për kthimin
dhe kompensimin e pronave në Shqipëri

Përshtatur nga:

Dagmara Rajska

Doktor Shkencash në të Drejtat e Njeriut, Avokate

Naureda Llagami

LLM, Avokate

Tiranë, 2017

*Ky botim mbetet në pronësi të
Këshillit të Evropës. Te gjitha të drejtat e
rezervuara.*

*Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të
përkthehet, riprodhohet ose transmetohet,
në asnjë formë dhe me asnjë mjet
elektronik (CD-Rom), Internet, etj.*

*Ky manual trajnimi është zhvilluar në
kuadër të projektit 'Mbështetja e mjeteve të
brendshme efektive për zbatimin e
vendimeve të GjEDNj-së. Manuali bazohet
mbi metodologjinë HELP (Edukimi mbi të
Drejtat e Njeriut për Profesionistët në
Fushën e Ligjit). Për zhvillimin e këtij
manuali kanë punuar në bashkëpunim, një
ekspert i huaj dhe një vendas. Mendimet e
shprehura në këtë punim janë përgjegjesi e
autorëve dhe nuk pasqyrojnë
domosdoshmërisht qëndrimet apo
politikën zyrtare të Këshillit të Evropës.*

Foto në kopertinë krijuar nga
Awesomecontent - Freepik.com

Përmbajtja e lëndës

Hyrje	5
-------------	---

Kapitulli 1

1.1	Kuadri ligjor dhe fusha e zbatimit	7
	Objektivat mësimorë	7
	Ligjet	7
	Fusha e zbatimit të të drejtave	11
	Tri rregullat e Nenit 1 të Protokollit 1	22
	Detyrimi i Shteteve: Çfarë duhet të bëjnë shtetet që të zbatojnë P1-1?	24
1.2	Kuadri ligjor dhe e drejta e pronësisë në rendin juridik shqiptar	26
	Përmbajtja dhe objektivat	26
	Institucionet shqiptare që merren me të drejtën e pronësisë	26
	Kuadri ligjor shqiptar dhe praktika gjyqësore mbi të drejtën e pronësisë, në mënyrë të veçantë, të drejtën për kthimin dhe kompensimin e pronës ..	27
	Përmbledhje e çështjeve përkatëse të GjEDNj-së kundër Shqipërisë	28
	Pyetje	29
	Çelësat e përgjigjeve	32

Kapitulli 2

2.1	Struktura e nenit 1 të Protokollit 1	35
	Tri Rregullat	35
	Të drejtat për të nxjerrë fitime nga pasuria vetë	38
	Konfiskimi dhe shitja e pasurive të palëve të treta nga autoritetet tatimore	39
	Masa mbrojtëse procedurale	40
	Rregullimi i përdorimit: masa fiskale	41
	Tatimet që përbëjnë konfiskim	41
	Të gëzuarit qetësisht të pasurisë	46
2.2	Struktura e nenit 1 të Protokollit nr. 1	49
	Privimi nga e drejta pronësisë (Rregulli i dytë)	49
	Rregullimi i përdorimit të pasurive (Rregulli i tretë)	50
	Të gëzuarit qetësisht të pasurisë (Rregulli i parë)	50
	Pyetje	51
	Çelësat e përgjigjeve	54

Kapitulli 3

3.1	Kufizimet e lejueshme dhe proporcionaliteti	58
	Kur janë të lejueshme kufizimet	58
	Ligjshmëria	63
	Interesi publik	67
	Proporcionaliteti	73
3.2	Kufizimet e lejueshme dhe proporcionaliteti në rendin juridik shqiptar	82
	Përmbajtja dhe objektivat	82
	Kufizimi	82
	Ligjshmëria	82
	Interesi i përgjithshëm	84

Proporcionaliteti	85
Kufiri i vlerësimit	86
Pyetje	87
Çelësat e përgjigjeve	90

Kapitulli 4

4.1	Kthimi dhe kompensimi i pronës	93
	Kompensimi	93
	Kompensimi për të siguruar një raport të drejtë	93
	Kompensim për shpronësim	93
	Kompensimi për kufizime të tjera përveç shpronësimeve	94
	Sa duhet të jetë masa e kompensimit	95
	Vlera e plotë e tregut në kohën e marrjes së pronës	96
	Përfundime nga detyrimi i kompensimit të plotë	96
	Kompensim me më pak se vlera e plotë e tregut – skenarë të tjerë	97
	Si mund ta shqyrtojë gjykata shumën e kompensimit	98
	Kthimi i pronës – Qasja e KEDNJ-së	101
	Marrja ose shtetëzimi i pronës pas Luftës së Dytë Botërore	101
	Karakteristikat e Evropës Qendrore dhe Lindore	101
	Legjislacioni mbi kthimin e pronës	101
	Një e drejtë e re pronësie u dha me legjislacionin mbi kthimin e pronës	102
	Çështje të ndryshme të të drejtave të njeriut në rastet e kthimit të pronës	102
	Shpresa për njohjen e një të drejte të pronësisë	103
	Doktrina e aktit të veçantë	103
	Përfundime dhe çështje të veçanta	104
	Doktrina e shkeljes së vazhdueshme	104
	Përdorimi i mjeteve të jashtëzakonshme të ligjshme juridike për kthimin e të drejtës Baraspeshimi – të drejtat e pronarëve (të mëparshëm) dhe personave të tretë	104
	Kthimi i pronës fetare	105
4.2	Kthimi dhe kompensimi i pronës në rendin juridik shqiptar	105
	Zbatimi i Nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konvetës Evropiane për të drejtat e njeriut në rendin juridik shqiptar	106
	Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë e Vitit 1998	106
	Ligji nr. 133/2015 “Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave”	107
	Zhvillimet e kohëve të fundit	110
	Përmbledhje krahasuese e legjislacionit dhe praktikës gjyqësore lidhur me të drejtat e kthimit dhe kompensimit	111
	Pyetje	116
	Çelësat e përgjigjeve	119

Kapitulli 5

5.1	Marrëdhëniet ndërmjet Nenit 1 të Protokollit 1 dhe neneve të tjera të KEDNJ-së	120
	Objektivat mësimore	120
	Hyrje	120
	Marrëdhëniet ndërmjet Nenit 1, Protokollit 1 dhe neneve të tjera	120

	Mosekzekutimi dhe arbitrariteti i vendimeve gjyqësore	121
	Mjedisi	123
5.2	E drejta e pronës lidhur me të drejta të tjera në shkallë vendi në Shqipëri	125
	E drejta e pronësisë lidhur me të drejtën për respektimin e jetës private	125
	Të drejtat e pronësisë lidhur me të drejtën për një proces të rregullt – shembuj nga vendi	126
	Pyetje	126
	Çelësat e përgjigjeve	129

Kapitulli 6

6.1	Masat për ekzekutim	130
	Çfarë janë masat për ekzekutim	130
	Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase në Rusi	130
	Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase në Ukrainë ..	130
	Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase në Moldavi ..	131
	Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës	131
6.2	Masat për ekzekutim në rendin juridik shqiptar	133
	Përmbajtja dhe objektivat	133
	Kuadri rregullator dhe praktika gjyqësore vendase për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore përfundimtare lidhur me të drejtën e pronësisë në Shqipëri	133
	Ekzekutimi i vendimeve gjyqësore civile	133
	Ekzekutimi i detyrimeve financiare ndaj personave juridik dhe fizik	134
	Ekzekutimi i vendimit mbi sendet e paluajtshme	134
	Mjetet e mbrojtjes nga ekzekutimi i vendimeve	135
	Pavlefshmëria e titullit ekzekutiv	135
	Kundërshtimi i veprimeve të përbaruesit gjyqësor	135
	Padia për kërkimin e sendit nga personi i tretë	135
	Ekzekutimi i vendimeve gjyqësore administrative përfundimtare	136
	Ekzekutimi i vendimeve gjyqësore vendase në Shqipëri duke marrë parasysh praktikën gjyqësore të GjEDNJ-së	136
	Pyetje	137
	Çelësat e përgjigjeve	138

Kapitulli 7

7.1	Statistika	139
-----	------------------	-----

HYRJE

Mirësevini në Manualin “Të drejtat e pronës dhe Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut”.

Ky Manual është një përshtatje e kursit “Të drejtat e pronës dhe Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut” për profesionistë në fushën juridike në Shqipëri. Kursi “HELP për të Drejtat e Njeriut” është hartuar pas një numri kërkesash nga gjyqësori i vendeve të ndryshme, që ende përballet me një numër të madh çështjesh lidhur me kthimin e pronës së konfiskuar nga forca të ndryshme. Si pasojë, i gjithë Manuali fokusohet në të drejtat për kthimin dhe kompensimin e pronave.

Manuali u përgatit në kuadër të Projektit “Mbështetja e zgjidhjeve efektive vendase dhe mundësimi i ekzekutimit të vendimeve gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut”, projekt ky që zbatohet nga Këshilli i Evropës dhe financohet nga Bashkimi Evropian dhe Këshilli i Evropës në kuadër të bashkëpunimit “Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë”. Manuali u përgatit në përputhje me metodologjinë e “Edukimit me të drejtat e njeriut për profesionistët në fushën juridike (HELP)”.

Metodologjia e trajnimit e HELP-ësë merr në konsideratë trysinë e rëndë lidhur me afatet që ushtrohet ndaj profesionistëve në fushën juridike në punën e tyre të përditshme. Materialet e trajnimit janë hartuar nga ekspertë ndërkombëtarë me qëllim rritjen e aftësive dhe njohurive që ju mund të aplikoni drejtpërsëdrejti në punën tuaj të përditshme.

Ky Manual përbëhet nga 6 kapituj. Në të gjithë kapitujt kërkohet që ju të kryeni detyra me qëllim vlerësimin e nivelit të aftësive dhe njohurive tuaja, si dhe ecurinë e tij. Kapitujt janë ndërtuar sipas objektivave mësimore. Gjithashtu, është vënë në dispozicion falas një version ndëraktiv përmes internetit i këtij kursi, në anglisht, në adresën: [<http://help.elearning.ext.coe.int/course/view.php?id=1732>]. Kjo është platforma e të mësuarit përmes mjeteve të komunikimit elektronik e HELP-ësë. Për më shumë informacion për HELP, shih: www.coe.int/HELP.

Hyrja dhe kuadri historik

Përgjithësisht, pas Luftës së Dytë Botërore ka patur njëfarë ngurrimi nga ana e shteteve për t'i mbrojtur hapur interesat për pasurinë në traktatet për të drejtat e njeriut. Kjo vlen si për sistemin e Kombeve të Bashkuara, ashtu dhe për sistemin evropian për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

Fillimisht, e drejta e pronës nuk u përfshi në katalogun e të drejtave të parashikuara në Konventë dhe iu shtua asaj përmes Protokollit të saj të Parë. Shtetet shprehën shqetësime se garanci të tilla do t'i pengonin programet e tyre sociale dhe ekonomike. Këto shqetësime përfshihen në **formulimin** e miratuar që parashikon **të drejtën e cilësuar të pronës**. Garancia e pronës është larg të qenurit absolute.

Pikërisht në çështjen "Marckx kundër Belgjikës" (1979) Gjykata njohu se neni 1 i Protokollit 1 të Konventës garanton **në thelb** të drejtën e pronës.

Pas pranimit të vendeve nga Evropa Qendrore dhe Lindore, Gjykata krijoi një mekanizëm të ri – procedurën e studimit të vendimeve gjyqësore – me qëllim që t'u përgjigjej në mënyrë të përshtatshme shqetësimeve në shkallë të gjerë lidhur me pasurinë.

"Broniowski kundër Polonisë", 2004, ka qenë studimi i parë i vendimeve gjyqësore të marra nga Gjykata.

KAPITULLI 1

1.1 KUADRI LIGJOR DHE FUSHA E ZBATIMIT

Objektivat mësimorë

Mirësevini në kapitullin e parë të këtij kursi. Në fund të këtij kapitulli, ju:

- Do të keni mësuar standardet e zbatimit të ligjeve mbi pronat dhe fushën e zbatimit të tyre;
 - Duke arritur që të kuptoni fushën e zbatimit të **nenit 1 të Protokollit 1 të KEDNJ-ësë**
 - Duke arritur që të kuptoni "**çfarë**" është një pasuri dhe "**kush**" mbrohet.
 - Duke treguar njohuri të thella për qasjen e "**tri rregullave**".
- Do të keni mësuar si të identifikoni shkeljet dhe pajtueshmërinë me standardet e ligjit mbi pronën;
 - Duke arritur që të kuptoni njohuritë bazë në këto kapituj.
 - Duke arritur që të tregoni aftësi për të **ndjekur dhe zbatuar testin me "gjashtë hapa"**.

Ligjet

Fatkeqësia e Marios me të drejtat e pronës

Një

Në vitin 1975, Mario bleu ca tokë bujqësore në Poloni. Plani i tij ishte që ta përdorte tokën për qëllime ndërtimi.

Në vitin 1988, një dekret e përfshiu tokën e Marios në një park kombëtar, që ishte ndërtuar në vitin 1970.

Dy

Në vitin 1994, autoritetet vendore miratuan një plan zhvillimi që e ndalonte përdorimin e tokës së parkut kombëtar për qëllime ndërtimi. Drejtori i parkut e informoi Marion se toka e tij përfshihej në zonën për mbrojtjen e liqenit dhe ajo kishte një zonë pyjore në të cilën rekomandohej ripyllëzim i mëtejshëm.

Pavarësisht nga kërkesat e tij, autoritetet vendore nuk pranuan që t'i jepnin Marios leje ndërtimi.

Tre

Mario e kundërshtoi pa sukses vendimin e autoriteteve vendore në gjykatat polake. Sipas llogarive të tij, ndalimi për të ndërtuar i kishte kushtuar 200.000 euro. Megjithatë, ai nuk mori asnjë kompensim për humbjen e vlerës të tokës së tij.

Çfarë mund të bëjë tani Mario?

A mund të ankohet Mario mbi bazën e të drejtës ndërkombëtare?

E drejta e pronës mbrohet mbi bazën e disa sistemeve ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare.

Legjislacioni vendas

Të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës e mbrojnë të drejtën e pronës mbi bazën e ligjeve kushtetuese dhe ligjeve përkatëse.

Zakonisht, legjislacioni rregullon kushtet për të patur akses, për të gëzuar dhe për të përdorur pronën.

Shkelja e legjislacionit vendas mund të kundërshtohet në gjykatat vendase, pavarësisht nëse është kryer nga agjentë të shtetit apo subjekte private.

Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut

Miraturat në vitin 1948 nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara. Deklarata nuk është një ligj burimor detyrues në themel, por, gjerësisht, ajo çmohet se pasqyron të drejtën zakonore ndërkombëtare.

Neni 17

"Kushdo ka të drejtë për të patur pasuri, vetë dhe në bashkësi me të tjerët. Askush nuk duhet të privohet arbitrarisht nga pasuria e tij."

Karta e të Drejtave Themelore e Bashkimit Evropian

Neni 17

1. Kushdo ka të drejtë për të patur, përdorur, disponuar ose për të lënë trashëgimi pronën e tij të fituar në mënyrë të ligjshme. Askush nuk mund të shpronësohet, përveçse për shkak të interesit publik dhe në rastet dhe sipas kushteve të parashikuara me ligj, përkundërt një kompensimi të drejtë për humbjen që duhet të paguhet brenda një kohe të arsyeshme. Përdorimi i pronës mund të rregullohet me ligj për aq sa kjo është e nevojshme për interesin e përgjithshëm.

2. Pronësia intelektuale mbrohet.

Karta e të Drejtave Themelore e Bashkimit Evropian (Karta e BE-së)

Së pari, Karta e BE-së aplikohet vetëm në vendet që janë anëtare të Bashkimit Evropian (BE). Aktualisht janë 28 vende nga 47 anëtarët e Këshillit të Evropës.

Së dyti, Karta e BE-së aplikohet për të gjitha masat e institucioneve të BE-së.

Së treti, Karta e BE-së aplikohet për akte të shtetit kur ai zbaton legjislacionin e BE-së (Neni 51 i Kartës së BE-së)

Në një shtet që bën pjesë në BE, kur legjislacioni i BE-së nuk është në rrezik, Karta e BE-së nuk mund të aplikohet për kufizime të të drejtave të njeriut.

Neni 51

Fusha e zbatimit

1. Dispozitat e kësaj Karte iu drejtohen institucioneve, organeve, zyrave dhe agjencive të Bashkimit, duke mbajtur parasysh parimin e subsidiaritetit, dhe Vendeve Anëtare vetëm kur ato zbatojnë legjislacionin e Bashkimit. Pra, ato respektojnë të drejtat dhe parimet dhe promovojnë zbatimin e tyre në përputhje me kompetencat e tyre përkatëse, si dhe respektojnë kufizimet e kompetencave të Bashkimit që i caktohen mbi bazën e Traktateve.

2. Karta nuk e shtrin fushën e zbatimit të legjislacionit të Bashkimit përtej kompetencave të Bashkimit, nuk përcakton asnjë të drejtë a detyrë të re për Bashkimin apo nuk i modifikon kompetencat dhe detyrat që parashikohen në Traktate.

Jo të gjitha aktet shtetërore duhet të respektojnë Kartën e BE-së, por vetëm ato që janë në përputhje me fushën e zbatimit të legjislacionit të BE-së. Domethënë:

Aket që zbatojnë legjislacionin e BE-së, për shembull, aktet vendase mbi përafrimin e një Direktive;

Akte që përbëjnë një përjashtim të lejueshëm nga legjislacioni i BE-së (për shembull, një kufizim të përligjur të tregtisë së mallrave sipas nenit 36 TFEU);

Akte që zbatojnë një kompetencë që e jep legjislacioni i BE-së (për shembull, kryerjen e procedurës për kërkimin e azilit për emigrantët në vend të kthimit në shtetin anëtar përgjegjës).

FRANSSON_(2013)

Fakte: Për evazionin tatimor legjislacioni suedez parashikonte sanksione penale dhe administrative. Sipas Kartës së BE-së, u paraqit një kundërshtim për shkelje të *ne bis in idem*¹. U gjet se aktet ligjore të vendit ishin në përputhje me legjislacionin e BE-së, dhe si pasojë, në përputhje me Kartën e BE-së, pasi ato rregullonin vjeljen e TVSH-ësë, një çështje që rregullohet nga legjislacioni i BE-së.

"19. ... të drejtat themelore të garantuara në rendin juridik të Bashkimit Evropian aplikohen në të gjithë situatat që rregullohen nga legjislacioni i Bashkimit Evropian, por jo jashtë këtyre situatave... nëse legjislacioni [vendas] është në përputhje me fushën e zbatimit të legjislacionit të Bashkimit Evropian, Gjykata, kur i kërkohet që të lëshojë një urdhër paraprak, duhet të japë gjithë orientimet përsa i takon interpretimit të nevojshëm me qëllim që gjykata e vendit të përcaktojë nëse ai legjislacion është në përputhje me të drejtat themelore respektimin e të cilave siguron Gjykata."

Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut

E drejta e pronës nuk parashikohet në Konventë, por në Protokollin 1, neni 1 (P1-1).

Mbrojtja e pronës

1. *Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që të gëzojë qetësisht pasurinë e tij. Askush nuk privohet nga e drejta e pronësisë e tij, përveçse për shkak të interesit publik dhe në varësi të kushteve që parashikohen në ligji dhe në parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.*
2. *Dispozitat e mëparshme, sidoqoftë, nuk cenojnë assesi të drejtën e një shteti për t'i zbatuar këto ligje, siç e gjykon të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive, në përputhje me interesin e përgjithshëm, ose për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve a gjobave të tjera.*

Përmbledhje

- E drejta e pronës mbrohet nga disa ligje. Ndër to është Protokollin 1 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), që është e detyrueshme për të gjithë shtetet e Këshillit të Evropës (KtE).
- Kur marrin masa që prekin pronën private, shtetet duhet të respektojnë standardin që parashikohet në KEDNJ.

Pamundësia e Marios për të ndërtuar në tokën e tij duket se bie ndesh me parimin e të gëzuarit qetësisht të pronës.

Sipas KEDNJ-ësë, a mund të ankohet Mario kundër Polonisë?

¹Non bis in idem – parimi i gjësë së gjykuar.

Fusha e zbatimit të të drejtave

Formati i P1-1: e drejtë e cilësuar

E drejta e pronës, sipas KEDNJ-ësë, nuk është absolute. Shtetet mund të marrin masa që cenojnë të gëzuarit e saj, që janë të përligjura nëse përmbushin kërkesa të caktuara. Si rezultat, shkelja e P1-1 lind vetëm nëse kufizimi është i papërligjur.

"Marckx kundër Belgjikës" (1979)

Fakte: Vajzës së një gruaje të pamartuar, sipas legjislacionit belg, i njiheshin më pak të drejta të trashëgimisë sesa fëmijës së një çifti të martuar. Gjykata gjeti se kufizimi i të drejtës sipas P1-1 (trashëgimia, që pala kërkuese nuk mund ta përdorte lirisht) si i tillë ishte legjitim, pra nuk kishte asnjë shkelje. Megjithatë, Gjykata gjeti shkelje të P1-1 dhe të nenit 8 të KEDNJ-ësë ("E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare") në lidhje me nenin 14 të KEDNJ-ësë, që parashikon mbrojtjen nga diskriminimi.

"63. Duke pranuar se kushdo ka të drejtën që të gëzojë qetësisht pronën e tij, neni 1 (P1-1), në thelb, garanton të drejtën e pronës. (...)

64. Paragrafi i dytë i nenit 1 (P1-1), megjithatë, e autorizon një Palë Kontraktuese 'për t'i zbatuar këto ligje, siç e gjykon të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm'. Pra, ky paragraf i paraqet Palët Kontraktuese si gjyqtarë të vetëm të 'domosdoshmërisë' së këtij ligji... Përsa i takon 'interesit të përgjithshëm', në raste të caktuara ai mund të nxisë një legjislaturë që të 'rregullojë përdorimin e pronës' përsa i takon kalimit të saj ndërmjet të gjallëve (*inter vivos*) apo me trashëgimi. Si pasojë, kufizimi, për të cilin bën ankim pala e parë kërkuese, nuk është në vetvete në shkelje të Protokollit nr. 1."

Nuk mjafton një kufizim që një ankim të jetë i suksesshëm

Për të ngritur një çështje të bazuar sipas P1-1, është i nevojshëm një kufizim, por ai mund të mos jetë i mjaftueshëm.

Gjithashtu, duhet provuar se akti ligjor kufizues i shtetit (që shpronëson pronën apo kontrollon/kufizon përdorimin e saj) nuk është i përligjur kundrejt një interesi të përgjithshëm. "Pse-ja" e aktit ligjor është me rëndësi thelbësore për ligjshmërinë e tij sipas KEDNJ-ësë.

Mario duhet të provojë se masat për mjedisin, që kanë marrë autoritetet polake nuk janë të përligjura, sepse ato nuk janë marrë për shkak të një interesi të përgjithshëm apo sepse nuk janë në shpërpjesëtim.

Fusha e zbatimit të P1-1, çfarë, kush, kur dhe ku?

Çfarë quhet "pasuri" sipas P1-1?

Çdo aset, që ka vlerë ekonomike, mund të përcaktohet si i tillë. Ndër asetet përfshihen, midis të tjerash, pasuritë e luajtshme dhe të paluajtshme, aksionet, të drejtat dhe llogaritë e arkëtueshme me kontratë ose pa kontratë, fitimet nga biznesi dhe malli. Përcaktimet në legjislacionin e vendit nuk janë vendimtare: "pasuria" merr një kuptim autonom sipas Konventës. Sidoqoftë, legjislacioni i vendit mund të ndihmojë për të verifikuar nëse pasuria që kërkohet është e garantuar, sidomos në rastin e kërkesave ligjore. Që të kërkohet mbështetja e P1-1 duhet që një e drejtë të jetë e parashikuar nga legjislacioni i vendit.

"Ish Mbreti i Greqisë kundër Greqisë" (2000)

Fakte: Greqia e shkeli P1-1 duke shpronësuar pa kompensim pasuritë e familjes mbretërore. Greqia pretendoi se të drejtat e pronës kishin pushuar së ekzistuari sipas ligjit të vendit.

60. "Gjykata vë në dukje se koncepti i 'pasurive' në pjesën e parë të nenit 1 të Protokollit ka kuptim autonom që është i pavarur nga klasifikimi formal që bën ligji i vendit... Çështja që duhet shqyrtuar është nëse rrethanat e çështjes, të marra në tërësi, i jepnin palëve kërkuese të drejtën e pronës për një interes real që mbron neni 1 i Protokollit 1".

Pasuri janë gjithashtu ...

GJEDNJ-ëja ka patur rastin që të specifikojë disa kategori asetesh që, gjithashtu, janë në përputhje me mbrojtjen që bën P1-1 – përveç kategorive të qarta të aseteve të luajtshme dhe tokës. Kjo është listë shpjeguese e aseteve që janë konsideruar pasuri, edhe pse mund të mos jetë e qartë në shikim të parë.

Lexoni arsyetimin e Gjykatës për çdo çështje gjyqësore.

Fitimet nga biznesi dhe profesioni:

Çështja e "Capital Bank AD" kundër Bullgarisë" (2005)

"130. ... revokimi i licencës përbënte kufizim të pasurive të bankës palë kërkuese dhe gjen zbatim neni 1 i Protokollit 1..."

Kreditë dhe kërkesat

"Rafineritë greke 'Stran' dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë" (1994)

"62. Në momentin kur u kalua ligji nr. 1701/1987, vendimi i arbitrazhit i datës 27 shkurt 1984, si pasojë, u dha palëve kërkuese të drejtën për shumën e përcaktuar. Sigurisht, ajo e drejtë ishte e revokueshme, meqenëse vendimi ende mund të shfuqizohej, por, asokohe, gjykatat e zakonshme kishin gjetur tashmë – në shkallë të parë dhe në apel – se nuk kishte bazë për një shfuqizim të tillë. Kështu, në qëndrimin e Gjykatës, ajo e drejtë përbënte një 'pasuri' në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1)"

Aksionet dhe fitimet e aksionarëve

“Sovtransavto Holding’ kundër Ukrainës” (2001)

“EN DROIT I.2. La Cour observe qu’en l’espèce, la société requérante possédait au départ 49 % des actions de Sovtransavto-Lougansk, ce qui lui permettait, conformément au droit ukrainien et au statut de Sovtransavto-Lougansk, de participer directement à l’activité de la société et au vote à l’assemblée des actionnaires. La requérante pouvait, le cas échéant, bloquer toute décision de la société anonyme en matière de modifications de ses actes statutaires ou d’augmentation de ses fonds statutaires. A cet égard, elle relève que la dévalorisation des actions de la requérante a entraîné la perte de son influence sur l’activité de Sovtransavto-Lougansk. La Cour estime donc que les actions que détenait la requérante avaient indubitablement une valeur économique et peuvent être considérées comme des « biens » au sens de l’article 1 du Protocole no 1.”

“LIGJI I.2. Gjykata vë në dukje se, në këtë çështje, shoqëria palë kërkuese fillimisht zotëronte 49% të aksioneve të ‘Sovtransavto-Lougansk’-ut, që i mundësuan, sipas legjislacionit ukrainas dhe statutit të ‘Sovtransavto-Lougansk’-ut, të merrte pjesë drejtpërsëdrejti në aktivitetin e shoqërisë dhe të votonte në asamblenë e aksionarëve. Pala kërkuese, sipas rastit, mund të bllokonte çdo vendim të shoqërisë anonime lidhur me amendamentet e akteve të saj ligjore apo të rritjes së fondeve të saj sipas ligjit. Në këtë aspekt, Gjykata vë në dukje se zhvlerësimi i aksioneve të palës kërkuese solli si pasojë humbjen e ndikimit të saj në aktivitetin e ‘Sovtransavto-Lougansk’-ut. Gjykata, kështu, vlerëson se aksionet që kishte pala kërkuese kishin pa dyshim një vlerë ekonomike dhe mund të konsiderohen si ‘pasuri’ në kuptimin e nenit 1 të Protokollit nr. 1.”

Lejet për të shitur alkool

“Tre Traktörer Aktiebolag’ kundër Suedisë” (1989)

“53. Qeveria argumentoi se një licencë për shitjen e pijeve alkoolike nuk mund të konsiderohej si ‘pasuri’ në kuptimin e nenit 1 të Protokollit (P1-1). Kështu, kjo dispozitë, në vlerësimin e saj, nuk mund të zbatohet në këtë rast.

Megjithatë, ashtu si Komisioni, Gjykata vlerëson se interesat ekonomike lidhur me drejtimin e ‘Le Cardinal’-it ishin ‘pasuri’ për qëllime të nenit 1 të Protokollit (P1-1). Në të vërtetë, Gjykata ka gjetur tashmë se mbajtja e licencës ka qenë një nga kushtet kryesore për kryerjen e biznesit nga ana e shoqërisë palë kërkuese, dhe se anulimi i saj ka patur efekte negative në klientelën dhe vlerën e restorantit (shih paragrafin 43 më sipër).

Pra, ky anulim përbën, në rrethanat e këtij rasti, kufizim të së drejtës së TTA-së për të ‘gëzuar qetësisht pasuritë [e veta].”

Të drejtat e siguruar përmes kontratës

“Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH’ kundër Holandës” (1995)

“53. Gjykata përmend se termi ‘pasuri’ (në frëngjisht: *biens*) tek neni 1 i Protokollit 1 (P1-1) ka kuptim autonom që, sigurisht, nuk kufizohet në pronësinë e të mirave materiale: disa të drejta dhe fitime të tjera, që përbëjnë asetë, gjithashtu, mund të konsiderohen, për qëllime të kësaj dispozite (P1-1), si ‘të drejta të pronësisë’ dhe, kështu, si ‘pasuri’. Pra, në kontekstin

aktual, është e parëndësishme nëse e drejta e 'Gasus'-it ndaj betonpërzierëses duhet konsideruar si e drejtë pronësie apo si e drejtë e siguruar nga objekti i veprimtarisë. Në çdo rast, konfiskimi dhe shitja e betonpërzierëses kanë përbërë 'kufizim' të së drejtës së shoqërisë palë kërkuese për 'të gëzuar qetësisht' një 'pasuri' në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1)."

Një regjistrim i markës tregtare në gjykim

"Anheuser-Busch Inc.' kundër Portugalisë" (2007)

"76. ... Gjykata i kushton vëmendjen e duhur paketës së interesave dhe të drejtave financiare që lindin me paraqitjen e kërkesës për regjistrimin e një marke tregtare. Gjykata bie dakord me Dhomën se kërkesa të tilla mund të çojnë në një shumëllojshmëri të veprimeve ligjore, siç është një shitje a kontratë licence, dhe mund të kenë – apo mund të jenë të afta të kenë – një vlerë të konsiderueshme financiare. Përsa i takon argumentimit të qeverisë së marrëveshjet lidhur me kërkesat për regjistrimin e një marke tregtare kanë thjesht vlerë të papërfillshme apo simbolike, vihet në dukje se, në një ekonomi tregu, vlera varet nga një numër faktorësh dhe nuk është e mundur që të konfirmohet qysh në fillim se miratimi i një kërkesë për regjistrimin e një marke tregtare nuk do të ketë asnjë vlerë financiare. Në rastin në shqyrtim, meqenëse shoqëria palë kërkuese nuk mungoi ta vërë në dukje, marka tregtare kishte një vlerë të caktuar financiare për shkak të emrit të saj në shkallë ndërkombëtare...."

78. Këta elementë, të marrë së bashku, tregojnë se pozicioni ligjor i shoqërisë palë kërkuese, që kërkon regjistrimin e një marke tregtare, përfshiheshin në fushën e zbatimit të nenit 1 të Protokollit 1, meqenëse ai krijonte fitime të një natyre të veçantë. Është e vërtetë se regjistrimi i markës tregtare – dhe mbrojtja më e madhe që siguronte ai – do të merre formë përfundimtare nëse marka tregtare nuk do të cenonte të drejtat legjitime të palës së tretë, në mënyrë që, në atë kuptim, të drejtat lidhur me një kërkesë për regjistrim të ishin të kushtëzuara. Megjithatë, kur e paraqiti kërkesën e saj për regjistrim, shoqëria palë kërkuese kishte të drejtë të priste se kërkesa do të shqyrtohej sipas legjislacionit në fuqi nëse i përmbushte kushtet e tjera përkatëse procedurale dhe formale. Pra, shoqëria palë kërkuese kishte një numër të drejtash për informacion të rezervuar – lidhur me kërkesën e saj për regjistrimin e një marke tregtare – të cilat njiheshin nga legjislacionit portugez, edhe pse ato mund të revokoheshin në kushte të caktuara. Kjo mjafton për ta bërë nenin 1 të Protokollit 1 të zbatueshëm në rastin në shqyrtim dhe për ta bërë të panevojshëm shqyrtimin nga ana e Gjykatës nëse shoqëria palë kërkuese mund të pretendojë të ketë patur një 'pritshtëri të ligjshme'."

Klientela

"Van Marle e të tjerë kundër Holandës" (1986)

"41. Gjykata bie dakord me Komisionin se e drejta ku janë mbështetur palët kërkuese mund të ketë ngjashmëri me të drejtën e pronësisë të përcaktuar në nenin 1 (P1-1): me punën e tyre palët kërkuese kishin krijuar një klientelë; kjo në shumë aspekte kishte natyrën e një drejte private dhe përbente një aset dhe, pra, një pasuri në kuptimin e fjalisë së parë të nenit 1 (P1-1). Kështu, kjo dispozitë ishte e zbatueshme në rastin konkret."

Pritshmëri të ligjshme

“Pine Valley Developments Ltd’ e të tjerë kundër Irlandës” (1991)

“51. ... Kur e bleu vendin, ‘Pine Valley’ e bleu në mbështetje të lejes që ishte regjistruar rregullisht në një regjistër publik që mbahej për këtë qëllim dhe që ‘Pine Valley’ kishte plotësisht të drejtë të supozonte se ishte i vlefshme (shih paragrafët 9 dhe 31 më sipër). Kjo leje nënkuptonte një vendim të kënaqshëm përsa i takon parimit të zhvillimit që propozohet, që nuk mund të rihapej nga autoriteti i planifikimit (shih paragrafin 29 më sipër). Në këto rrethana, do të ishte e padrejtë formalisht të pranohej se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk përbënte kufizim. Derisa u dha, palët kërkuese kishin të paktën pritshmërinë legjitime se do të ishin në gjendje ta realizonin zhvillimin e tyre që ishte propozuar dhe kjo, për qëllime të nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1), duhet konsideruar si pjesë përbërëse e pasurisë në fjalë (shih, me ndryshimet e nevojshme, vendimin gjyqësor për ‘Fredin’ të datës 18 shkurt 1991, Seria A nr. 192, f. 14, paragrafi 40).”

Vendim gjyqësor i zbatueshëm

“Pressos Compania Naviera S.A.’ e të tjerë kundër Belgjikës” (1995)

“31. Për të përcaktuar nëse, në këtë rast, ekzistonte një ‘pasuri’, Gjykata mund të ketë mbajtur parasysh ligjin vendas në fuqi në kohën e kufizimit të pretenduar, meqenëse nuk ekziston asgjë që të tregojë se ai ligj binte ndesh me fushën e zbatimit dhe qëllimin e nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1).

Rregullat në fjalë janë rregulla që lidhen me dëmshpërblimin, sipas të cilave kërkesat për dëmshpërblim përpilohen menjëherë mbi bazën e dëmit të shkaktuar.

Një kërkesë e kësaj natyre ‘përbënte një aset’ dhe, kështu, nënkuptonte ‘një pasuri’ në kuptimin e fjalisë së parë të nenit 1 (P1-1).”

Vija ndarëse: pritshmëritë legjitime dhe fitimet e ardhshme

Vetëm asetet ekzistuese mund të cilësohen si pasuri. Pasuritë e ardhshme apo të pritshme përfshihen tek të përgjithshmet jashtë P1-1, nëse ato nuk mbështeten nga një kërkesë e ligjshme që mund të gjejë zbatim (p.sh.: një dëmshpërblim monetar apo vendim gjyqësor të zbatueshëm, një borxh i konsoliduar). Një pritshmëri thjesht legjitime për të fituar pasuri nuk mund të mbrohet.

“Xenodochiaki S.A.’ kundër Greqisë” (2001)

Fakte: Shteti ia ndërpreu pagimin e qirasë palës kërkuese mbi bazën e një kontrate të lidhur me një qiramarrës të ri, kur kjo përfundoi sipas një ligji që kaloi gjatë procesit gjyqësor. Pala kërkuese pretendoi se ndryshimi i ligjit shkeli të drejtat e saj të pronësisë. Gjykata nuk konstatoi asnjë të drejtë që mbrohet nga P1-1.

“B.2... Shoqërisë palë kërkuese iu pagua pjesa e saj e qirasë për periudhën gjatë të cilës kontrata e lidhur me një qiramarrës të ri ishte në fuqi. Përsa i takon kërkesave të saj për qira

për periudhën 18 mars 1988 e më pas (...), ato përbënin pritshmëri për të ardhura të ardhshme që nuk mund të konsiderohen si 'pasuri' në kuptimin e P1-1, meqenëse ato nuk ishin njohur dhe përcaktuar me vendim gjyqësor të formës së prerë. Megjithatë, ky është një kusht që një kërkesë të jetë e sigurt, të gjejë zbatim dhe, kështu, të jetë e mbrojtur nga neni 1 i Protokollit 1... As shoqëria palë kërkuese nuk mund të mbështetet tek një 'pritshmëri legjitime' se kërkesat e saj do të pranoheshin (...), meqenëse baza ligjore e këtyre kërkesave, domethënë, kontrata e qirasë, kishte përfunduar më datë 18 mars 1988”.

Kur janë të mbrojtura pritshmëritë legjitime?

Studioni tre rastet më poshtë për të gjetur shembuj se kur një pritshmëri e ligjshme mund të jetë e mbrojtur.

ÇËSHTJA E “PINE VALLEY DEVELOPMENTS LTD’ E TË TJERË KUNDËR IRLANDËS” (1991)

Fakte: Gjykata vendase e deklaroi të pavlefshme lejen e ndërtimit mbi bazën e të cilës palët kërkuese e kishin blerë tokën. Gjykata konstatoi se vendimi gjyqësor përbënte kufizim, por ishte në përpjesëtim. Asnjë shkelje.

“51. ... Kur e bleu vendin, 'Pine Valley' e bleu në mbështetje të lejes që ishte regjistruar rregullisht në një regjistër publik që mbahej për këtë qëllim dhe që 'Pine Valley' kishte plotësisht të drejtë të supozonte se ishte i vlefshëm... Kjo leje nënkupton një vendim të kënaqshëm përsa i takon parimit të zhvillimit që propozohet, që nuk mund të rihapet nga autoriteti i planifikimit... Në këto rrethana, do të ishte e padrejtë formalisht të pranohej se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk përbënte kufizim. Derisa u dha, palët kërkuese kishin të paktën pritshmërinë legjitime se do të ishin në gjendje ta realizonin zhvillimin e tyre që ishte propozuar dhe kjo, për qëllime të nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1), duhet konsideruar si pjesë përbërëse e pasurisë në fjalë ...”

ÇËSHTJA E “PRESSOS COMPANIA NAVIERA S.A.’ E TË TJERË KUNDËR BELGJIKËS” (1995)

Fakte: U kalua një ligj vendas për shuarjen e detyrimeve të disa operatorëve të shërbimeve pilot. Kërkesat shoqëruese për dëmshpërblim u shuan, në mënyrë prapavepruese. Palët kërkuese, të cilat kishin kërkesa për dëmshpërblim që nuk mund të zbatoheshin më, bënë kërkesë sipas P1-1. Gjykata konstatoi shkelje.

“31. Për të përcaktuar nëse, në këtë rast, ekzistonte një 'pasuri', Gjykata mund të ketë mbajtur parasysh ligjin vendas në fuqi në kohën e kufizimit të pretenduar, meqenëse nuk ekziston asgjë që të tregojë se ai ligj binte ndesh me fushën e zbatimit dhe qëllimin e nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1).”

Rregullat në fjalë janë rregulla që lidhen me dëmshpërblimin, sipas të cilave kërkesa për dëmshpërblim përpilohen menjëherë mbi bazën e dëmit të shkaktuar.

Një kërkesë e kësaj natyre 'përbënte një aset' dhe, kështu, nënkuptonte 'një pasuri' në kuptimin e fjalisë së parë të nenit 1 (P1-1).”

"BÉLÁNÉ NAGY KUNDËR HUNGARISË" (2016)

Fakte: Pas një ndryshimi në ligj, pala kërkuese humbi pensionin e invaliditetit. Ndonëse një test ka treguar se ajo e përmbushte nivelin e kërkuar të invaliditetit, një kërkesë e re, lidhur me kontributet dhe pagesat e saj, e ndalonte që ta merrte pensionin. Gjykata vendosi në favor të saj.

"82. P1-1 nuk dikton asnjë kufizim mbi lirinë e Palëve Kontraktuese për të vendosur nëse duhet të vënë ose jo në funksionim një formë të skemës së sigurimeve shoqërore, apo për të zgjedhur llojin apo shumën e përfitimeve që duhen dhënë sipas një skeme të tillë ... Sidoqoftë, nëse një Palë Kontraktuese ka në fuqi legjislacionin që parashikon pagimin me të drejtë të një përfitimi nga sigurimet shoqërore – të kushtëzuar ose jo nga pagimi i mëparshëm i kontributeve – **ky legjislacion duhet të konsiderohet se krijon fitim nga pronësia që përshihet brenda fushës së zbatimit të nenit 1 të Protokollit nr. 1 për personat që i përmbushin kërkesat e saj ...**

105. ... Kontributi [i palës kërkuese] u njoh si i mjaftueshëm maksimumi më datë 1 prill 2001 ... Kështu, ajo në mënyrë të arsyeshme mund të mbështetej tek parashikimi në ligj se do të kishte të drejtë për pensionin e invaliditetit kurdo që t'i përmbushte kushtet e zbatueshme lidhur me shëndetin ...

108. Në vitin 2012, pas hyrjes në fuqi të ligjit të ri dhe bazuar në rivlerësimin e shëndetit të saj që ishte mjaft i përkeqësuar, pala kërkuese paraqiti kërkesë për pensionin e invaliditetit, në vlerësimin e Gjykatës ajo nuk bëri më shumë sesa kërkoi **të përfitonte sërish nga një pritshmëri legjitime ekzistuese** për të marrë një përfitim nga sigurimet shoqërore, **në vend që të kërkonte 'fitimin' e një 'pasurie'.** "

Çfarë nuk është pasuri sipas P1-1

GJEDNJ-ëja ka patur mundësinë që të përcaktojë qartë disa kategori asetesh që nuk parashikohen në P1-1. Ajo që ato kanë të përbashkët është se ato kanë të bëjnë me fitime në të drejta të ardhshme. Edhe sikur të mbështeten nga "gjykimi i shëndoshë", ato nuk përbëjnë pasuri ekzistuese.

Lexoni arsyetimin e Gjykatës në çdo çështje.

E drejta e trashëgimisë

ÇËSHTJA E "MARCKX KUNDËR BELGJIKËS" (1979)

"50. ... Gjykata, në fakt, e përjashton nenin 1 të Protokollit 1 (P1-1): ashtu si Komisioni dhe Qeveria, ajo vë në dukje se ky nen (P1-1) që veçse garanton të drejtën e kujtdo për të gëzuar qetësisht pasurinë 'e tij', se, si pasojë, ai gjen zbatim vetëm për pasurinë ekzistuese të një personi dhe se nuk garanton të drejtën për të fituar pasuri, qoftë nga një vdekje pa testament apo përmes kalimit me testament ..."

Humbja e biznesit për shkak të ndryshimit rregullues

"Federata Greke e Doganierëve kundër Greqisë" (1995)

"Ligji, 1.b. Komisioni vë në dukje se licencat e palëve kërkuese nuk janë revokuar, kështu që ato nuk e kanë humbur mundësinë për të vazhduar që të ushtrijnë profesionin e tyre me ato licenca. Sidoqoftë, palët kërkuese pretendojnë se licencat e tyre kanë krijuar një të drejtë ekonomike të pakushtëzuar dhe kjo është hequr pothuajse fare. Më tej, ato konfirmojnë se ka qenë legjitime dhe e arsyeshme për to që të prisnin që të ishin në gjendje të vazhdonin që të nxirrnin fitime nga ushtrimi i profesionit me licencë.

Komisioni vë në dukje se profesioni i agjentit doganor është një profesion i lirë, pa të ardhura fikse dhe pa xhiro të garantuar, por që është objekt i rreziqeve të jetës ekonomike. Ndonëse heqja e pengesave doganore rrezikon t'u shkaktojë agjentëve doganorë humbje ekonomike, Komisioni vlerëson se këta të fundit nuk mund të kërkojnë që të kenë të drejtë për një volum të garantuar pune që mund të cilësohet si 'pasuri' në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1. Më tej, përsa i takon pritshmërisë së të ardhurave të ardhshme, Komisioni përmend praktikën e mëparshme gjyqësore, sipas të cilës të ardhurat e ardhshme përbëjnë një 'pasuri' vetëm nëse të ardhurat janë fituar apo nëse ekziston një kërkesë që gjen zbatim (shih Vendimin nr. 10438/83, të datës 3.10.84, D.R. 41, f. 170).

Duke marrë parasysh faktorët e parashtruar më sipër, Komisioni vlerëson se ankimi i palëve kërkuese është jashtë fushës së zbatimit të nenit 1 të Protokollit 1 dhe, si pasojë, është objekt i çështjes juridike të papajtueshme (*rationae materiae*) [sic] me dispozitat e Konventës në zbatim të nenit 27, paragrafi 2."

E drejta për indeksimin e kursimeve

"Gayduk e të tjerë kundër Ukrainës" (2002)

"Bazueshmëria, C.1.(b) ... Neni 1 i Protokollit 1 nuk garanton ndonjë të drejtë për të fituar pronësinë mbi pasurinë ("Linde kundër Suedisë", kërkesa nr. 11628/85, vendim i Komisionit i datës 9 maj 1986, DR 47, f. 270). Për rrjedhojë, neni nuk dikton ndonjë detyrim të përgjithshëm mbi shtetet që të kenë fuqi blerëse të shumave të depozituara përmes indeksimit sistematik të kursimeve ("Rudzińska kundër Polonisë" (vendi), nr. 45223/99, KEDNJ 1999-VI; dhe "X. kundër Gjermanisë", kërkesë nr. 8724/79, vendim i Komisionit i datës 6 mars 1980, DR 20, f. 226)...

Përsa i takon shumave të përmendura në ligjin nr. 537/96 që përbëjnë vlerën e indeksuar të depozitave, Gjykata vë në dukje se disponueshmëria e tyre varet nga shumat që shteti i cakton Thesarit në varësi të disa kushteve. Procedurat gjyqësore që filloi secila nga palët e kërkuara në gjykatat vendase, pra, nuk kishin të bënin me "pasuritë ekzistuese" që u përkisnin palëve kërkuese. Në lidhje me këtë, Gjykata përsërit se e drejta për indeksimin e kursimeve si të tilla nuk garantohet nga neni 1 i Protokollit 1 (shih vendimet për Rudzińska-n, që citohen më sipër, dhe "Trajkovski kundër Ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë" (vendim), nr. 53320/99, KEDNJ 2002-...), dispozitë kjo që, si pasojë, është e pazbatueshme në rastin në shqyrtim."

Kërkesat për qira të ardhshme

"Xenodochiaki S.A.' kundër Greqisë" (2001)

"Ligji 1.B.2. ... Përsa i takon kërkesave të saj për qira për periudhën nga 18 mars 1988 e në vazhdim, mendimi i Gjykatës është se ato përbënin pritshmëri për të ardhura të ardhshme që nuk mund të konsiderohen si 'pasuri' në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1, meqenëse

ato nuk ishin njohur dhe përcaktuar nga një vendim gjyqësor i formës së prerë. Megjithatë, ky është kushti që një kërkesë të jetë e sigurt, të gjejë zbatim dhe, kështu, të jetë e mbrojtur nga neni 1 i Protokollit 1 (shih, ndër autoritetet e tjera, vendimin gjyqësor "Stran Greek Refineries" dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë', vepër e cituar, f. 84-85, §§ 59-62). As shoqëria palë kërkuese nuk mund të mbështetet tek një 'pritshtëri legjitime' se kërkesat e saj do të pranoheshin (shih, përkundrazi, vendimin gjyqësor "Pressos Compania Naviera S.A." e të tjerë kundër Belgjikës' të datës 20 nëntor 1995, Seria A nr. 332, f. 21, § 31), meqenëse baza ligjore e këtyre kërkesave, domethënë kontrata e qirasë, kishte përfunduar më datë 18 mars 1988.

Në këto rrethana, Gjykata vlerëson se përfundimi i kontratës së lidhur me një qiramarrës të ri, ku shoqëria palë kërkuese ishte palë sipas ligjit nr. 1759/1988, nuk cenonte ndonjë të drejtë të pronës të parashikuar nga neni 1 i Protokollit 1."

E drejta për të zaptuar një vend

"Durini kundër Italisë" (1994)

"Ligji: ... Komisioni vë në dukje, në radhë të parë, se e drejta për të jetuar në kështjellë (që i përket fondacionit) nuk është një 'pasuri' në kuptimin e neni 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës, kështu që kjo dispozitë nuk është e zbatueshme në këtë rast."

Përfitimet mjekësore

"Sardin kundër Ruisë" (2004)

"Ligji 2: ... Përsa i takon ankimit të palës kërkuese për heqjen e supozuar të përfitimeve mjekësore e të tjera, Gjykata përmend se neni 1 i Protokollit 1 nuk garanton të drejtën për fitimin e pasurive (shih, me ndryshimet e nevojshme, "Marckx kundër Belgjikës", vendim gjyqësor i datës 13 qershor 1979, Seria A nr. 31, f. 23, § 50; "Van der Musselle kundër Belgjikës", vendim gjyqësor i datës 23 nëntor 1983, Seria A nr. 70, f. 23, § 48) dhe, si pasojë, ai nuk mund të interpretohet se garanton një rezultat përfundimtar të kënaqshëm të procesit gjyqësor mbi përfitimet sociale."

Aksesi ndaj skemës së privatizimit të banesave

"Slivenko e të tjerë kundër Latvias" (2002)

"122. Është e padiskutueshme se pala e parë kërkuese dhe pala e tretë kërkuese nuk e kishin në zotërim apartamentin në fjalë dhe se ato nuk kishin asnjë të drejtë apo pretendim personal për ta privatizuar apartamentin sipas legjislationit vendas përkatës në fuqi pas datës 27 qershor 1997, që është data e hyrjes në fuqi të Protokollit nr. 1 përsa i takon Latvias. Në lidhje me apartamentin, ato nuk kishin fitim të mjaftueshëm nga pronësia që të përbënte 'pasuri' në kuptimin e neni 1 të Protokollit 1 (shih, me ndryshimet e nevojshme, 'Beyeler kundër Italisë', nr. 96/33202, 5.1.2000, §§ 100-105, që përmbledhet në KEDNJ 2000-I). Që do të thotë se ankimi i palës së parë kërkuese dhe palës së tretë kërkuese, përsa i takon paaftësisë së tyre për të privatizuar apartamentin, është objekt i një çështjeje juridike (*ratione materiae*) jo të bazuar në këtë dispozitë."

Humbja e përfitimeve për shkak të ndryshimit rregullator “X. kundër Republikës Federale të Gjermanisë” (1979)

“Ligji, 2.c ... Meqenëse Komisioni sapo konstatoi se pritshmëria e palës kërkuese, që rregullat mbi tarifatat për noterët të mbeteshin të pandryshueshme, nuk përbënte të drejtë prone në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1, si pasojë, nuk lind asnjë çështje diskriminimi lidhur me të drejtat që garanton ky nen.”

KUSH mund t’i drejtohet nenit 1 të Protokollit 1?

INDIVIDË

(Njerëz si Mario!)

Persona juridikë, përfshirë shoqëritë. Kjo parashikohet në mënyrë të shprehur në P1-1. U konstatua se edhe një manastir ka përfituar nga mbrojtja që parashikon P1-1.

(“Manastiret e Shenjta kundër Greqisë” (1994) (§49))

Të dëmtuar jo të drejtpërdrejtë dhe grupet e interesit

Të dëmtuar jo të drejtpërdrejtë

Personat, përveç të dëmtuarve, të cilët preken drejtpërsëdrejti nga kufizimi, mund të paraqesin kërkesë në Gjykatë si “të dëmtuar jo të drejtpërdrejtë”. Ndër ta përfshihen, për shembull, personat që kanë lidhje të ngushta me të dëmtuarin, si: anëtarët e familjes. Trashëgimtarët mund ta vazhdojnë kërkesën në vend të palës kërkuese, në rast vdekjeje gjatë procesit gjyqësor.

Grupet e interesit

Grupet e interesit nuk kanë të drejtë të paraqesin kërkesa për shkelje të interesit që përfaqësojnë. Sidoqoftë, ato mund të jenë të dëmtuar nga shkelja, në radhë të parë, ose mund të ndihmojnë të dëmtuarit faktikë, për shembull, duke siguruar përfaqësim në procedurat gjyqësore. Në raste të jashtëzakonshme, ato mund të veprojnë në emër të të dëmtuarve, të cilët nuk kanë mundësi përfaqësimi.

Qëndrimi i aksionarëve

Aksionet janë pasuri (shih më sipër). Sidoqoftë, zakonisht, aksionarët nuk mund të veprojnë në emër të shoqërisë për të kërkuar të drejtat e saj sipas P1-1, as edhe si të dëmtuar jo të drejtpërdrejtë.

Në parim, është vetë shoqëria, dhe jo aksionarët, ajo që mund të ushtrojë të drejtën e shoqërisë ndaj pasurisë në rast kufizimi.

Shih “Agrotexim’ kundër Greqisë” (1995) §66

Vetëm në rrethana të jashtëzakonshme, kur korporata nuk është në gjendje të veprojë në emrin e vet, aksionarët mund t’i ushtrojnë të drejtat e saj të pronës sipas KEDNJ-ësë.

Kur? Kur gjen zbatim P1-1?

Veprimet e shtetit të paditur mund të shqyrtohen kundrejt Konventës, përfshirë P1-1, vetëm nëse ajo ka hyrë në fuqi në atë shtet. Me fjalë të tjera, P1-1 nuk gjen zbatim për masa që janë marrë përpara pranimit të një shteti në KiE dhe ratifikimit të Protokollit 1.

Sidoqoftë, shpeshherë, Gjykata i është drejtuar kuptimit të shkeljes së vazhdueshme.

Në rast se e drejta e pronës është ende e kufizuar në kohën e paraqitjes së kërkesës, Gjykata do të ketë juridiksionin e përkohshëm dhe të veçantë (*ratione temporis*) edhe nëse kufizimi ka ndodhur (ose ka filluar) përpara hyrjes në fuqi të Protokollit.

“Loizidou kundër Turqisë” (1995)

Fakte: Pas pushtimit të Qipros Veriore nga Turqia, refugjatët nuk u lejuan që të ktheheshin në shtëpi. Gjykata mori vendim kundër Turqisë.

“41. Gjykata përmend se ajo e ka miratuar kuptimin e shkeljes së vazhdueshme të Konventës dhe efektet e saj si kufizime të përkohshme të së drejtës së organeve të Konventës...”

Kështu, çështja aktuale ka të bëjë me shkeljet e pretenduara të një natyre të vazhdueshme nëse pala kërkuese, për qëllime të nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1) dhe nenit 8 të Konventës (neni 8), ende mund të konsiderohet – siç mbetet për t’u shqyrtuar nga Gjykata – si pronari i ligjshëm i tokës.”

Ku: territori ku P1-1 ka fushën e zbatimit

Shtetet janë përgjegjës për shkelje të Konventës për të gjitha aktet, të cilat u ngarkohen, që kryhen në territorin e tyre (ekziston hipoteza e juridiksionit territorial).

Detyrimet negative pezullohen nëse shteti nuk ka kontroll mbi territorin (për shkak të pushtimit, trazirave etj.). Detyrimet pozitive mbeten (rifitimi i kontrollit, sigurimi i të drejtave individuale), nëse territori nuk është nën kontrollin efektiv të një shteti tjetër apo lëvizjeje separatiste, që mund të marrë përsipër detyrat e KEDNJ-ësë. Shembull: operacionet armene në zonën e kontestueshme të Gulistanit nuk e kursyen Azerbaixhanin

nga përgjegjësia e plotë sipas P1-1, shih “Sargsyan kundër Azerbaixhanit” (2015), §§ 148-151).

Gjithashtu, detyrimet sipas Konventës mund të zbatohen jashtë territorit të shtetit, nëse autoritetet shtetërore e ushtrojnë juridiksionin e tyre *de facto*. Shembull: aktet e ushtarakëve të caktuar jashtë shtetit mund të përfshijnë përgjegjësinë e shtetit sipas Konventës (shih “Loizidou kundër Turqisë” (1995), § 62).

Përmbledhje

Çfarë: "pasuri" është një kuptim autonom sipas P 1. Të gjithë asetet e afta për vlerësim monetar mund t'i përmbushin kriteret. Mund të parashikohen fitimet e ardhshme dhe pritshmëritë legjitime, por nuk ekziston asnjë e drejtë për të fituar pasuri në të ardhmen.

Kush: individët dhe personat juridikë mbrohen. Aksionarët, zakonisht, nuk mbrohen nga kufizimi ndaj shoqërisë.

Kur: mbrojtja nis pas hyrjes në fuqi të P 1. Shkeljet e vazhdueshme mund të kundërshtohen edhe sikur ato të kenë filluar më parë.

Ku: në territorin e KiE-së ose kudo tjetër ku shtetet ushtrojnë juridiksionin e tyre.

Tri rregullat e nenit 1 të Protokollit 1

Neni 1 i Protokollit 1 mund të ndahet në tri rregulla të veçanta. Gjykata, zakonisht, i drejtohet kësaj ndarjeje për vlerësimin e akteve shtetërore dhe identifikimin e rregullës së zbatueshme.

Ndaluni dhe studioni çdo titull më poshtë.

- **Të gëzuarit qetësisht** (paragrafi i parë, fjalia e parë)
Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që të gëzojë qetësisht pasurinë e tij.
- **Privimi** (paragrafi i parë, fjalia e dytë)
Askush nuk privohet nga e drejta e pronësisë së tij, përveçse për shkak të interesit publik dhe në varësi të kushteve që parashikohen në ligj dhe në parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.
- **Rregullimi i përdorimit** (paragrafi i dytë)
Dispozitat e mëparshme, sidoqoftë, nuk cenojnë kursesi të drejtën e një shteti për t'i zbatuar këto ligje, siç e gjykon të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive, në përputhje me interesin e përgjithshëm, ose për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve a gjobave të tjerave.

Si funksionojnë tri rregullat?

Gjykata sqaroi se, edhe pse janë të lidhura ngushtë, tri rregullat e P1-1 mund të merren në shqyrtim veç e veç. Në kapitullin vijues të këtij cikli shqyrtohet zbatimi i secilës prej këtyre rregullave.

Studioni rastin më poshtë.

"Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982)

"61. ... Neni [Neni 1 i Protokollit 1] përmban tri rregulla të veçanta. **Rregulla e parë, që është e një natyre të përgjithshme**, parashtron parimin e **të gëzuarit qetësisht të pasurisë**; ajo parashikohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë. **Rregulla e dytë parashikon privimin** e të drejtës së pronësisë dhe e vë atë në varësi të kushteve të caktuara; rregulla parashikohet në fjalinë e dytë të të njëjtit paragraf. **Rregulla e tretë** pranon se shtetet kanë të drejtë, ndër të tjera, që **të rregullojnë përdorimin e pasurive** në

përputhje me interesin e përgjithshëm, duke i zbatuar këto ligje, siç e gjykojnë të domosdoshme, për këtë qëllim; rregulla parashikohet në paragrafin e dytë.”

Identifikimi i rregullës së zbatueshme

Në rastin e kufizimit të së drejtës së pronës, është thelbësore që të identifikohet(n) rregulla(t) e zbatueshme të P1-1. Rregullat 2 dhe 3 janë ligje të veçanta (*lex specialis*): ato rregullojnë dy zbatime të veçanta të parimit të përgjithshëm të Rregullës 1 (privimi nga e drejta e pronësisë dhe rregullat mbi përdorimin e tyre janë dy masa që pengojnë të gëzuarit qetësisht të pasurisë). Në rast se gjen zbatim Rregulla 2 ose 3, nuk është e nevojshme që të zbatohet Rregulla 1, por parimi i përgjithshëm mund të ndihmojë interpretimin e rregullës së zbatueshme.

Rregulla 2: a ka patur privim nga e drejta e pronësisë?

Mendojeni Marion: ai nuk u privua nga toka e tij. Rregulla 2 nuk gjen zbatim.

Privimi formal dhe *de facto* mund të cilësohet. Rasti më i drejtpërdrejtë është shpronësimi për qëllime publike.

Rregulla 3: a ekziston një masë nga ana e shtetit për rregullimin e përdorimit të pasurisë?

Mendojeni Marion: plani i zhvillimit dhe regjimet mjedisore rregullojnë përdorimin e tokës së tij. Gjen zbatim Rregulla 3.

Rregulla 1 (kriter i përgjithshëm i të qëndruarit): a e pengojnë masat nga ana e shtetit të gëzuarit qetësisht të pasurisë?

Gjashtë hapat për të konstatuar shkelje të P1-1

Në çdo rast, Gjykata ndjek një procedurë prej gjashtë hapash për të përcaktuar nëse ka shkelje të P1-1. Përsa i takon hapave 3 dhe 6, më shumë informacion do të jepet më pas gjatë kursit.

1. A është në diskutim një e drejtë e pronës? Verifikoni nëse kërkesa ka të bëjë me “pasurinë” që parashikon P1-1.
2. A ka patur kufizim të pasurisë nga ana e shtetit?
3. Cila prej të tria rregullave të P1-1 gjen zbatim? (Shih më tej në kapitullin tjetër)
4. Studioni ligjshmërinë e masës kufizuese kundër standardit të sigurisë juridike.
5. A është kufizimi i bazuar në ndjekjen e një interesi të ligjshëm? Shqyrtoni nëse qëllimi i masës përkon me një interes publik. (Shih më tej në kapitullin tjetër)
6. Verifikoni proporcionalitetin e kufizimit.

Detyrimi i shteteve

Çfarë duhet të bëjnë shtetet që të zbatojnë P1-1?

Detyrime negative:

Shmangni kufizimin e pasurisë.

Shembull: shtetet *nuk* duhet ta shpronësojnë pasurinë ose ta kufizojnë të gëzuarit e saj në mënyrë të papërligjur.

Detyrime pozitive:

Shtetet duhet të marrin masat e nevojshme për të siguruar që mbrojtja e parashikuar në P1-1 të jetë efektive.

Shembuj: shtetet duhet të paguajnë dëmshpërblime në kohë dhe në mënyrë të përpjesëtuar në rast shpronësimi; shtetet duhet të përcaktojnë procedura të drejta dhe të mundshme për ata, të cilët kërkojnë që t'i ushtrojnë të drejtat e tyre të pronës në gjykatë.

Gjykata shpjegoi pse shtetet, gjithashtu, supozohet që të zbatojnë disa detyrime pozitive me qëllim zbatimin e P1-1.

Studioni rastin më poshtë.

“Broniowski kundër Polonisë” (2004)

Fakte: Ndonëse legjislacioni polak e njihte të drejtën për dëmshpërblim për pasuritë e braktisura me detyrim gjatë Luftës së Dytë Botërore, në praktikë, marrja e dëmshpërblimit ishte tejet e kufizuar. Gjykata vendosi kundër Polonisë.

“184. Sundimi i ligjit në bazë të Konventës dhe parimi i ligjshmërisë i P1-1 kërkojnë që shtetet jo vetëm të respektojnë dhe të zbatojnë, në një mënyrë të parashikueshme dhe konsekuente, ligjet që kanë nxjerrë, por dhe, si rrjedhim logjik i këtij detyrimi, të sigurojnë kushtet ligjore dhe praktike për zbatimin e tyre ... **i takonte autoriteteve polake që të eliminonin mospërputhjet ndërmjet frymës së ligjit dhe praktikës së shtetit që pengonte ushtrimin efektiv të së drejtës së pronës të palës kërkuese.** Gjithashtu, këto parime kërkonin që shteti polak, shpejt dhe në mënyrë konsistente, të përmbushë premtimet legjislative që ka bërë për zgjidhjen e kërkesave lidhur me Lumin Bug. Kjo ishte një çështje me interes të rëndësishëm të përgjithshëm dhe publik. Siç vë në dukje me të

drejtë Gjykata Kushtetuese polake, domosdoshmëria e ruajtjes së besimit legjitim të qytetarëve të shteti dhe ligjet e nxjerra prej institucioneve shtetërore, e lidhur ngushtë kjo me sundimin e ligjit, kërkonte që autoritetet të shfuqizonin dispozitat jofunksionale nga sistemi ligjor dhe të korrigjonin praktikat jashtëligjore.”

Garancitë procedurale

Shtetet në të vërtetë mund të rregullojnë apo kufizojnë të drejtën e pronësisë. Sidoqoftë, nuk mund të ekzistojnë masa apo rrethana faktike që të pengojnë në mënyrë të panevojshme të gëzuarit në praktikë dhe në mënyrë efektive të kësaj të drejte. Njëri ndër detyrimet pozitive që kanë shtetet është parashikimi i procedurave të drejta dhe transparente.

Studioni rastin më poshtë.

"Päduraru kundër Rumanisë" (2005)

Fakte: Pala kërkuese ka kundërshtuar veprimet e shtetit që pengonin të drejtën e saj që, në bazë të ligjit vendas, t'i kthehej prona e shtetëzuar. Gjykata vendosi kundër Rumanisë.

"92. Ndërsa Konventa nuk u dikton shteteve detyrimin për kthimin e aseteve të konfiskuara, aq më pak zgjidhjen e tyre në përputhje me elementet e të drejtës së pronësisë, **pasi shteti ka bërë një zgjidhje, kjo zgjidhje duhet zbatuar me qartësi dhe koherencë të arsyeshme**, me qëllim që të shmanget, sa më të shumë që të jetë e mundur, pasiguria dhe paqartësia ligjore që zyrtarët, e ngarkuar me këtë detyrë, ta zbatojnë atë.

93. Përveç kësaj, çdo Palë Kontraktuese **duhet të pajiset me arsenalin ligjor të përshtatshëm dhe të mjaftueshëm** për të siguruar pajtueshmërinë me detyrimet pozitive që i diktohen asaj."

Efektiviteti i P1-1 do të pengohet në rast se procedurat në dispozicion për ta kërkuar apo mbrojtur të drejtën brendapërbrenda vendit do të ishin të paefektshme apo të padrejta. Madje në mënyrë të nënkuptuar, P1-1 iu bën thirrje shteteve që të përmbushin detyrimin pozitiv për të krijuar një sistem procedural të drejtë në mbështetje të të drejtave të pronësisë.

Studioni rastin më poshtë.

"Zehentner kundër Austrisë" (2009)

Fakte: Edhe pse pala kërkuese vuante nga sëmundje mendore dhe e kishte të pamundur që të merrte pjesë në procedurat bazë, kundër saj u lëshuan urdhërpagesa dhe apartamenti i saj u shit në mënyrë të pakthyeshme gjatë procedurave të përbarimit. Gjykata vendosi kundër Austrisë.

"73. ... ndonëse neni 1 i Protokollit 1 nuk përmban asnjë kërkesë procedurale të qartë, procedurat në fjalë duhet t'i krijojnë individit një mundësi të arsyeshme për ta shtruar çështjen e tij apo të saj përpara autoriteteve përkatëse me qëllim kundërshtimin në mënyrë efektive të veprimeve që kufizojnë të drejtat të garantuara nga kjo dispozitë. ...

75. ... edhe në raste kur ngrihen çështje private për gjykim, shteti ka detyrimin që t'u sigurojë palëve kundërshtare procedura gjyqësore që ofrojnë garancitë procedurale të nevojshme dhe, kështu, bëjnë të mundur që gjykatat dhe tribunalet të gjykojnë në mënyrë efektive dhe të drejtë duke marrë parasysh ligjin në fuqi."

Kufizimet duhen parashikuar në ligj. Kjo nuk është vetëm një kërkesë formale: duhen respektuar gjithashtu standardet minimale se çfarë quhet "ligj": ligji duhet të jetë i qartë, të zbatohet në mënyrë të njëjtë, të dalë nga një procedurë transparente dhe e drejtë dhe individët duhet të kenë mundësinë që t'i drejtohen atij në procese të drejta.

Studioni rastin më poshtë.

"Hentrich kundër Francës" (1994)

Fakte: Autoritetet franceze ushtruan të drejtën e parablerjes së tokës së palëve kërkuese, ndonëse pas afatit kohor. Palët kërkuese e kundërshtuan parablerjen. Gjykata vendosi kundër Francës.

“42. [Legjislacioni francez, që u njeh të drejtën autoriteteve ta konfiskojnë dhe ta marrin pasurinë sipas zgjedhjes së tyre kur vlerësojnë se çmimi i blerjes ka qenë tepër i ulët], siç është interpretuar deri në atë kohë nga Gjykata e Kasacionit dhe siç është zbatuar ndaj palës kërkuese, **nuk e përmbushte mjaftueshëm kërkesën e përpikërisë dhe parashikueshmërisë të nënkuptuar nga koncepti i ligjit në kuptimin e Konventës.** Një vendim për parablerje nuk mund të jetë legjitim në mungesë të procedurës së kërkuar nga pala kundërshtarë që zbaton parimin e barazisë së mjeteve, që bën të mundur që të paraqitet argumenti për çështjen e nënvlerësimit të çmimit dhe, si pasojë, për gjendjen e të ardhurave – të gjithë këta elementë që mungonin në këtë rast.”

1.2 KUADRI LIGJOR DHE E DREJTA E PRONËSISË NË RENDIN JURIDIK SHQIPTAR

PËRMBAJTJA DHE OBJEKTIVAT

Këta kapituj përmbajnë informacion të përgjithshëm për kuadrin ligjor dhe kushtetues të të drejtave të pronësisë dhe për institucionet e pavarura kushtetuese dhe administrative që merren me të drejtën e pronësisë. Në këta kapituj bëhet një përshkrim i metodologjisë për kriterin kushtetues të proporcionalitetit, si dhe i praktikës gjyqësore të Gjykatës Kushtetuese lidhur me të drejtën e pronësisë.

Objektivat mësimorë të këtij kapitulli:

- Kujtesë lidhur me palët e interesuara vendase që merren me të drejtën e pronësisë në Shqipëri;
- Hyrje në historikun e të drejtës dhe legjislacionit mbi të drejtën e pronësisë në Shqipëri;
- Identifikimi i vendimeve gjyqësore kryesore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi të drejtën e pronësisë në Shqipëri.

INSTITUCIONET SHQIPTARE QË MERRN ME TË DREJTËN E PRONËSISË

- Gjykata Kushtetuese
- Gjykata e Lartë
- Gjykatat e juridiksionit të përgjithshëm
- Gjykatat Administrative
- Shkolla e Magjistraturës
- Avokati i Përgjithshëm i Shtetit
- Agjencia e Trajtimit të Pronave (ATP)
- Zyra e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZRPP)
- Agjencia e Legalizimit, Urbanizimit dhe Integritit të Zonave/Ndërtimeve Informale (ALUIZNI)
- Bashkitë dhe komunat

KUADRI LIGJOR SHQIPTAR DHE PRAKTIKA GJYQËSORE MBI TË DREJTËN E PRONËSISË, NË MËNYRË TË VEÇANTË, TË DREJTËN PËR KTHIMIN DHE KOMPENSIMIN E PRONËS

Në vitin 1993, autoritetet shqiptare filluan reformat legjislativë me qëllim kompensimin e pronarëve të pasurive të shpronësuara nga autoritetet komuniste në periudhën 1944-1992. Qysh atëherë, janë nxjerrë dhe ndryshuar ligje të ndryshme (shih historikun e të drejtës dhe legjislacionit në Kapitullin 4.2).

Ndërkohë, në vitin 1998, u miratua Kushtetuta e re e Republikës së Shqipërisë. Ajo u miratua me referendumin e datës 22 nëntor 1998². Kushtetuta parashikon të drejtën e pronësisë, që duhet gjykuar në një proces të rregullt dhe pa diskriminim:

Neni 11

1. Sistemi ekonomik i Republikës së Shqipërisë bazohet në pronën private dhe publike, si dhe në ekonominë e tregut dhe në lirinë e veprimtarisë ekonomike.
2. Prona private dhe publike mbrohen njëjloj me ligj.
3. Kufizime të lirisë së veprimtarisë ekonomike mund të vendosen vetëm me ligj dhe vetëm për arsye të rëndësishme publike.

Neni 17

1. Kufizime të të drejtave dhe lirive të parashikuara në këtë Kushtetutë mund të vendosen vetëm me ligj për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë.
2. Këto kufizime nuk mund të cenojnë thelbin e lirive dhe të të drejtave dhe në asnjë rast nuk mund të tejkalojnë kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Neni 18

1. Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit.
2. Askush nuk mund të diskriminohet padrejtësisht për shkaqe të tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore.
3. Askush nuk mund të diskriminohet për shkaqet e përmendura në paragrafin 2, nëse nuk ekziston një përligjje e arsyeshme dhe objektive.

Neni 41

1. E drejta e pronës private është e garantuar.

² Përkthyer nën kujdesin e OSBE-Shqipëri.

2. Prona fitohet me dhurim, me trashëgimi, me blerje dhe me çdo mënyrë tjetër klasike të parashikuar në Kodin Civil.
3. Ligji mund të parashikojë shpronësime ose kufizime në ushtrimin e së drejtës së pronës vetëm për interesa publikë.
4. Shpronësimet ose ato kufizime të së drejtës së pronës që barazohen me shpronësimin, lejohen vetëm përkundrejt një shpërblimi të drejtë.
5. Për mosmarrëveshjet lidhur me masën e shpërblimit mund të bëhet ankim në gjykatë.

Neni 42

1. Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të rregullt ligjor.
2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

Në vitin 2012, legjislacioni mbi kthimin dhe kompensimin e pronës nuk ishte efektiv sipas standardeve të GJEDNJ-ënë. Në vendimin gjyqësor "Manushaqe Puto e të tjerë kundër Shqipërisë" (2012), Gjykata identifikoi një problem strukturor të sistemit ligjor shqiptar: domethënë, mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore dhe administrative përfundimtare vendase për të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës.

Në vitin 2015, u miratua ligji i ri nr. 133/2015 "Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave". Në kohën e paraqitjes së këtij manuali për botim gjykatat vendase të juridiksionit të zakonshëm ende nuk kanë paraqitur një praktikë gjyqësore në bazë të ligjit të ri.³

PËRMBLEDHJE E ÇËSHTJEVE PËRKATËSE TË GJEDNJ^{ESË} KUNDËR SHQIPËRISË

Çështjet gjyqësore më të rëndësishme lidhur me çështjet e kthimit dhe kompensimit janë: "Driza kundër Shqipërisë" (2007), "Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë" (2007); "Mullai e të tjerë kundër Shqipërisë" (2010); "Çaush Driza kundër Shqipërisë" (2011) dhe "Manushaqe Puto e të tjerë kundër Shqipërisë" (2012) (shih Kapitullin 4.2).

³Ky konkluzion bazohet në hulumtimet që janë bërë lidhur me të dhënat në dispozicion të Gjykatës së Lartë të Shqipërisë dhe Gjykatës Kushtetuese. Asnjë e dhënë nuk është në dispozicion në grupet e faqeve të internetit të Agjencisë së Trajimit të Pronave (ATP), gjykatës së shkallës së parë dhe gjykatës së apelit për të mbështetur një konkluzion të ndryshëm nga ai më sipër.

PYETJE

Pyetja 1 Lexoni vendimin gjyqësor për çështjen “Agrotexim’ kundër Greqisë” (1995). Cila është arsyeja që ka dhënë Gjykata për të mbështetur konkluzionin se, në parim, aksionarët nuk mund të veprojë për të ushtruar të drejtën e pronës të një shoqërie?

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 2 Një shoqëri paraqiti kërkesë për patentimin e një marke tregtare. Në pritje të kërkesës, shteti mori masa që përcaktuan refuzimin e kërkesës. A mund të ngrejë një pretendim shoqëria sipas P1-1, duke argumentuar se fitimet nga pronësia intelektuale mbrohen si “pasuri”, dhe t’i kundërshtojë masat e marra nga shteti?

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 3 Zgjidhni më poshtë llojet e aseteve që mund të quhen pasuri sipas P1-1, në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë. Ju mund të zgjidhni më shumë sesa një përgjigje.

1. E drejta për të trashëguar asete
2. Licencë për të shitur pije alkoolike
3. Klientela e një biznesi që vazhdon
4. Fitimet e pritshme nga ushtrimi i një profesioni, që u ulën pas një ndërhyrjeje rregulluese.

Pyetja 4 Mario mund të kundërshtojë para GJEDNJ-ësë vendimin e vitit 1988 që e përfshinte tokën e tij në një park kombëtar.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 5 Çfarë është shkelja e vazhdueshme dhe pse është me rëndësi që të përcaktohet ekzistenca e saj?

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 6 "Amnesty International" lufton për kthimin e tokës pronarëve të saj të mëparshëm. Kërkesa e "Amnesty International" para Gjykatës, që kundërshton veprimet shpronësuese të shteteve, pranohet.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 7 Merrni në shqyrtim formatin e tri rregullave të P1-1 (Rregulla 1 mbi të gëzuarit qetësisht; Rregulla 2 mbi privimin nga e drejta e pronësisë; Rregulla 3 mbi rregullimin e përdorimit). Cila nga thëniet më poshtë është e saktë?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë. Ju mund të zgjidhni më shumë sesa një përgjigje.

1. Të tria rregullat zbatohen në çdo rast të kufizimit të pasurisë nga ana e shtetit.
2. Nganjëherë e vetmja rregull e zbatueshme është Rregulla 1 mbi të gëzuarit qetësisht të pasurisë.
3. Edhe kur nuk gjen zbatim Rregulla 1, për interpretimin e Rregullave 2 ose 3 mund të aplikohet parimi i përgjithshëm që ajo pasqyron.
4. Në rast se gjen zbatim Rregulla 1, nuk është e nevojshme që të verifikohet zbatimi i Rregullave 2 ose 3.

Pyetja 8 Çfarë është shkelja e vazhdueshme dhe pse është me rëndësi që të përcaktohet ekzistenca e saj?

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 9 Në çdo rast, për të përcaktuar nëse është shkelur P1-1 Gjykata ndjek një procedurë që konsiston në gjashtë hapa. Rendi ndjek një strukturë logjike. Vendosini hapat në rendin e duhur.

- A është në diskutim e drejta e pronësisë? Verifikoni nëse kërkesa ka të bëjë me një "pasuri" që parashikohet nga P1-1.
- A ka ndërhyrë shteti në të drejtën e pronësisë?
- Cila nga të tria rregullat e P1-1 gjen zbatim?
- Studioni ligjshmërinë e veprimit kufizues kundër standardit të sigurisë ligjore.
- A është bazuar kufizimi në ndjekjen e një interesi legjitim? Merrni në shqyrtim nëse synimi i veprimit përkon me një interes publik.
- Verifikoni proporcionalitetin e kufizimit.

ÇELËSAT E PËRGJIGJEVE

Pyetja 1 Opinion vlerësues (shih §65) Drejtimi i korporatës është i ndërlikuar: aksionarët mund të mos bien dakord ndërmjet tyre ose me këshillin administrativ. Do të ishte e vështirë që të identifikohesh njëzëri pala kërkuese e duhur. Për më tepër, për shkelje të drejtave të shoqërisë, aksionarëve mund t'u mungonte aksesi ndaj mjeteve për kthimin e të drejtës në rrugë gjyqësore në gjykatat vendase. Kjo do ta bënte të vështirë vlerësimin e kërkesës për ezaurimin e mjeteve për kthimin e të drejtës në rrugë gjyqësore në bazë të ligjit vendas.

Pyetja 2 Opinion vlerësues Ndërsa të drejtat e pronësisë intelektuale janë sigurisht "pasuri", P1-1 nuk parashikon pasuritë e ardhshme. Deri pasi bëhet regjistrimi, faktikisht nuk ekziston asnjë e drejtë e pronësisë intelektuale dhe asnjë pasuri.

Fitimet e ligjshme me vlerë monetare mbrohen vetëm nëse ato bazohen në një kërkesë të qartë të pakontestueshme në bazë të ligjit vendas. Shih "Anheuser-Busch Inc.' kundër Portugalisë" (2007). §§63-65.

Pyetja 3 1. E gabuar

2. E vërtetë

3. E vërtetë

4. E vërtetë

Pyetja 4 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë.

Ndonëse Mario i ka ezauruar mjetet për kthimin e të drejtës në rrugë gjyqësore në bazë të ligjit vendas dhe, sigurisht, ka vuajtur nga kufizimi i ushtrimit të së drejtës së pronësisë, Gjykatës do t'i mungonte juridiksioni i përkohshëm dhe i veçantë (*ratione temporis*).

Protokolli 1 hyri në fuqi në Poloni veçse në vitin 1994, kështu që vendimi i vitit 1988 nuk i përmbahet shtrirjes kohore të zbatimit.

Megjithatë, Mario mund t'i kundërshtojë planin e vitit 1994 dhe refuzimet e mëpasshme të autoriteteve për t'i dhënë leje ndërtimi. Në kuadër të kësaj analize, mund të merren në konsideratë faktet dhe veprimet përpara vitit 1994. Shih "Matczyński kundër Polonisë" (2015).

Opinioni vlerësues për "E gabuar".

E saktë.

Ndonëse Mario i ka ezauruar mjetet për kthimin e të drejtës në rrugë gjyqësore në bazë të ligjit vendas dhe, sigurisht, ka vuajtur nga kufizimi i ushtrimit të së drejtës së pronësisë, Gjykatës do t'i mungonte juridiksioni i përkohshëm dhe i veçantë (*ratione temporis*).

Protokolli 1 hyri në fuqi në Poloni veçse në vitin 1994, kështu që vendimi i vitit 1988 nuk i përmbahet shtrirjes kohore të zbatimit.

Megjithatë, Mario mund t'i kundërshtojë planin e vitit 1994 dhe refuzimet e mëpasshme të autoriteteve për t'i dhënë leje ndërtimi. Në kuadër të kësaj analize, mund të merren në konsideratë faktet dhe veprimet përpara vitit 1994. Shih "Matczyński kundër Polonisë" (2015)

Pyetja 5 Opinion vlerësues Një shkelje e vazhdueshme ndodh kur një veprim i atypëratyshëm apo një veprim nga ana e shtetit krijon një gjendje të përhershme të çështjeve që kufizon një të drejtë që parashikon Konventa.

Kur konstatohet një shkelje e vazhdueshme, Gjykata mund të ushtrojë juridiksionin e saj në bazë të KEDNJ-ësë, edhe sikur veprimet e shtetit të kenë ndodhur pjesërisht përpara hyrjes në fuqi të Konventës në atë shtet, në rast se kufizimi vazhdon pas pikës kritike në kohë.

Pyetja 6 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë.

OJQ-ëtë nuk janë të dëmtuar të drejtpërdrejtë apo jo të drejtpërdrejtë të ndërhyrjeve dhe, kështu, nuk mund të paraqesin një kërkesë para Gjykatës.

Sidoqoftë, OJQ-ëtë mund të ofrojnë mbështetje për të dëmtuarit, për shembull, duke i dhënë mbështetje ligjore dhe duke i përfaqësuar në procesin para Gjykatës, apo mund të paraqesin ndërhyrje të palës së tretë në bazë të nenit 36 të KEDNJ-ësë.

Opinioni vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë.

OJQ-ëtë nuk janë të dëmtuar të drejtpërdrejtë apo jo të drejtpërdrejtë të ndërhyrjeve dhe, kështu, nuk mund të paraqesin një kërkesë para Gjykatës.

Sidoqoftë, OJQ-ëtë mund të ofrojnë mbështetje për të dëmtuarit, për shembull, duke i dhënë mbështetje ligjore dhe duke i përfaqësuar në procesin para Gjykatës, apo mund të paraqesin ndërhyrje të palës së tretë në bazë të nenit 36 të KEDNJ-ësë.

Pyetja 7 1. E gabuar: Rregulla 1 është një dispozitë e përgjithshme dhe gjen zbatim kur një veprim nga ana e shtetit, që kufizon të drejtën e pronësisë, nuk quhet shpronësim apo rregullon përdorimin e pasurisë.

2. E vërtetë

3. E vërtetë

4. E gabuar: pasi Rregullat 2 dhe 3 janë zbatime të veçanta të Rregullës 1, e anasjellta është e vërtetë: kur gjen zbatim Rregulla 2 ose 3, nuk është e nevojshme të zbatohet Rregulla 1 (përveçse si mjet ndihmës i interpretimit).

Pyetja 8 Opinion vlerësues Një shkelje e vazhdueshme ndodh kur një veprim i atypëratyshëm apo një veprim nga ana e shtetit krijon një gjendje të përhershme të çështjeve që kufizon një të drejtë që parashikon Konventa.

Kur konstatohet një shkelje e vazhdueshme, Gjykata mund të ushtrojë juridiksionin e saj në bazë të KEDNJ-ësë, edhe sikur veprimet e shtetit të kenë ndodhur pjesërisht përpara hyrjes në fuqi të Konventës në atë shtet, në rast se kufizimi vazhdon pas pikës kritike në kohë.

KAPITULLI 2

2.1 STRUKTURA E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT 1

TRI RREGULLAT

Objektivat mësimore

Në fund të këtij kapitulli, ju:

- Do të keni mësuar strukturën e analizës së çështjeve që bën GJEDNJ-ëja në bazë të nenit 1 të Protokollit 1.
- Do të jeni të aftë të përgatisni çështje në përputhje me standardet e KEDNJ-ësë.
- Do të jeni të aftë të gjykoni çështje pronësie duke përdorur standardet e KEDNJ-ësë.

Tri rregullat e nenit 1 të Protokollit nr. 1

Në çështjen "Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982), GJEDNJ-ëja u shpreh se: neni 1 i Protokollit 1 përmban "tri rregulla të veçanta": "61. ... Rregulla e parë, që është e një natyre të përgjithshme, parashtron parimin e të gëzuarit qetësisht të pasurisë; ajo parashikohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë. Rregulla e dytë parashikon privimin nga e drejta e pronësisë dhe e vë nën varësi të disa kushteve; ajo parashikohet në fjalinë e dytë të të njëjtit paragraf. Rregulla e tretë njihet se shtetet kanë të drejtë, ndër të tjera, që të rregullojnë përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm, duke i zbatuar këto ligje, siç i gjykojnë të nevojshme për këtë qëllim; ajo parashikohet në paragrafin e dytë".

Pasi verifikon se ka ndodhur një kufizim i të drejtës së pronësisë, GJEDNJ-ëja, zakonisht, përcakton në bazë të cilës rregull të nenit 1 të Protokollit 1 duhet shqyrtuar kufizimi.

Gjykata vlerëson nëse kufizimi përbën privim nga e drejta e pronësisë (Rregulla 2) apo duhet vlerësuar si rregullim i përdorimit (Rregulla 3) ose e shqyrton atë duke marrë parasysh fjalinë e parë të (Rregullës 1). Përpara se të verifikojë nëse është zbatuar rregulla e parë e përgjithshme, Gjykata duhet të përcaktojë nëse dy të fundit janë të zbatueshme.

a. Privimi nga e drejta e pronësisë (Rregulla 2)

Kuptimi "*privim nga e drejta e pronësisë*" nuk është përcaktuar qartë. Në përgjithësi, privim do të thotë se dikujt i hiqet titulli i pronës.

Ekzistojnë dy forma të privimit nga e drejta e pronësisë:

Privimi formal

Privim formal do të thotë se pronarit me një akt zyrtar apo me anë të një veprimi i hiqet e drejta e tij/saj e pronësisë.

SHEMBULLI NJË

Shpronësimi për nevoja shtetërore (nevoja ndërtimore).

(2015) "Chinnici kundër Italisë"

Fakte: Prona u shpronësua për qëllime urbanistike.

Lexoni vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-59843>.

Ky kufizim përbënte "privim nga e drejta e pasurisë" në kuptimin e fjalisë së dytë të nenit 1 të Protokollit 1. (*shih, gjithashtu, çështjen e "Khalikova kundër Azerbaixhanit". (2015)*)

SHEMBULLI DY

Konfiskimi i pasurisë nga autoritetet shtetërore.

"Bistrović kundër Kroacisë"

Fakte: Palët kërkuese kishin në Kroaci një shtëpi dhe një copë toke rreth saj. "Croatian Roads", shoqëri publike me seli në Zagreb, filloi procedurat për shpronësimin e një pjese të tokës, me qëllim ndërtimin e një autostrade. Palët kërkuese e kundërshtuan këtë propozim dhe kërkuan që prona e tyre të shpronësohej tërësisht. Ato argumentuan se, me shpronësimin e pjesshëm, ata, si bujq, nuk do ta përdornin dot më tej shtëpinë dhe hapësirën e vogël rreth saj, meqenëse shtëpia dhe toka bujqësore në të cilën ajo ishte ndërtuar përfaqësonin një njësi të pandarë. Përveç kësaj, autostrada që planifikohej do të kalonte shumë afër shtëpisë, duke shkaktuar kështu shumë zhurmë dhe ndotje për shkak të shpeshësisë së qarkullimit të madh. Kërkesa e palëve kërkuese u hodh poshtë.

Lexoni vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-80705>.

"32. palët kërkuese ishin privuar nga e drejta e tyre e pronësisë në përputhje me dispozitat e Aktit mbi Shpronësimet me qëllim ndërtimin e një autostrade, dhe se shpronësimi, pra, ndiqte një synim të ligjshëm në interesin publik. Kështu, në rastin në shqyrtim gjen zbatim fjalie e dytë e paragrafit të parë të nenit 1 të Protokollit nr. 1".

Privim *de facto*

Sipas praktikës gjyqësore të Gjykatës, "privim *de facto* nga e drejta e pronësisë" do të thotë se, formalisht, pronari nuk shpronësohet, por aftësia e tij për të ushtruar të drejtën e tij të pronësisë kufizohet aq shumë që, faktikisht, ai nuk ka më pronësi.

Në çështjen "Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982) GJEDNJ-ëja gjeti se:"63. Në mungesë të një shpronësimi formal, domethënë, të kalimit të pronësisë, Gjykata vlerëson se duhet të shikojë përtej pamjes së jashtme dhe të shqyrtojë të vërtetën e situatës që ankimohej. Meqenëse Konventa shërben për të garantuar të drejtat që janë 'praktike dhe efektive', duhet verifikuar nëse kjo situatë përbënte një shpronësim *de facto*, siç argumentohej nga palët kërkuese."

"... ndonëse e drejta [e të gëzuarit qetësisht të pasurisë] humbi një pjesë të thelbit të saj, ajo nuk u zhduk... Gjykata vëren lidhur me këtë se [palët kërkuese] mund të vazhdojnë ta përdorin pasurinë e tyre dhe se, ndonëse u bë më e vështirë për të shitur pasuritë [si rezultat i rregullave], mundësia e të shiturit ekzistonte."

Ndërsa GJEDNJ-ëja arriti në konkluzionin se, formalisht, palët kërkuese nuk ishin privuar nga e drejta e pronësisë, është praktikë e mirënjohur gjyqësore që të shqyrtohet nëse një veprim, *de facto*, e privon palën kërkuese nga e drejta e pronësisë.

Shembuj të privimit *de facto*.

"Papamichalopoulos e të tjerë kundër Greqisë" (1993)

Fakte: Qeveria ushtarake greke mori në zotërim një tokë në pronësi private me qëllim që të ndërtonte një bazë detare dhe një shtëpi pushimi për oficerët dhe familjet e tyre. Ndonëse nuk ndodhi asnjë shpronësim formal, GJEDNJ-ëja vuri në dukje se, si rezultat i veprimeve të qeverisë greke, palët kërkuese nuk ishin në gjendje ta përdornin pronën e tyre apo ta shisnin, ta linin trashëgim, ta hipotekonin apo ta dhuronin e, madje, atyre nuk iu lejua që të kishin akses ndaj saj.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57836>.

"41. Zënia e tokës në fjalë nga 'Navy Fund' përfaqëson një kufizim të qartë të ushtrimit nga ana e palëve kërkuese të së drejtës së tyre që të gëzojnë qetësisht pasurinë e tyre. Kufizimi nuk ishte për qëllimin e rregullimit të përdorimit të pasurisë në kuptimin e paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1). Për më tepër, palët kërkuese asnjëherë nuk u shpronësuan formalisht: ligji nr. 109/1967 nuk e transferoi pronësinë e tokës në fjalë tek 'Navy Fund'.

45. Gjykata vlerëson se humbja e të gjithë aftësisë për të disponuar tokën në fjalë, së bashku me mospasë dhe përpjekjeve të bëra deri në atë kohë për të ndrequr situatën e ankimuar, solli pasoja mjaft serioze, *de facto*, për palët kërkuese që ishin shpronësuar në mënyrë të papajtueshme me të drejtën e tyre që të gëzojnë qetësisht pasurinë e tyre."

"Burgehelea kundër Rumanisë" (2009)

Fakte: Pala kërkuese mori përmes kthimit të së drejtës së pronësisë një tokë pyjore në afërsi të një rezervuari që menaxhohej nga "Hidroelectrica".

Shoqëria kërkoi nga autoritetet vendore një miratim në parim nga pronarët e tokës fqinje me qëllim që të bënte disa punime lidhur me zgjerimin e rezervuarit, punime që do të përmbytnin tokën e sipërpërmendur. Këto miratime u morën në formën e premtimeve për shit-blerje, mbi bazën e të cilave "Hidroelectrica" shpyllëzoi dhe përmbyti tokën e paditëses.

Më pas, paditësja e tërhoqi miratimin e saj dhe ngriti padi me qëllim që të dëmshpërblehej për përdorimin e pasurive të saj.

Veprimi u hodh poshtë, kryesisht, për shkak të ekzistencës së premtimit për shit-blerje, shitje që nuk e mundur në atë kohë për shkak të ndalimit të përkohshëm të tjetërsimit shprehur me ligjin nr. 18/1991.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90903>

b. Rregullimi i përdorimit të pasurive (Rregulli 3)

Rregulla mbi përdorimin e pasurive

Rregulli tre e nenit P1-1 parashikon të drejtën e shtetit për të rregulluar përdorimin e pasurive, d.m.th., për të diktuar kufizime mbi përdorimin e tyre. Ndërsa nuk realizojnë shpronësimin, këto veprime kufizojnë lirinë e pronarit që t'i disponojë pasuritë siç e gjykon të përshtatshme. Ndërhyrja duhet të vendosë një raport të drejtë ndërmjet interesave të individit dhe interesave të komunitetit, përndryshe ajo përbën shkelje.

Shembull i kufizimit të së drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë.

“Chassagnou kundër Francës” (1999)

Fakte: Palët kërkuese u detyruan që t'u kalojnë palëve të treta të drejtën për të patur akses dhe të drejtën e ushtrimit të gjuetisë në tokat e tyre, pa asnjë shpërblim, përveç të drejtës së ushtrimit të gjuetisë diku tjetër. Meqenëse palët kërkuese e kundërshtonin gjuetinë, mungesa e shpërblimit monetar bënte që kufizimi të ishte shpërpjesëtimor. Gjykata vendosi kundër Francës.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58288>

Gjykata shqyrtoi veprimin (transferim i detyrueshëm i të drejtës së ushtrimit të gjuetisë) dhe rregullën e zbatueshme të P1-1;

“74. Gjykata vëren se, ndonëse palët kërkuese nuk janë privuar nga e drejta e tyre për ta përdorur pasurinë e tyre, për ta dhënë me qira apo për ta shitur, transferimi i detyrueshëm i të drejtës së ushtrimit të gjuetisë në tokën e tyre tek një ACCA i pengon ato që të përdorin të drejtën e ushtrimit të gjuetisë, që lidhet drejtpërsëdrejti me të drejtën e pronësisë, siç e gjykojnë ato të përshtatshme. Në rastin konkret, palët kërkuese nuk duan që në tokën e tyre të ushtrohet gjuetia dhe kundërshtojnë faktin që të tjerë mund të vijnë në tokën e tyre për gjueti. Sidoqoftë, ndonëse kundër gjuetisë për arsye etike, ato janë të detyruara që çdo vit të durojnë në tokën e tyre praninë e njerëzve të armatosur dhe qenve të gjahut. Ky kufizim i ushtrimit të lirë të së drejtës së përdorimit, pa dyshim, përbën kufizim të të gëzuarit qetësisht nga ana e palëve kërkuese të të drejtave të tyre si pronarë të pasurisë. Kështu, në këtë rast gjen zbatim paragrafi i dytë i nenit 1.”

Të drejtat për të nxjerrë fitime nga pasuria e vet:

“Bittó e të tjerë kundër Sllovakisë” (2014)

Fakte: Legjislacioni sllovak u diktonte pronarëve detyrime për aplikimin e çmimeve tavan të qirave, që ishin shumë të ulëta, dhe e kufizonin aftësinë e tyre për të nxjerrë fitime nga dhënia me qira e pasurive të tyre qiramarrësve.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-9258>

"101. ... skema e kontrollit të qirasë përbën kufizim të të drejtave të palëve kërkuese sipas nenit 1 të Protokollit 1, meqenëse ajo i pengon apo i ka penguar që ata të negociojnë lirisht shumën e qirasë për apartamentet e tyre dhe e kushtëzon përfundimin e qirasë së apartamenteve të tyre me ofrimin qiramarrësve të strehimit të përshtatshëm alternativ. Kjo ndërhyrje përbën një mjet rregullimi nga ana e shtetit të përdorimit të pasurisë. Për këtë arsye, kërkesa duhet shqyrtuar sipas paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit 1 ...

114. Gjykata pranon se mungesa e apartamenteve në dispozicion për t'u dhënë me qira me një shumë të përballueshme, pas rënies së regjimit komunist, kërkonte pajtimin e interesave kontradiktore të pronarëve dhe qiramarrësve, sidomos përsa i takon apartamenteve që iu ishin kthyer pronarëve të mëparshëm

115. Megjithatë, interesat legjitime të komunitetit në situata të tilla kërkojnë një shpërndarje të drejtë të barrës sociale dhe financiare lidhur me shndërrimin dhe reformimin e sigurimit të strehimit nga ana e një vendi. Kjo barrë nuk mund t'i ngarkohet një grupi të caktuar shoqëror, sado të rëndësishme që të jenë interesat e grupit tjetër apo komunitetit në tërësi...

116. Vlerësimet e lartpërmendura janë të mjaftueshme që Gjykata të nxjerrë konkluzionin se autoritetet sllovaqe nuk arritën të vendosin një raport të drejtë ndërmjet interesave të përgjithshme të komunitetit dhe mbrojtjes së të drejtës së pronësisë të palëve kërkuese."

Rregullimi i përdorimit: masat fiskale

Masat fiskale, si dhe masat që diktojnë sanksione apo pagesa të një gjobe parashikohen në mënyrë të shprehur në Rregullën 3 dhe, për këtë arsye, barazohen me rregullat mbi rregullimin e përdorimit. Autoritetet shtetërore kanë hapësirë të gjerë për të vepruar, por aktet mund të shqyrtohen nëse zbatimi i tyre nënkupton kufizime shpërpjesëtimore të pasurisë së individëve.

Konfiskimi dhe shitja e pasurive të palëve të treta nga autoritetet tatimore:

"Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH' kundër Holandës" (1995)

Fakte: Autoritetet tatimore holandeze konfiskuan pjesën industriale të makinerisë që u gjet në zotërim të një shoqërie (një betonpërzierëse) me qëllim kryerjen e një shitjeje të detyruar, të ardhurat nga e cila do të mbulonin detyrimet tatimore të shoqërisë. Por betonpërzierësja ende i takonte një shoqërie gjermane (pala kërkuese), pasi çmimi i saj ende duhej paguar plotësisht nga shoqëria holandeze. Pala kërkuese e kundërshtoi konfiskimin, në mënyrë të pasuksesshme, në mënyrë prapavepruese.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-9622>.

"59. ... qasja më e natyrshme, në qëndrimin e Gjykatës, është që **ankesat e 'Gasus'-it të shqyrtohen në bazë të kreut 'sigurimi i pagimit të tatimeve', që parashikohet në rregullën në paragrafin e dytë të nenit 1 (P1-1)**. Ky paragraf, në mënyrë të shprehur, u rezervon të drejtën Palëve Kontraktuese t'i kalojnë këto ligje, siç mund ta gjykojnë të domosdoshme, për të siguruar pagimin e tatimeve. Rëndësia, që hartuesit e Konventës i kushtojnë këtij aspekti të paragrafit të dytë të nenit 1 (P1-1), mund të vlerësohet nga fakti se, në një fazë kur teksti i propozuar nuk përmbante një referim të tillë të qartë ndaj tatimeve, ai kuptohej tashmë që të rezervohej kompetenca e palëve për të kaluar çfarëdo ligji fiskal që e gjykonin të pëlqyeshëm, gjithmonë me kusht që masat në këtë fushë të mos nënkuptonin konfiskim arbitrar... Dhënia një kreditori të caktuar kompetenca për të vënë në vend humbjet kundrejt mallrave që, ndonëse në fakt në zotërim të debitorit, ligjërisht janë në pronësi të palëve të treta, është, në disa sisteme ligjore, një metodë e pranueshme e forcimit të pozitave të atij kreditori në procedurat e zbatimit të vendimit.

70. ... 'Gasus' mund ta kishte eliminuar plotësisht rrezikun për vete duke mos pranuar që t'i jepte kredi 'Atlas'-it: ata mund ta kishin parashikuar pagimin e të gjithë çmimit të shitjes paraprakisht ose, përndryshe, të mos kishin pranuar që, para së gjithash, ta kishin shitur betonpërzierësen. Gjithashtu, ai pranon se shoqëria palë kërkuese mund të kishte marrë siguri tjetër, për shembull, në formën e sigurimit apo garancisë së një bankieri, që ia kalon rrezikun një pale tjetër.

74. ... kërkesa e proporcionalitetit është përmbushur."

Masa mbrojtëse procedurale: "Rousk kundër Suedisë" (2013)

Fakte: Autoritetet suedeze, për të marrë borxhin e detyrueshëm të një tatimi, i shitën shtëpinë palës kërkuese dhe, më pas, e dëbuan atë dhe të shoqen nga shtëpia, pa marrë parasysh procedurat në vazhdim lidhur, ndër të tjera, me ankimin kundër urdhrorit të ekzekutimit dhe një kërkesë për të vonuar shitjen e pronës. Borxhi ishte minimal (afërsisht 800 euro) dhe atij i ishte dhënë një zgjatje për shlyerje ditën e shitjes.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123422>

"124. ... Gjykata gjen se sjellja nga ana e **Autoritetit të Ekzekutimit tregoi një mungesë serioze korrektese duke marrë parasysh pasojat shumë të rënda që shitja dhe, më pas, dëbimi nga shtëpia sillnin për palën kërkuese.**

125. Për më tepër, Gjykata vëren se, në përputhje me [legjislacionin suedez], një masë tashmë e marrë për ekzekutim, parashkruhet, sipas rastit, nëse është pranuar pezullimi i përkohshëm i pagimit. Meqenëse Autoriteti i Zbatimit ishte informuar zyrtarisht lidhur me pezullimin e përkohshëm më datë 8 shtator 2003, më pak se një javë pas shitjes së pronës dhe mbi një muaj përpara se të ndodhte dëbimi nga shtëpia, dhe e dinte se, asokohe, borxhi i detyrueshëm i palës kërkuese arrinte vetëm në 6.721 korona suedeze, Gjykata vë në dukje se **Autoriteti i Ekzekutimit mund ta kishte shfuqizuar shitjen, siç mund të kishin bërë gjykatat vendase pas ankimit nga pala kërkuese.** Gjykatës, si vendimi për të zbatuar shitjen, ashtu dhe dëbimi në vijim i palës kërkuese, i duken të **tepruara dhe shpërpjesëtimore, sidomos meqenëse pala kërkuese kishte asete të tjera, si: makinë,**

që mund të ishte konfiskuar e shitur për të mbuluar atë pak çka mbetet nga borxhet e tij të detyrueshme. Ndosht kështu sidomos sepse autoritetet e dinin se procesi lidhur me urdhrin e ekzekutimit ende vazhdonte dhe, pra, ende nuk kishte marrë fuqi ligjore.”

Norma e tatimeve dhe taksave: “Svenska Managementgruppen AB’ kundër Suedisë” (1985)

Fakte: Autoritetet suedeze futën një tatim të ri për fitimin e ndarë dhe një taksë të re suplementare për pensionet. Pala kërkuese i kundërshtoi këto masa si kufizime të pajustificueshme të së drejtës së pronësisë.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72454>.

“Rrethanat e rastit aktual tregojnë se pala kërkuese ka detyrimin që të paguajë një tatim të ri që nënkupton një përqindje të caktuar të fitimeve të saj. Për më tepër, është vendosur që pala kërkuese të paguajë një rritje të taksave mbi pensionin shoqëror që arrin në 0.2-0.5 për qind. **Komisioni nuk gjen se këto detyrime cenojnë garancinë e pronësisë së palës kërkuese apo kufizojnë gjendjen e saj financiare në masën që kjo mund të konsiderohet shpërpjesëtimore** ose shpërdorim të të drejtës së Palës Kontraktuese sipas nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1).

Mund të jetë e vërtetë se synimi i këtyre transaksioneve përfshin vendosjen e një politike të ndryshme në fushën ekonomike. Sidoqoftë, **ndonëse është e qartë se opinionet ndryshojnë përsa i takon objektivitetit të një politike të tillë, Komisioni vlerëson se ka qenë në të drejtën e qeverisë të ndjekë këtë politikë. Kështu, sipas nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1), legjislacioni që rregullon fondet e investimeve të punonjësve nuk ka cenuar të drejtat e palës kërkuese.”**

Rregullimi i përdorimit: masa fiskale

Tatimet që përbëjnë konfiskim:

“R.Sz. kundër Hungarisë” (2013)

Fakte: Pala kërkuese ka qenë njëmbëdhjetë vite e punësuar nga një shoqëri shtetërore. Pas ndërprerjes së marrëdhënieve të punës (në dakordësi me punëdhënësin), pala kërkuese mori një pagesë, që bëhet kur ndërpriten marrëdhëniet e punës, një pjesë e të cilës u tatua në masën 98% sipas ligjit në fuqi, që u zbatua në mënyrë prapavepruese.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-121958>.

“32. ... Gjykata nuk e vlerëson të nevojshme të vendosë nëse në këtë rast gjen zbatim [Rregulla 2]. Komplexiteti i gjendjes faktike dhe ligjore pengon që masa e kundërshtuar të klasifikohet në një kategori të saktë...”

33. ... klasifikimi i një veprimi të përgjithshëm, që merret në zbatim të një politike sociale të rishpërndarjes si ‘rregullim i përdorimit’ të pasurisë dhe jo si ‘privim’ nga e drejta e pronësisë, nuk është vendimtar për atë kohë sa parimet që rregullojnë çështjen e përligjjes janë në thelb të njëjtë, që kërkon një synim legjitim dhe ruajtjen e një raport të drejtë ndërmjet synimit që ndiqet dhe të drejtës individuale të pronësisë në fjalë.

34. ... Gjykata do ta shqyrtojë çështjen sipas paragrafit të parë të P1-1, në varësi të rregullës së veçantë përsa i takon pagimit të tatimeve që parashikohet në nenin 1 si gjobë.

56. ... norma e tatimit e tejkalon në mënyrë të konsiderueshme normën e zbatueshme për të gjithë të ardhurat e tjera, pa përcaktuar nga pikëpamja abstrakte (*in abstracto*) nëse barra tatimore ka patur ose jo, nga pikëpamja sasiore, natyrë konfiskuese. ...

57. ... pala kërkuese, e cila kishte të drejtë të paguhej pas ndërprerjes së marrëdhënieve të punës, sipas kontratës së saj të punës, dhe të vepruarit e saj në mirëbesim nuk është vënë kurrë në pikëpyetje, iu nënshtua masës së kundërshtuar pavarësisht nga fakti se paga pas ndërprerjes së marrëdhënieve të punës i shërbente pikësypnimit social të veçantë dhe të pranuar të riintegritimit në punë.

61. ... Ajo dëmtoi palën kërkuese, që ishte në pozita mirëbesimi, dhe e privoi atë nga një pjesë më e madhe e të drejtës së fituar (e garantuar me ligj në një masë të madhe), që i shërbente interesit social të veçantë të riintegritimit në tregun e punës. ... ata, që veprojnë në mirëbesim në bazë të ligjit apo kontratave, nuk duhet të pezmatohen përsa i takon pritshmëri të tyre pa arsye të veçanta dhe bindëse. Për këtë arsye, masa nuk mund të konsiderohet se është në mënyrë të arsyeshme në përpjesëtim me synimin që kërkohet të realizohet."

Rregullimi nga ana e shtetit i përdorimit të pasurisë

Rregulla e tretë e nenit P1-1 parashikon të drejtën e shtetit për të rregulluar përdorimin e pasurisë, domethënë, për të diktuar kufizime për përdorimin e saj. Ndërsa këto masa nuk janë në nivelin e shpronësimit, ato kufizojnë lirinë e pronarit për t'i disponuar pasuritë siç e gjykojnë të përshtatshme. Kufizimi duhet të vendosë një raport të drejtë ndërmjet interesave të individit dhe atyre të komunitetit, përndryshe ai përbën shkelje.

"Chassagnou kundër Francës" (1999)

Fakte: Palët kërkuese u detyruan që t'u kalojnë palëve të treta të drejtën për të patur akses dhe të drejtën e ushtrimit të gjuetisë në tokat e tyre, pa asnjë shpërblim, përveç të drejtës së ushtrimit të gjuetisë diku tjetër. Meqenëse palët kërkuese e kundërshtonin gjuetinë, mungesa e shpërblimit monetar bënte që kufizimi të ishte shpërpjesëtimor. Gjykata vendosi kundër Francës.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-58288>.

Gjykata shqyrtoi veprimin (transferim i detyrueshëm i të drejtës së ushtrimit të gjuetisë) dhe rregullën e zbatueshme të P1-1;

"74. Gjykata vëren se, ndonëse palët kërkuese nuk janë privuar nga e drejta e tyre për ta përdorur pasurinë e tyre, për ta dhënë me qira apo për ta shitur, transferimi i detyrueshëm i të drejtës së ushtrimit të gjuetisë në tokën e tyre tek një ACCA i pengon ato që të përdorin të drejtën e ushtrimit të gjuetisë, që lidhet drejtpërsëdrejti me të drejtën e pronësisë, siç e gjykojnë ato të përshtatshme. Në rastin konkret, palët kërkuese nuk duan që në tokën e tyre të ushtrohet gjuetia dhe kundërshtojnë faktin që të tjerë mund të vijnë në tokën e tyre për gjueti. Sidoqoftë, ndonëse kundër gjuetisë për arsye etike, ato janë të detyruara që çdo vit të durojnë në tokën e tyre praninë e njerëzve të armatosur dhe

qenve të gjahut. Ky kufizim i ushtrimit të lirë të së drejtës së përdorimit, pa dyshim, përbën kufizim të të gëzuarit qetësisht nga ana e palëve kërkuese të të drejtave të tyre si pronarë të pasurisë. Kështu, në këtë rast gjen zbatim paragrafi i dytë i nenit 1.”

Të drejtat për të nxjerrë fitime nga pasuria e vet:

“Bittó e të tjerë kundër Sllovakisë” (2014)

Fakte: Legjislacioni slovak u diktonte pronarëve detyrime për aplikimin e niveleve maksimale të qirave, që ishin shumë të ulëta, dhe e kufizonte aftësinë e tyre për të nxjerrë fitime nga dhënia me qira e pasurive të tyre qiramarrësve.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-9258>.

“101. ... skema e kontrollit të qirasë përbën kufizim të të drejtave të palëve kërkuese sipas nenit 1 të Protokollit 1, meqenëse ajo i pengon apo i ka penguar që ata të negociojnë lirisht shumën e qirasë për apartamentet e tyre dhe e kushtëzon përfundimin e qirasë së apartamenteve të tyre me ofrimin qiramarrësve të strehimit të përshtatshëm alternativ. Kjo ndërhyrje përbën një mjet rregullimi nga ana e shtetit të përdorimit të pasurive. Për këtë arsye, kërkesa duhet shqyrtuar sipas paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit 1 ...

114. Gjykata pranon se mungesa e apartamenteve në dispozicion për t’u dhënë me qira me një shumë të përballueshme, pas rënies së regjimit komunist, kërkonte pajtimin e interesave kontradiktore të pronarëve dhe qiramarrësve, sidomos përsa i takon apartamenteve që iu ishin kthyer pronarëve të mëparshëm

115. Megjithatë, interesat legjitime të komunitetit në situata të tilla kërkojnë një shpërndarje të drejtë të barrës sociale dhe financiare lidhur me shndërrimin dhe reformimin e sigurimit të strehimit nga ana e një vendi. Kjo barrë nuk mund t’i ngarkohet një grupi të caktuar shoqëror, sado të rëndësishme që të jenë interesat e grupit tjetër apo komunitetit në tërësi...

116. Vlerësimet e lartpërmendura janë të mjaftueshme që Gjykata të nxjerrë konkluzionin se autoritetet slovake nuk arritën të vendosin një raport të drejtë ndërmjet interesave të përgjithshme të komunitetit dhe mbrojtjes së të drejtës së pronësisë të palëve kërkuese.”

Rregullimi i përdorimit: masat fiskale

Masat fiskale, si dhe masat që diktojnë sanksione apo pagesa të një gjobe parashikohen në mënyrë të shprehur në Rregullën 3 dhe, për këtë arsye, barazohen me rregullat mbi rregullimin e përdorimit. Autoritetet shtetërore kanë hapësirë të gjerë për të vepruar, por aktet mund të shqyrtohen nëse zbatimi i tyre nënkupton kufizim shpërpjesëtimor i pasurisë së individëve.

Konfiskimi dhe shitja e pasurive të palëve të treta nga autoritetet tatimore:

“Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH’ kundër Holandës” (1995)

Fakte: Autoritetet tatimore holandeze konfiskuan pjesën industriale të makinerisë që u gjet në zotërim të një shoqërie (një betonpërzierëse) me qëllim kryerjen e një shitjeje të detyruar, të ardhurat nga e cila do të mbulonin detyrimet tatimore të shoqërisë. Por përzierësja ende i takonte një shoqërie gjermane (pala kërkuese), pasi çmimi i saj ende

duhej paguar plotësisht nga shoqëria holandeze. Pala kërkuese e kundërshtoi konfiskimin, në mënyrë të pasuksesshme, në mënyrë prapavepruese.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-9622>.

"59. ... qasja më e natyrshme, në vleresimin e Gjykatës, është që **ankesat e 'Gasus'-it të shqyrtohen në bazë të kreut 'sigurimi i pagimit të tatimeve', që parashikohet në rregullën në paragrafin e dytë të nenit e 1 (P1-1)**. Ky paragraf, në mënyrë të shprehur, u rezervon të drejtën Palëve Kontraktuese t'i kalojnë këto ligje, siç mund ta gjykojnë të domosdoshme, për të siguruar pagimin e tatimeve. Rëndësia, që hartuesit e Konventës i kushtojnë këtij aspekti të paragrafit të dytë të nenit 1 (P1-1), mund të vlerësohet nga fakti se, në një fazë kur teksti i propozuar nuk përmbante një referim të tillë të qartë ndaj tatimeve, tashmë ishte kuptuar që të rezervohej kompetenca e palëve për të kaluar çfarëdo ligji fiskal që e gjykonin të pëlqyeshëm, gjithmonë me kusht që masat në këtë fushë të mos nënkuptonin konfiskim arbitrar... Dhënia një kreditori të caktuar kompetenca për të vënë në vend humbjet kundrejt mallrave që, ndonëse në fakt në zotërim të debitorit, ligjërisht janë në pronësi të palëve të treta, është, në disa sisteme ligjore, një metodë e pranueshme e forcimit të pozitave të atij kreditori në procedurat e zbatimit të vendimit.

70. ... 'Gasus' mund ta kishte eliminuar plotësisht rrezikun për vete duke mos pranuar që t'i jepte kredi 'Atlas'-it: ata mund ta kishin parashikuar pagimin e të gjithë çmimit të shitjes paraprakisht ose, përndryshe, të mos kishin pranuar që, para së gjithash, ta kishin shitur betonpërzierësen. Gjithashtu, ai pranon se shoqëria palë kërkuese mund të kishte marrë siguri tjetër, për shembull, në formën e sigurimit apo garancisë së një bankieri, që ia kalon rrezikun një pale tjetër.

74. ... **kërkesa e proporcionalitetit është përmbushur."**

Masa mbrojtëse procedurale: "Rousk kundër Suedisë" (2013)

Fakte: Autoritetet suedeze, për të marrë borxhin e detyrueshëm të një tatimi, i shitën shtëpinë palës kërkuese dhe, më pas, e dëbuan atë dhe të shoqen nga shtëpia, pa marrë parasysh procedurat në vazhdim lidhur, ndër të tjera, me ankimin kundër urdhrin të ekzekutimit dhe një kërkesë për të vonuar shitjen e pronës. Borxhi ishte minimal (afërsisht 800 euro) dhe atij i ishte dhënë një zgjatje për shlyerje ditën e shitjes.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123422>.

"124. ... Gjykata gjen se sjellja nga ana e **Autoritetit të Ekzekutimit tregoi një mungesë serioze korrektese duke marrë parasysh pasojat shumë të rënda që shitja dhe, më pas, dëbimi nga shtëpia sillnin për palën kërkuese.**

125. Për më tepër, Gjykata vëren se, në përputhje me [legjislaionin suedez], një masë tashmë e marrë për ekzekutim, parashkruhet, sipas rastit, nëse është pranuar pezullimi i përkohshëm i pagimit. Meqenëse Autoriteti i Zbatimit ishte informuar zyrtarisht lidhur me pezullimin e përkohshëm më datë 8 shtator 2003, më pak se një javë pas shitjes së pronës dhe mbi një muaj përpara se të ndodhte dëbimi nga shtëpia, dhe e dinte se, asokohe, borxhi i detyrueshëm i palës kërkuese arrinte vetëm në 6.721 korona suedeze, Gjykata vë në dukje se **Autoriteti i Ekzekutimit mund ta kishte shfuqizuar shitjen, siç mund të**

kishin bërë gjykatat vendase pas ankimit nga pala kërkuese. Gjykatës, si vendimi për të zbatuar shitjen, ashtu dhe dëbimi në vijim i palës kërkuese, i duken të **tepruara dhe shpërpjesëtimore, sidomos meqenëse pala kërkuese kishte asete të tjera, si: makinë, që mund të ishte konfiskuar e shitur për të mbuluar atë pak çka mbetet nga borxhet e tij të detyrueshme.** Ndodh kështu sidomos sepse autoritetet e dinin se procesi lidhur me urdhrin e ekzekutimit ende vazhdonte dhe, pra, ende nuk kishte marrë fuqi ligjore.”

Norma e tatimeve dhe taksave: “Svenska Managementgruppen AB’ kundër Suedisë” (1985)

Fakte: Autoritetet suedeze futën një tatim të ri për fitimin e ndarë dhe një taksë të re suplementare për pensionet. Pala kërkuese i kundërshtoi këto masa si kufizime të pajustificueshme të së drejtës së pronësisë.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72454>.

“Rrethanat e rastit aktual tregojnë se pala kërkuese ka detyrimin që të paguajë një tatim të ri që nënkupton një përqindje të caktuar të fitimeve të saj. Për më tepër, është vendosur që pala kërkuese të paguajë një rritje të taksave mbi pensionin shoqëror që arrin në 0.2-0.5 për qind. **Komisioni nuk gjen se këto detyrime e cenojnë garancinë e pronësisë së palës kërkuese apo e kufizojnë gjendjen e saj financiare në masën që kjo mund të konsiderohet shpërpjesëtimore ose shpërdorim i të drejtës së Palës Kontraktuese sipas nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1).**

Mund të jetë e vërtetë se synimi i këtyre transaksioneve përfshin vendosjen e një politike të ndryshme në fushën ekonomike. Sidoqoftë, **ndonëse është e qartë se opinionet ndryshojnë përsa i takon objektivitetit të një politike të tillë, Komisioni vlerëson se ka qenë në të drejtën e qeverisë ta ndjekë këtë politikë. Kështu, sipas nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1), legjislacioni që rregullon fondet e investimeve të punonjësve nuk ka cenuar të drejtat e palës kërkuese.)**”

Rregullimi i përdorimit: masa fiskale

Tatimet që përbëjnë konfiskim:

“R.Sz. kundër Hungarisë” (2013)

Fakte: Pala kërkuese ka qenë njëmbëdhjetë vite e punësuar nga një shoqëri shtetërore. Pas ndërprerjes së marrëdhënieve të punës (në dakordësi me punëdhënësin), pala kërkuese mori një pagesë, që bëhet kur ndërpriten marrëdhëniet e punës, një pjesë e të cilës u tatua në masën 98% sipas ligjit në fuqi, që u zbatua në mënyrë prapavepruese.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-121958>.

“32. ... Gjykata nuk e vlerëson të nevojshme të vendosë nëse në këtë rast gjen zbatim [Rregulla 2]. Komplexiteti i gjendjes faktike dhe ligjore pengon që masa e kundërshtuar të klasifikohet në një kategori të saktë...”

33. ... klasifikimi i një veprimi të përgjithshëm, që merret në zbatim të një politike sociale të rishpërndarjes si ‘rregullim i përdorimit’ të pasurisë dhe jo si ‘privim’ nga e drejta e pronësisë, nuk është vendimtar për atë kohë sa parimet që rregullojnë çështjen e përligjjes janë në thelb të njëjtë, që kërkon një synim legjitim dhe ruajtjen e një raporti të drejtë ndërmjet synimit që ndiqet dhe të drejtës individuale të pronësisë në fjalë.

34. ... Gjykata do ta shqyrtojë çështjen sipas paragrafit të parë P1-1, në varësi të rregullës së veçantë përsa i takon pagimit të tatimeve që parashikohet në nenin 1 si gjobë.

56. ... norma e tatimit e tejkalon në mënyrë të konsiderueshme normën e zbatueshme për të gjithë të ardhurat e tjera, pa përcaktuar nga pikëpamja abstrakte (*in abstracto*) nëse barra tatimore ka patur ose jo, në aspektin sasior, natyrë konfiskuese. ...

57. ... pala kërkuese, e cila kishte të drejtë të paguhej pas ndërprerjes së marrëdhënieve të punës, sipas kontratës së saj të punës, dhe të vepruarit e saj në mirëbesim nuk është vënë kurrë në pikëpyetje, iu nënshtua masës së kundërshtuar pavarësisht nga fakti se paga pas ndërprerjes së marrëdhënieve të punës i shërbente pikësypnimit social të veçantë dhe të pranuar të riintegritimit në punë.

61. ... Ajo dëmtoi palën kërkuese, që ishte në pozita mirëbesimi, dhe e privoi atë nga një pjesë më e madhe e të drejtës së fituar (e garantuar me ligj në një masë të madhe), që i shërbente interesit social të veçantë të riintegritimit në tregun e punës. ... ata, që veprojnë në mirëbesim në bazë të ligjit apo kontratave, nuk duhet të pezmatohen përsa i takon pritshmëri të tyre pa arsye të veçanta dhe bindëse. Për këtë arsye, masa nuk mund të konsiderohet se është në mënyrë të arsyeshme në përpjesëtim me synimin që kërkohet të realizohet."

Të gëzuarit qetësisht të pasurisë

Shpeshherë, thuhet se Rregulla e parë është e një natyre të përgjithshme dhe parashikon të gjitha situatat që kufizojnë të drejtën e pronësisë të individit, por nuk përbëjnë privim nga e drejta e pronësisë apo veprim për kontrollin e përdorimit.

Pasi verifikon se ka patur një kufizim të së drejtës së pronësisë që përbën privim nga e drejta e pronësisë apo nuk mund të konsiderohet si rregullim i përdorimit, Gjykata e shqyrton atë duke marrë parasysh fjalinë e parë të nenit 1 të Protokollit 1 të KEDNJ-ësë.

"Matczyński kundër Polonisë" (2015)

Fakte: Pala kërkuese nuk u lejua që të zhvillojë pronën e tij për shkak të planit vendor të zhvillimit që ishte në fuqi kur ai i bleu ngastrat e tokës dhe, më pas, për shkak të planeve të vitit 1994 dhe 2006, sipas të cilave nuk lejohej ndërtimi i asnjë godine në pronën e palës kërkuese. Në kohën kur nuk kishte asnjë plan vendor për zhvillimin e tokës, refuzimet për

zhvillimin e pronës së palës kërkuese bazoheshin në dispozitat përkatëse të aktit të datës 16 prill 2004 "Për ruajtjen e natyrës".

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159196t>.

"96. Gjykata vë në dukje se miratimi i planeve vendore për zhvillimin e tokës dhe përfshirja e pronës së palës kërkuese në zonën e Parkut Kombëtar të Wigry-it nuk e privonin palën kërkuese nga e drejta e pronësisë, por e bënin përdorimin e atyre pasurive të kushtëzuara nga kufizime të caktuara.

Paaftësia për të zhvilluar pronën e vet përbën kufizim të së drejtës që gëzon zakonisht një pronar i një pasurie. Për këtë arsye, Gjykata është e mendimit se ka patur kufizim të të gëzuarit qetësisht të pasurisë së palës kërkuese. Masat e ankmuara nuk përbënin shpronësim. Gjithashtu, ato nuk mund të konsiderohen si rregullim i përdorimit të pasurisë. Kështu, kufizimi përfshihet për t'u shqyrtuar duke marrë parasysh fjalinë e parë të nenit 1 të Protokollit 1".

"Loizidou kundër Turqisë" (1996)

Fakte: Pala kërkuese ishte një qipriote greke, e cila pretendonte shkelje të nenit 1 të Protokollit 1 lidhur me një shtëpi që kishte në pronësi në Qipron Veriore, nga e cila kishte qenë e detyruar të largohej pas pushtimit turk të asaj pjese të ishullit më 1974. Ajo pretendonte se ishte penguar në mënyrë të vazhdueshme nga forcat turke që të mund të hynte në pronën e saj.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58007>.

"62. Lidhur me çështjen nëse është shkelur neni 1 (P1-1), Gjykata, së pari, përmend përfundimin e saj se pala kërkuese, për qëllime të këtij neni (P1-1), duhet konsideruar se ka mbetur pronare e ligjshme e tokës.

63. Sidoqoftë, si pasojë e faktit se palës kërkuese i është refuzuar hyrja për tek toka e saj qysh nga viti 1974, ajo faktikisht ka humbur gjithë kontrollin mbi pasurinë e saj, si dhe të gjitha mundësitë për ta përdorur dhe gëzuar atë. Për këtë arsye, refuzimi i vazhdueshëm i hyrjes për tek toka e saj duhet konsideruar si një kufizim i të drejtave të saj sipas nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1). Një kufizim i tillë, në rrethanat e jashtëzakonshme të rastit konkret të cilit i referohen pala kërkuese dhe Qeveria Qipriote, nuk mund të konsiderohet as si privim nga e drejta e pronësisë, as si rregullim i përdorimit në kuptimin e paragrafëve të parë dhe të dytë të nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1-1, P1-1-2). Sidoqoftë, ky rast përfshihet qartë në kuptimin e fjalisë së parë të asaj dispozite (P1-1) si një kufizim i të gëzuarit qetësisht të pasurisë. Në këtë aspekt, Gjykata vëren se pengesa mund të përbëjë shkelje të Konventës si pengesë ligjore.

"Sargsyan kundër Azerbaixhanit" (2015)

Fakte: Pala kërkuese, armen etnik, ka banuar në Gulistan në rajonin e Shahumyan-it të Republikës Socialiste Sovjetike të Azerbaixhanit gjatë një pjese të madhe të jetës së tij deri

në shpërnguljen me forcë në vitin 1992. Ai pretendon se ka atje një shtëpi dhe tokë. Pala kërkuese u shpërngul si rezultat i një konflikti të armatosur.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-10620>.

"218. Gjykata vë në dukje se palët nuk kanë bërë komente për rregullën që është e zbatueshme për rastin. Gjykata përsërit përfundimin e saj se pala kërkuese nuk është privuar nga të drejtat e veta përse i takon shtëpisë dhe tokës në Gulistan. Kjo do të thotë se rasti nuk përfshin privimin nga e drejta e pronësisë në kuptimin e fjalisë së dytë të paragrafit të parë të nenit 1 të Protokollit 1. As nuk është pretenduar se situata që ankimohet ka qenë rezultat i veprimeve të

marra me qëllim rregullimin e përdorimit të pasurisë. Për këtë arsye, Gjykata vlerëson se situata për të cilën pala kërkuese bën ankim duhet shqyrtuar duke marrë parasysh fjalinë e parë të paragrafit të parë, meqenëse ajo ka të bëjë me një kufizim të së drejtës së palës kërkuese për të gëzuar qetësisht pasurinë e vet.”

“Broniowski kundër Polonisë” (2004)

Fakte: Argumenti i palës kërkuese sipas nenit 1 të Protokollit 1 është se shteti polak që, fillimisht, dha të drejtën për pronë kompensuese, më pas, me anë të pengimit dhe mosveprimit, si legjislativ, ashtu dhe administrativ, dhe me anë të praktikave jashtëligjore, e bëri të pamundur që pala kërkuese të përfitonte nga kjo e drejtë dhe se, përfundimisht, me anë të legjislacionit të kohëve të fundit, shteti polak e shuajti përfitimin ligjor të palës kërkuese.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-4356>.

“136. Duke marrë parasysh kompleksitetin e çështjeve ligjore dhe faktike të përfshira në rastin konkret, Gjykata vlerëson se shkelja e supozuar e të drejtës së pronësisë nuk mund të klasifikohet në një kategori të saktë. Në çdo rast, situata që përmendet në fjalinë e dytë të paragrafit të parë është vetëm një rast i caktuar i kufizimit të së drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë e garantuar nga rregulla e përgjithshme që parashikohet në fjalinë e parë. Për këtë arsye, do të ishte më e përshtatshme që rasti të shqyrtohej duke marrë parasysh atë rregull të përgjithshme.”

“Safaryan kundër Armenisë” (2016)

Fakte: Pala kërkuese u pengua që ta ndante pronën dhe t’ua transferonte titullin e e pronësisë mbi pjesë të veçanta të pronës katër fëmijëve të saj. Kërkesa e palës kërkuese është refuzuar pasi prona e saj gjendej në një zonë ku do të bëheshin shpronësime dhe kishte ndërtime të pa leje.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160089>.

“47. Përsa i takon natyrës së kufizimit, Gjykata vë në dukje se në rastin konkret nuk ka patur privim nga e drejta e pronësisë, por, në fakt, si rezultat i refuzimit nga ana e autoriteteve për formalizimin e transaksionit të dhurimit të pronës për fëmijët e saj, është kufizuar e drejta e palës kërkuese për të përdorur lirisht pasurinë e saj. Kufizimi nuk përbënte as rregullim të përdorimit të pasurisë, meqenëse ai nuk ndiqte një synim të tillë. Pra, Gjykata vlerëson se ankesa e palës kërkuese duhet trajtuar duke marrë parasysh fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të Protokollit 1”.

“Vijatović kundër Kroacisë” (2016)

Fakte: Pala kërkuese kishte një banesë me qira në apartamentet shtetërore, që gëzonte mbrojtje të veçantë. Pala kërkuese kishte të drejtën ta blinte me kushte të favorshme apartamentin ku rrinte, duke qenë se një e drejtë e tillë u ishte dhënë personave në pozitën e saj në vitin 1995 nga autoritetet shtetërore. Gjykatat vendase ia kishin mohuar palës

kërkuese të drejtën për ta blerë atë apartament për shkak se pala kërkuese e kishte paraqitur kërkesën e saj për blerje jashtë afatit kohor të pranuar.

Lexo vendimin gjyqësor KËTU <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-160629>.

"44. Pasi arriti në konkluzionin se kërkesa e palës kërkuese për të blerë apartamentin ku rrinte, kishte të bënte me 'pasuri' në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1, Gjykata vlerëson se vendimet e gjykatave vendase për t'ia mohuar palës kërkuese të drejtën për ta blerë atë apartament përbënin një kufizim të së drejtës së saj për të gëzuar qetësisht pasurinë e saj.

45. Gjykata vlerëson se situata e ankimuar duhet shqyrtuar duke marrë parasysh rregullën e përgjithshme që parashikohet në paragrafin e parë, fjalja e parë, të nenit 1 të Protokollit 1. Për të qenë i pajtueshëm me rregullën e përgjithshme të nenit 1 të Protokollit 1, një kufizim duhet të jetë në përputhje me ligjin, në interesin publik, dhe i përpjesëtuar me synimin që ndiqet."

2.2 STRUKTURA E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1

PËRMBAJTJA DHE OBJEKTIVAT

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut e analizon kufizimin e të drejtës së pronësisë në përputhje me tri rregullat që parashikohen në nenin 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

Objektivi mësimor në këtë kapitull:

- Zgjerimi i njohurive si duhet identifikuar pajtueshmëria dhe shkeljet e të drejtës së pronësisë;
- Fuqizimi i kapaciteteve për të gjykuar raste të së drejtës së pronësisë në përputhje me standardet e KEDNJ-ësë dhe për të ngritur me efektivitet akuza lidhur me shkelje të së drejtës së pronësisë.

PRIVIMI NGA E DREJTA E PRONËSISË (RREGULLI E DYTË)

"Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që të gëzojë qetësisht pasurinë e tij", neni 1 i Protokollit nr. 1, KEDNJ.

Thelbi i privimit nga e drejta e pronësisë është shuarja formale ose/dhe *de facto* e të drejtave ligjore të pronarëve.

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut gjeti shkelje të nenit 1 të Protokollit nr. 1 lidhur me privimin e të drejtës së pronësisë në disa raste kundër Shqipërisë:

Në çështjen "Vrioni e të tjerë kundër Shqipërisë" (2009), pala kërkuese mori vendimin gjyqësor përfundimtar që i njihte asaj titullin e pronës. Ky vendim gjyqësor nuk u zbatua kurrë dhe u hodh poshtë në procedurat e rishqyrtimit më të lartë. Gjykata konstatoi se kuptimi i pasurisë përfshin pasuritë, asetet apo kërkesat ekzistuese. Fakti që vendimi gjyqësor nuk u zbatua, e privonte palën kërkuese nga mundësia për të ushtruar titullin e vet

të pronësisë dhe shkelte parimin e sigurisë ligjore. U gjet se ky privim nga e drejta e pronësisë ishte në shkelje të nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës.

Në çështjen “Marini kundër Shqipërisë” (2007), pala kërkuese kishte 50% të aksioneve në një shoqëri. Gjysma e dytë e aksioneve i takonte shtetit. Në vijim të veprimeve të përsëritura të shtetit, pala kërkuese në mënyrë progresive e humbi të drejtën vendimmarrëse në shoqëri. Gjithashtu, pati ndryshime të kompetencave që pala kërkuese ushtronte si akcionare, si dhe të aftësisë së saj për të drejtuar shoqërinë, për të kontrolluar asetet e veta dhe për të marrë fitimet e veta. Duke marrë parasysh natyrën e pasurisë së palës kërkuese dhe rrethanat e rastit, Gjykata nuk arriti në konkluzionin se bëhej fjalë për privim të së drejtës së pronësisë, por vetëm për shkelje të të gëzuarit qetësisht të pasurisë.

RREGULLIMI I PËRDORIMIT TË PASURIVE (RREGULLI E TRETË)

“Askush nuk privohet nga e drejta e pronësisë së tij, përveçse për shkak të interesit publik dhe në varësi të kushteve që parashikohen në ligj dhe në parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare,” neni 1 i Protokollit nr. 1, KEDNJ.

Rregullimi i përdorimit të pasurisë është një veprim që merr shteti për të rregulluar përdorimin e pasurisë në interesin e përgjithshëm apo për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve a gjobave të tjera.

Mospërputhja e praktikës gjyqësore vendase mund të sjellë si rezultat shkelje të nenit 1 të Protokollit nr. 1, siç ndodhi me vendimet gjyqësore për pajtueshmërinë ligjore të lejeve të ndërtimeve të dhëna nga organi administrativ (“Mullai e të tjerë kundër Shqipërisë” (2010)). Në këtë çështje, Gjykata nxori konkluzionin se: “nuk ka patur shpronësim formal të pronës në fjalë, domethënë, kalim të pronësisë. As nuk mund të thuhet se ka qenë një privim *de facto*. Veprimet e kundërshtuara diktonin kufizime të drejtës së palëve kërkuese individuale dhe të shoqërisë palë kërkuese për të gëzuar fitimet e tyre nga pronësia” (§110). Gjykata konstatoi se: “kufizimi duhet konsideruar si rregullim i përdorimit të pasurive të palëve kërkuese që përfshihet në fushën e zbatimit të paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit nr. 1” (§111).

TË GËZUARIT QETËSISHT E PASURISË (RREGULLI E PARË)

“Dispozitat e mëparshme, sidoqoftë, nuk cenojnë kurrësi të drejtën e një shteti për t’i zbatuar këto ligje, siç e gjykon të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive, në përputhje me interesin e përgjithshëm, ose për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve a gjobave të tjera,” neni 1 i Protokollit nr. 1, KEDNJ.

Të gëzuarit qetësisht e pasurisë është një rregull e përgjithshme ku përfshihen të gjitha situatat që kufizojnë të drejtën e pronësisë së individit, por nuk përbëjnë privim nga e drejta e pronësisë apo rregullim të përdorimit të pasurive.

Në çështjet “Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë” (2007) dhe “Driza kundër Shqipërisë” (2007), GJEDNJ-ëja konstatoi se mungesa në vite nga ana e autoriteteve për të zbatuar vendimet gjyqësore dhe/ose vendimet në favor të palëve kërkuese përbënte kufizim të së drejtës së tyre për të gëzuar qetësisht pasurinë e tyre për të cilin qeveria nuk ka dhënë ndonjë shpjegim të kënaqshëm. Mungesa e fondeve nuk mund të përligjë mungesën e ekzekutimit të një vendimi gjyqësor përfundimtar dhe të formës së prerë, detyrim ky i shtetit. GJEDNJ-ëja gjeti shkelje të nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës.

Shembuj të privimit nga e drejta e pronësisë dhe të së drejtës për kompensim në praktikën gjyqësore të gjykatave vendase të Shqipërisë:

Në vendimin e tij nr. 6/2007, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë ka dhënë interpretimin se e drejta për kompensim, sipas legjislacionit mbi kthimin dhe kompensimin e pronave, ndonëse është e drejtë kredie, e ka zanafillën dhe bazën tek e drejta e pronësisë mbi tokën që nuk i është kthyer pronarit të mëparshëm vetëm sepse, me ligj, ajo konsiderohet e zënë.
(http://www.gjykataelarte.gov.al/web/Vendime_Unifikuese_39_1.php)

Në vendimin nr. 23/2002, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë ka dhënë interpretimin se ligji mbi kthimin dhe kompensimin e pronave nuk përbën një mënyrë të re të fitimit të pronësisë së tokës, por konsiderohet si korrigjim i padrejtësisë dhe, për këtë qëllim, në bazë të ligjit, ka shfuqizuar të gjithë aktet e mëparshme ligjore, me anë të të cilave prona iu është marrë pa të drejtë pronarëve. Ligji nuk krijon një situatë të re (d.m.th., nuk ka efekt konstituiv), por ai rivendos ligjshmërinë dhe drejtësinë.
(http://www.gjykataelarte.gov.al/web/Vendime_Unifikuese_39_1.php)

PYETJE

Pyetja 1 Gjykata u shpreh se neni 1 i Protokollit 1 përmban:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Tri rregulla të veçanta: Rregulla e parë parashtron parimin e të gëzuarit qetësisht të pasurisë, Rregulla e dytë parashikon privimin nga e drejta e pronësisë dhe Rregulla e tretë njih të drejtën e shteteve, ndër të tjera, për të rregulluar përdorimin e pasurive.
2. Dy rregulla të veçanta: Rregulla e parë parashtron parimin e të gëzuarit qetësisht të pasurisë dhe Rregulla e dytë parashikon privimin nga e drejta e pronësisë.
3. Dy rregulla të veçanta: Rregulla e parë parashikon parimin e të gëzuarit qetësisht të pasurisë, ndërsa Rregulla e dytë njih të drejtën e shteteve, ndër të tjera, për të rregulluar përdorimin e pasurive.

Pyetja 2 Gjykata, përpara se të marrë në shqyrtim nëse është zbatuar rregulla e fundit, duhet të vendosë nëse dy të parat janë të zbatueshme.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 3 Privim faktik nga e drejta e pronësisë do të thotë se pronari formalisht nuk është shpronësuar, por aftësia e tij për të ushtruar të drejtën e pronësisë është kufizuar aq shumë sa që, faktikisht, ai nuk ka më pronësi.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 4 Privim formal do të thotë se ...

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Pronari me një akt zyrtar apo përmes një veprimi është zhveshur nga e drejta e tij e pronësisë.
2. Aftësia e pronarit për të drejtën e pronësisë është kufizuar.
3. Aftësia e pronarit për të përdorur pasuritë është kufizuar.
4. Pronari ka humbur gjithë aftësinë për ta disponuar pasurinë.

Pyetja 5 Kalimi i detyrueshëm i pasurisë nga një individ te një tjetër mund të mos përbëjë një mjet legjitim për promovimin e interesit publik.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 6 Qeveria i dha leje Këshillit Bashkiak që të shpronësonte pronat e palëve kërkuese gjatë një periudhe pesëvjeçare, pavarësisht nga shpronësimet faktike që po bëheshin ose jo. Gjatë kësaj periudhe, që u zgjat më tej për 20 vite, u ndalua ndërtimi apo ndryshimi i pasurive. Në bazë të cilës rregull duhet shqyrtuar kufizimi?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Kufizimi duhet shqyrtuar në bazë të paragrafit të dytë të P1-1, pasi ndalimet mbi ndërtimin përbënin qartë rregullim të "përdorimit të pasurive".
2. Kufizimi duhet shqyrtuar në bazë të fjalisë së dytë të paragrafit të parë të P1-1, pasi situata përbënte shpronësim faktik.
3. Kufizimi duhet shqyrtuar në bazë të fjalisë së parë të paragrafit të parë të P1-1, pasi ai nuk përfshihet në fushën e zbatimit të paragrafëve të lartpërmendur.

Pyetja 7 Qiramarrësit në Slloveni ankoreshin se, në kuadër të kalimit të vendit drejt ekonomisë së tregut, ishin cenuar të drejtat e tyre si qiramarrës që gëzonin kushte të favorshme (për shembull, ata duhet të paguanin qira më të larta ose të largoheshin nga shtëpitë që u ishin kthyer pronarëve të mëparshëm). Sidoqoftë, meqenëse nuk iu ishin hequr të drejtat, palët kërkuese nuk mund të pretendojnë shkelje të P1-1.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 8 Zgjidhni pohimin ose pohimet e vërteta.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Një rregull vendas që dikton një tavan për qiratë, i përmbahet P1-1.
2. Çdo veprim, që cenon vlerën e një pasurie, përbën privim faktik nga e drejta e pronësisë sipas Rregullës 2 të P1-1.
3. Edhe pse nuk është kërkesë e posaçme e P1-1, veprimet për shpronësim duhet të jenë të nevojshme dhe të përpjesëtuara.
4. Nëse një veprim fiskal vlerësohet se i përmbahet Rregullës 2 (shpronësimi) apo Rregullës 3 (rregullimi i përdorimit, veprimi fiskal), ai duhet të përmbushë kërkesën e "raportit të drejtë".

Pyetja 9 Rregulla 2 dhe Rregulla 3, përfundimisht, janë raste të veçanta të Rregullës 1, pasi ato trajtojnë raste të caktuara të kufizimeve nga ana e shtetit, që mund të cenojnë të drejtën e individit për të gëzuar qetësisht pasurinë.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

ÇELËSAT E PËRGJIGJEVE

Pyetja 1 1. Nuk është e saktë

2. Është e saktë

3. Nuk është e saktë

Opinion vlerësues

Në çështjen "**Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë**" (1982), Gjykata u shpreh se neni 1 i Protokollit 1 përmban "*tri rregulla të veçanta*": "61. ... Rregulla e parë, që është e një natyre të përgjithshme, parashtron parimin e të gëzuarit qetësisht të pasurisë; ajo parashikohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë. Rregulla e dytë parashikon privimin nga e drejta e pronësisë dhe e vë nën varësi të disa kushteve; ajo parashikohet në fjalinë e dytë të të njëjtit paragraf. Rregulla e tretë njih se shtetet kanë të drejtë, ndër të tjera, që të rregullojnë përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm, duke i zbatuar këto ligje, siç i gjejnë të nevojshme për këtë qëllim; ajo parashikohet në paragrafin e dytë".

Pyetja 2 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë

Gjykata, përpara se të marrë në shqyrtim nëse është zbatuar Rregulla e parë, duhet të vendosë nëse dy të fundit janë të zbatueshme.

("Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982), vendim gjyqësor, kërkesa nr. 7151/75; 7152/75, paragrafi 61).

Opinion vlerësues për "E gabuar"

Nuk është e saktë.

Gjykata, përpara se të marrë në shqyrtim nëse është zbatuar Rregulla e parë, duhet të vendosë nëse dy të fundit janë të zbatueshme.

("Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982), vendim gjyqësor, kërkesa nr. 7151/75; 7152/75, paragrafi 61).

Pyetja 3 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë

Në çështjen "**Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë**" (1982), Gjykata u shpreh se:

" 63. Në mungesë të një shpronësimi formal, domethënë, të kalimit të pronësisë, Gjykata vlerëson se duhet të shihet përtej asaj që duket nga jashtë dhe të shqyrtohet e vërteta e situatës që ankimohej. Meqenëse Konventa shërben për të garantuar të drejtat që janë

'praktike dhe efektive', duhet verifikuar nëse kjo situatë përbënte shpronësim faktik, siç argumentohej nga palët kërkuese."

Opinion i vlerësues për "E gabuar"

Në çështjen "**Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë**" (1982), Gjykata u shpreh se:

Është e saktë.

"63. Në mungesë të një shpronësimi formal, domethënë, të kalimit të pronësisë, Gjykata vlerëson se duhet të shihet përtej asaj që duket nga jashtë dhe të shqyrtohet e vërteta e situatës që ankimohej. Meqenëse Konventa shërben për të garantuar të drejtat që janë 'praktike dhe efektive', duhet verifikuar nëse kjo situatë përbënte shpronësim faktik, siç argumentohej nga palët kërkuese."

Pyetja 4 1. Nuk është e saktë

2. Është e saktë

3. Nuk është e saktë

4. Nuk është e saktë

Opinion i vlerësues

Tek "Bistrović kundër Kroacisë" (2007), për shembull, Gjykata gjeti se: "në rastin konkret, palët kërkuese ishin privuar nga e drejta e tyre e pronësisë në përputhje me dispozitat e Aktit mbi Shpronësimet me qëllim ndërtimin e një autostrade, dhe se shpronësimi, pra, ndiqte një synim të ligjshëm në interesin publik. Kështu, në rastin në shqyrtim gjen zbatim fjalë e dytë e paragrafit të parë të nenit 1 të Protokollit nr. 1 (shih, ndër autoritetet e tjerë, vendimet gjyqësore tek "Mellacher e të tjerë kundër Austrisë", 19 dhjetor 1989, Seria A nr.

169, f. 24-25, § 42 dhe "Papachelas kundër Greqisë" [Koment i Përgjithshëm], nr. [31423/96](#), § 45, KEDNJ 1999- II)." (§32).

Pyetja 5 Opinion i vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë.

Në çështjen "James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1986), Gjykata vuri në dukje se:

"40. ... kalimi i detyrueshëm i pronësisë nga një individ te një tjetër, në varësi të rrethanave, përbën një mjet legjitim për promovimin e interesit publik.

41. ... Në mënyrë të veçantë, drejtësia e një sistemi ligjor që rregullon të drejtën kontraktore apo të drejtën e pronësisë të palëve private është çështje me interes publik dhe, për këtë arsye, masat legjislative që synojnë realizimin e kësaj ndershmërie, janë të afta të jenë 'në interesin publik', edhe sikur të përfshijnë kalimin e detyrueshëm të pronësisë nga njëri individ te tjetri."

Opinion vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë.

Në çështjen "James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1986), Gjykata vuri në dukje se:

"40. ... kalimi i detyrueshëm i pronësisë nga një individ te një tjetër, në varësi të rrethanave, përbën një mjet legjitim për promovimin e interesit publik.

41. ... Në mënyrë të veçantë, drejtësia e një sistemi ligjor që rregullon të drejtën kontraktore apo të drejtën e pronësisë të palëve private është çështje me interes publik dhe, për këtë arsye, masat legjislative që synojnë realizimin e kësaj drejtesie, janë të afta të jenë 'në interesin publik', edhe sikur të përfshijnë kalimin e detyrueshëm të pronësisë nga njëri individ te tjetri."

Pyetja 6 1. Nuk është e saktë

2. Është e saktë

3. Nuk është e saktë

Opinion vlerësues

Në çështjen "Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982), Gjykata gjeti se: "62. Duhet përmendur, para së gjithash, se autoritetet suedeze nuk kaluan tek shpronësimi i pasurive të palëve kërkuese. Për këtë arsye, palët kërkuese formalisht nuk u 'privuan nga e drejta e tyre e pronësisë' ndonjëherë: ato kishin të drejtë që t'i përdornin, t'i shisnin, t'i linin trashëgim me testament, t'i dhuronin apo t'i hipotekonin pasuritë e tyre.

.... Sidoqoftë, ndonëse e drejta në fjalë humbi elementë të rëndësishëm, ajo nuk u zhduk. Efektet e masave të përfshira nuk ishin të tilla që mund të çonin në asimilimin deri në privimin nga e drejta e pronësisë. Për këtë arsye, ekzistonte hapësirë për zbatimin e fjalisë së dytë të paragrafit të parë në rastin konkret.

64. Është e qartë se ndalimet e ndërtimeve përbënin rregullim të 'përdorimit të pasurive [të palëve kërkuese]', në kuptimin e paragrafit të dytë'.

65. Nga ana tjetër, lejimi i shpronësimit nuk synonin kufizimin apo rregullimin e këtij përdorimi. Meqenëse ato ishin një hap fillestar i një procedure që çonte në privimin nga e drejta e pronësisë, ato nuk përfshiheshin në fushën e zbatimit të paragrafit të dytë. Ato duhet të shqyrtohen duke marrë parasysh fjalinë e parë të paragrafit të parë."

Pyetja 7 Opinion vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë

Aktet slovene mund të shqyrtohen në bazë të Rregullës 3, lidhur me të drejtën e shtetit për të zbatuar masat e nevojshme për të rregulluar përdorimin e pasurive.

Një rast në fjalë është "Berger-Krall e të tjerë kundër Sllovenisë" (2014), shih sidomos paragrafët 181-184.

Opinion i vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë

Aktet slovene mund të shqyrtohen në bazë të Rregullës 3, lidhur me të drejtën e shtetit për të zbatuar masat e nevojshme për të rregulluar përdorimin e pasurive.

Një rast në fjalë është "Berger-Krall e të tjerë kundër Sllovenisë" (2014), shih sidomos paragrafët 181-184.

Pyetja 8. Opinion i vlerësues 1. E saktë

2. Jo, që të quhet privim faktik nga e drejta e pronësisë një masë duhet të cenojë vlerën apo disponueshmërinë e të drejtës së pronësisë në shkallë aq të rëndë sa që individi praktikisht privohet nga ajo.

3. E saktë

4. E saktë

Pyetja 9 Opinion i vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë

Rregulla 2 dhe Rregulla 3, përfundimisht, janë raste të posaçme të Rregullës 1.

Opinion i vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë

Rregulla 2 dhe Rregulla 3, përfundimisht, janë raste të posaçme të Rregullës 1.

KAPITULLI 3

3.1 KUFIZIMET E LEJUESHME DHE PROPORCIONALITETI

Kur janë të lejueshëm kufizimet?

FATKEQËSIA E ANASTASIAS

1. Anastasia jeton në Hungari. Për shkak të një paaftësie fizike, aftësia e saj për punë u reduktua 67%, sipas një kontrolli të bërë nga autoritetet në vitin 2001. Më tej, ajo e mori pensionin e invaliditetit.
2. Për shkak të një ndryshimi në ligjin që rregullonte llogaritjen e invaliditetit, në datë 1 dhjetor 2009 humbja e aftësisë së saj për punë u reduktua në 40%. Gjendja e saj shëndetësore mbeti e pandryshuar.
3. Si pasojë, duke filluar nga data 1 janar 2010, Anastasia e humbi pensionin e invaliditetit. Kundërshtimet e Anastasias ndaj anulimit të përfitimeve të saj rezultuan të pasuksesshme në gjykatat vendase. Më pas, ajo u vlerësua me aftësi të kufizuara në masën 50%, në parim e mjaftueshme për të marrë një përfitim, por regjimi i ri kërkonte një periudhë minimale të sigurimit shoqëror që Anastasia nuk e përmbushte.

A mund t'i kundërshtojë Anastasia masat e Hungarisë që revokojnë përfitimin e saj? A janë këto masa të përligjura në bazë të P1-1?

Kufizime të përligjura të së drejtës së pronësisë

E drejta e pronësisë, që parashikohet në bazë të P1-1, nuk është e një natyre absolute. Siç shihet në Kapitujt X dhe Y, kufizimet e të drejtës së pronësisë mund të përligjen, në rast se ato përmbushin kushte të caktuara.

Qëllimi i këtij kapitulli është që t'i hulumtojë këto kushte, duke përdorur si mbështetje praktikën gjyqësore të Gjykatës.

Kufizimi i të drejtës së pronësisë

Pavarësisht se cila rregull apo cilat rregulla gjen(gjennë) zbatim, Gjykata do të përdorë provën e drejtpeshimit ndërmjet rrezikshmërisë së kufizimit dhe interesave publikë të kontestueshëm.

Interesi i gjetjes së një ndërveprimi të balancuar ndërmjet interesave të kontestueshëm përshkon të gjithë Konventën dhe pasqyrohet në strukturën e P1-1.

Lexoni me kujdes tekstin e P1-1 dhe vini re gjuhën cilësuese që tregon ushtrimin e një të drejte që është objekt i kufizimeve.

Mbrojtja e pronës

Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që të gëzojë qetësisht pasurinë e tij. Askush nuk privohet nga e drejta e pronësisë së tij, përveçse për shkak të interesit publik dhe në varësi të kushteve që parashikohen në ligj dhe në parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Dispozitat e mëparshme, sidoqoftë, nuk cenojnë kurrësi të drejtën e një shteti për t'i zbatuar këto ligje, siç e gjykon të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive, në përputhje me interesin e përgjithshëm, ose për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve a gjobave të tjera.

Kufiri i vlerësimit

Në çështje të baraspeshimit, shteti mund të gëzojë njëfarë lirie për të zbatuar masën që përputhet më mirë me politikën e tij. **GJEDNJ-ëja vepron si organ plotësues** që nuk zëvendëson autoritetet shtetërore, por shqyrton veprimet e tyre për pajtueshmëri me standardet minimale të Konventës.

Si rezultat, sidomos kur nuk ekziston konsensus ndërmjet palëve të Këshillit të Evropës lidhur me një të drejtë të veçantë, **shteteve mund t'u lihet njëfarë kufiri vlerësimi** përsa i takon politikave të tyre.

Në këtë kapitull, veprimi i kufirit të vlerësimit (**KV**) do të sinjalizohet me anë të kësaj figure (**semafor i verdhë**)

Mendoni rastin e Anastasias: autoritetet hungareze janë në pozitën më të mirë që të vendosin mundësinë e përdorimit të përfitimeve që jep shteti.

Lexoni si e ka përcaktuar Gjykata këtë doktrinë në çështjen shumë të rëndësishme "James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar", që, pjesërisht, bazohet në vendimin gjyqësor thelbësor për "Handyside" (të dy raste këto që lidhen me P1-1).

"James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1986)

Fakte: Sipas legjisllacionit të Mbretërisë së Bashkuar, qiramarrësit, të cilët kishin qenë me qira për një kohë të gjatë, mund ta fitonin pronësinë e shtëpive pa miratimin e pronarëve, të cilët paraqisnin një kërkesë në Gjykatë. Gjykata vendosi në favor të Mbretërisë së Bashkuar, duke vlerësuar se masat i përmbaheshin kufirit të saj të vlerësimit.

"46. Për shkak të njohurive të drejtpërdrejta që kanë për shoqërinë e tyre dhe nevojat e saj, autoritetet e vendit, në parim, janë në pozitë më të mirë sesa gjyqtari ndërkombëtar që të vlerësojnë çfarë është 'në interesin publik'. Në bazë të sistemit të mbrojtjes që parashikon Konventa, pra, u takon autoriteteve të vendit që të bëjnë vlerësimin fillestar si të ekzistencës së një problemi me interes publik, që kërkon masa të privimit nga e drejta e pronësisë, ashtu dhe të veprimit korigjues që duhet marrë (shih, me ndryshimet e nevojshme, vendimin gjyqësor për 'Handyside' të datës 7 dhjetor 1976, Seria A nr. 24, f. 22, paragrafi 48). Këtu, ashtu si në fusha të tjera ku shtrihen masat mbrojtëse të Konventës, autoritetet e vendit, në këtë rast, gëzojnë njëfarë kufiri vlerësimi.

Për më tepër, kuptimi i 'interesit publik' është detyrimisht i gjerë. Në mënyrë të veçantë, siç vuri në dukje Komisioni, vendimi për të bërë akte ligjore që heqin të drejtën e pronësisë do të përfshijë zakonisht shqyrtimin e çështjeve politike, ekonomike dhe sociale për të cilat opinionet në një shoqëri demokratike me të drejtë mund të ndryshojnë shumë. Gjykata, duke konstatuar se është e natyrshme që kufiri i vlerësimit në dispozicion të legjislaturës për të zbatuar politika ekonomike dhe sociale duhet të jetë i gjerë, do të respektojë vlerësimin e legjislaturës se çfarë është 'në interesin publik', në rast se ky vlerësim nuk është dukshëm pa bazë të arsyeshme. Me fjalët të tjera, ndonëse nuk mund ta zëvendësojë vlerësimin e autoriteteve kombëtare me të vetin, Gjykata është e detyruar që t'i shqyrtojë aktet e kontestuara në bazë të nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1) dhe, duke vepruar kështu, të hetojë faktet lidhur me të cilat kanë vepruar autoritetet e vendit."

Si funksionon baraspeshimi për çdo rregull

Shtypni butonat më poshtë që të mësoni më shumë si funksionon baraspeshimi për secilën prej të trija rregullave.

Zgjidhni kapitullin e parë për të filluar dhe, më pas, studioni çdo seksion me radhë.

Rregulla 1 (të gëzuarit qetësisht)

"Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë" (1982)

Fakte: Pronat e palëve kërkuese ishin objekt i lejeve të shpronësimit dhe i kufizimeve të ndërtimit që cenonin vlerën e tyre. Ato nuk morën asnjë kompensim nga shteti. Gjykata vendosi kundër Suedisë.

"69. Fakti që lejet nuk përfshiheshin as në fushën e zbatimit të fjalisë së dytë të paragrafit të parë, as në atë të paragrafit të dytë, nuk do të thotë se kufizimi i të drejtës në fjalë shkelte rregullën e parashikuar në fjalinë e parë të paragrafit të parë.

Për qëllime të dispozitës së fundit, Gjykata duhet të vendosë nëse ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit është vendosur një raport i drejtë... **Kërkimi i vendosjes së këtij baraspeshimi qëndron në thelb të gjithë Konventës dhe pasqyrohet edhe në strukturën e nenit 1 (P1-1).**"

Rregulla 2 (privimi)

"Manastiret e Shenjta kundër Greqisë" (1994)

Fakte: Shteti grek ua shpronësoi pronat manastireve. Gjykata konstatoi shkelje kur manastiri nuk kishte rënë dakord për transferimin.

"70. Kufizimi i të gëzuarit qetësisht të pasurisë duhet të vendosë një 'raport të drejtë' ndërmjet kërkesave lidhur me interesat e përgjithshme të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit ... Shqetësimi për arritjen e këtij raporti pasqyrohet në strukturën e nenit 1 (P1-1) në tërësi ..., përfshirë, pra, fjalinë e dytë, që duhet interpretuar duke marrë parasysh parimin e përgjithshëm që shprehet në fjalinë e parë... Në mënyrë të veçantë, duhet të ekzistojë një lidhje e arsyeshme e proporcionalitetit ndërmjet mjeteve që përdoren dhe synimit që ndiqet për t'u realizuar me ndonjë masë që e privon një person nga e drejta e tij e pronësisë

71. Klauzolat mbi kompensimin, sipas legjislacionit përkatës, janë me rëndësi për të vlerësuar nëse masa e kontestuar respekton raportin e drejtë të detyrueshëm dhe, veçanërisht, nëse ajo nuk u dikton palëve kërkuese një barrë shpërpjesëtimore. Në këtë kuptim, marrja e pasurisë pa paguar një shumë që lidhet në mënyrë të arsyeshme me vlerën e saj, zakonisht, përbën kufizim shpërpjesëtimor dhe mungesa e plotë e kompensimit mund të konsiderohet e përligjur në bazë të nenit 1 (P1-1) vetëm në rrethana të jashtëzakonshme. Neni 1 (P1-1), megjithatë, nuk garanton të drejtën për kompensim të plotë në të gjitha rrethanat, meqenëse objektivat legjitime të 'interetit publik' mund të kërkojnë më pak sesa rimbursimi i vlerës së plotë të tregut.”

Rregulla 3 (rregullimi i përdorimit)

“Scollo kundër Italisë” (1995)

Fakte: Pala kërkuese kishte në zotërim një apartament dhe për dymbëdhjetë vite u përpoq pa sukses që t'i nxirrte qiramarrësit. Autoritetet italiane nuk e ndihmuan që ta rifitonte apartamentin. Gjykata vendosi kundër Italisë.

“32. Siç theksohet nga Gjykata tek vendimi gjyqësor 'Mellacher e të tjerë', që citohet më sipër (f. 27, paragrafi 48), paragrafi i dytë i nenit 1 të Protokollit 1 (P1-1) duhet interpretuar duke marrë parasysh parimin që parashikohet në fjalinë e parë të nenit (P1-1).

Për rrjedhojë, një kufizim duhet të vendosë një raport të drejtë ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit ... Shqetësimi për arritjen e këtij raporti pasqyrohet në strukturën e nenit 1 (P1-1) në tërësi ..., përfshirë, pra, paragrafin e tij të dytë (P1-1). Duhet të ekzistojë një lidhje e arsyeshme e proporcionalitetit ndërmjet mjeteve që përdoren dhe synimit që ndiqet”

Shpresa e vetme e Anastasias: kundërshtimi i raportit të masave të Hungarisë

Pavarësisht nëse masat e Hungarisë që i mohuan Anastasias përfitimet përbëjnë privim faktik (Rregulla 2), rregullim të përdorimit të pasurisë (dhe akses ndaj saj) (Rregulla 3) apo thjesht pengojnë të gëzuarit qetësisht të pasurisë së saj (Rregulla 1), çështja vendimtare është nëse ato janë të përligjura dhe respektojnë raportin e interesave që sanksionohen nga Konventa dhe garantohen nga P1-1.

Cilat janë kriteret që aplikohen për të përligjur një kufizim?

Në thelb, kufizimet që dikton shteti mbi të drejtën e pronësisë janë të përligjura nëse ato përmbushin tre kriteret.

Kufizimi duhet të jetë **i ligjshëm** (të parashikohet me ligj dhe të respektojë standardet e sundimit të ligjit).

Kufizimi duhet të ndjekë një **interes publik ose të përgjithshëm**.

Kufizimi duhet të jetë **në përpjesëtim** me synimin që ndiqet (i domosdoshëm në një shoqëri demokratike).

Kriteret që përligjin kufizimet e P1-1

“Béláné Nagy kundër Hungarisë” (2016)

Fakte: Pas një ndryshimi në ligj, pala kërkuese e humbi pensionin e invaliditetit. Ndonëse një test ka treguar se ajo e përmbushte nivelin e kërkuar të invaliditetit, një kërkesë e re, lidhur me kontributet dhe pagesat e saj, e ndalonte që ta merrte pensionin. Gjykata vendosi në favor të saj.

"112. Një kusht thelbësor që një kufizim ... të çmohet i pajtueshëm me [P1-1] është se **ai duhet të jetë i ligjshëm**.

113. Për më tepër, kufizimi nga ana e një autoriteti publik i të gëzuarit qetësisht të pasurisë mund të jetë i përligjur vetëm nëse **ai i shërben një interesi legjitim publik (apo të përgjithshëm)**. Për shkak të njohurive të drejtpërdrejta që kanë për shoqërinë e tyre dhe nevojat e saj, autoritetet e vendit, në parim, janë në pozitë më të mirë sesa gjyqtari ndërkombëtar që të vendosin çfarë është 'në interesin publik'. Në bazë të sistemit të mbrojtjes që parashikon Konventa, pra, u takon autoriteteve të vendit që të bëjnë vlerësimin fillestar përsa i takon ekzistencës së një problemi me interes publik, që kërkon masa të kufizimit të të gëzuarit qetësisht të pasurisë

115. Përveç kësaj, [P1-1], gjithashtu, kërkon që kufizimi **të jetë në përpjesëtim në mënyrë të arsyeshme me synimin që kërkohet të realizohet** Raporti i drejtë i nevojshëm nuk vendoset në rast se personi në fjalë mban një barrë individuale dhe të tepërt ..."

Si ndërveprojnë këto kushte me njëri-tjetrin?

Këto tre kushte përcaktojnë pajtueshmërinë e kufizimit me P1-1. I fundit (domosdoshmëria) nënkupton gjykim të vlerave sipas standardeve të pranuar dhe qëllimi i tij është që të verifikojë nëse kufizimi është përpjesëtimor (apo, që është e njëjta gjë, të bëhet kujdes që ai nuk i dikton individit një barrë të tepërt). **Në rast mospërmbushjeje qoftë të njërit prej tyre, ka shkelje të Konventës.**

Për shembull, në rast se një kufizim nuk e përmbush kushtin e *ligjshmërisë*, konkluzioni i shkeljes përcaktohet edhe pa analizuar *proporcionalitetin* e tij.

Lexoni pjesën e zgjedhur nga "Iatridis kundër Greqisë" më poshtë.

"Iatridis kundër Greqisë" (1999)

Fakte: Autoritetet greke e nxorën palën kërkuese nga toka që e kishte mbajtur me qira ligjërisht për disa vite, ku ai administronte një kinema verore. Gjykata vendosi në favor të palës kërkuese.

"95 ... çështja nëse ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit është vendosur një raport i drejtë... bëhet e rëndësishme vetëm pasi është përcaktuar se kufizimi në fjalë ka përmbushur kërkesën lidhur me ligjshmërinë dhe nuk ka qenë arbitrar."

Pyetje fillestare: a ekziston ndonjë kufizim?

Sigurisht, hapi i parë është që të përcaktohet nëse ekziston ndonjë kufizim. Nuk ekziston asnjë kufizim kur nuk ekziston një pasuri e mbrojtur (shih Kapitullin 1), për shembull, sepse një licence i ka mbaruar afati apo është anuluar në bazë të kushteve të parashikuara me ligj.

Gjithashtu, nuk ekziston asnjë kufizim kur vlera e pasurisë është e vogël.

Nëse doni të mësoni më shumë për këtë, mund të studioni kursin e HELP-ësë për kriteret e pranueshmërisë.

Shkelje të drejtpërdrejta

Nganjëherë, lista e fakteve të vërtetë të një çështjeje mund të çojë në konkluzionin e drejtpërdrejtë të shkeljes, pa qenë nevoja që të bëhet verifikimi i kushteve të ndryshme për të përligjur kufizimin. Për shembull, një kufizim i qartë dhe i pacaktuar i të drejtës së pronësisë, i pashoqëruar nga përligjja e supozuar që ofron shteti, do të quhej drejtpërsëdrejti shkelje pa analizë të mëtejshme.

Lexoni pjesën e zgjedhur nga “Sirbu e të tjerë kundër Moldavisë” më poshtë.

“Sirbu e të tjerë kundër Moldavisë” (2004)

Fakte: Disa nëpunësve të shtetit u takonte një rritje page për dy vite. Edhe pas vendimit gjyqësor, shteti nuk pagoi. Gjykata vendosi në favor të palëve kërkuese.

32. Duke mos zbatuar vendimet gjyqësore të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor të Centru-së, autoritetet vendase **penguan që palëve kërkuese t’u paguhej kompensimi dhe të gëzonin zotërimin e parave të tyre**. Qeveria **nuk ka dhënë ndonjë shpjegim** për këtë kufizim dhe Gjykata vlerëson se mungesa e fondeve nuk mund ta përligjë një mosveprim të tillë (...)

33. **Pra, është shkelur neni 1 i Protokollit 1 të Konventës.**

Ligjshmëria

Kërkesa lidhur me ligjshmërinë përmendet në mënyrë të shprehur vetëm në paragrafin e parë të P1-1 (dhe, në mënyrë të nënkuptuar, në referimin e paragrafit të dytë ndaj “ligjeve” që rregullojnë përdorimin e pasurive). Sidoqoftë, ajo është në thelb të gjithë KEDNJ-ësë dhe aplikohet për të gjithë kufizimet.

Lexoni pjesën e zgjedhur nga “Sirbu e të tjerë kundër Moldavisë” më poshtë.

“Vistins dhe Perepjolkins kundër Latvias” (2012)

Fakte: Shteti shtetëzoi tokën e palëve kërkuese për përdorim publik dhe u dha atyre një kompensim simbolik. Gjykata vendosi kundër Latvias, për mosvendosjen e një raporti të drejtë.

“95. ... Neni 1 i Protokollit 1 kërkon që kufizimi nga ana e një autoriteti publik i të gëzuarit qetësisht të pasurisë duhet të jetë i ligjshëm: fjalia e dytë e paragrafit të parë të këtij neni lejon privimin nga e drejta e pronësisë “në varësi nga kushtet e parashikuara në ligj”. Pra, sundimi i ligjit, një nga parimet themelore të një shoqërie demokratike, është parim thelbësor i të gjithë neneve të Konventës.”

Çfarë është “ligjshmëria”?

Ashtu si parimi i “pasurisë” (shih “**Kuadrin ligjor dhe fushën e zbatimit**”), parimi i “ligjshmërisë” nuk varet nga dallimet formale që përcaktohen në nivel vendi.

Kërkesa lidhur me ligjshmërinë ngrihet mbi parimet e sigurisë juridike dhe drejtësisë, kështu që ajo duhet të përkojë me një format të përshtatshëm.

Kufizimi përcaktohet me ligj në rast se ai parashikohet në një burim (nën) ligjor apo kushtetues, një instrument ndërkombëtar në të cilin shteti është palë, përfshirë legjislacionin e BE-së. Ajo që është me rëndësi, Gjykata ka deklaruar se, sipas legjislacionit vendas, praktika gjyqësore mund të jetë një bazë e vlefshme për përcaktimin e ligjshmërisë së kufizimeve.

(shih “Spacek S.R.O.’ kundër Republikës Çeke” (1999), §54.)

Shqyrtimi i ligjshmërisë dhe i kufirit të vlerësimit

Gjykata analizon më shumë “cilësinë” e legjislacionit vendas sesa përmbajtjen e tij. Roli plotësues i Gjykatës, që pasqyrohet në doktrinën e kufirit të vlerësimit, rezulton në shqyrtimin shumë të respektuar *si* interpretohet dhe gjen zbatim legjislacioni vendas.

“Vistins dhe Perepjolkins kundër Latvias” (2012)

“98. ... autoritetet e vendit, në parim, janë në pozitë më të mirë sesa një gjykatë ndërkombëtare që të vlerësojnë nevojat dhe kushtet e vendit. Në çështje lidhur me politikën e përgjithshme social-ekonomike, për të cilën opinionet në një shoqëri demokratike me të drejtë mund të ndryshojnë shumë, politikëbërësit vendas duhet t’i lejohet një kufi veçanërisht i gjerë vlerësimi... Kjo vlen edhe përsa i takon politikave të planifikimit urban dhe rajonal.” Edhe pse, zakonisht, i shmanget që të hamendësojë lidhur me zbatimin e legjislacionit vendas nga ana e autoriteteve të vendit, Gjykata shqyrton përputhjen e tij me Konventën.

“Beyeler kundër Italisë” (2000)

Fakte: Italia ushtroi të drejtën e parablerjes dhe bleu me çmim të ulët një pikturë të Van Gogut që pala kërkuese po përpiqej që ta shiste. Gjykata gjeti shkelje, kryesisht sepse Italia nuk arriti ta përshtasë kompensimin me vlerën aktuale të pikturës.

“110. Gjykata, megjithatë, duhet të verifikojë se mënyra në të cilën interpretohet dhe gjen zbatim legjislacioni vendas – edhe kur janë zbatuar kërkesat – nuk nënkupton pasoja të papajtueshme me standardet e Konventës. Nga ky pozicion, elementi i pasigurisë së ligjit dhe liria e konsiderueshme që ai parashikon për autoritetet janë vlerësime të rëndësishme

që duhen mbajtur parasysh për të përcaktuar nëse masa e ankimuar ka vendosur një raport të drejtë.”

Mendoni çështjen e Anastasias: edhe pa kundërshtuar përmbajtjen e masave të Hungarisë, aspekte të caktuara të zbatimit të tyre mund të kërkojnë analizë.

Standardet e ligjshmërisë – sundimi i ligjit

Gjykata në praktikën e saj gjyqësore ka zgjeruar parimin e ligjshmërisë së kufizimeve dhe e ka zbrëthyer në parametra të qartë, ku secili buron nga parimi i përgjithshëm i sundimit të ligjit.

Gjykata u mbështet në këtë parim duke përdorur konceptin e “cilësisë së ligjit” (shih “James kundër Mbretërisë së Bashkuar”). Ligji është *vërtet* ligj vetëm në rast se ka cilësi të

caktuara, të cilat garantojnë pajtueshmërinë e tij me standardet që lidhen zakonisht me sundimin e ligjit. **Ndër ta, Gjykata mbështetet më shpesh te krerët që renditen më poshtë. Çështjet hulumtohen më tej tek “Mbrojtja nga arbitrariteti”.**

Mbrojtja nga arbitrariteti

Masa kryesore e mbrojtjes e sundimit të ligjit është mbrojtja nga masat arbitrare. Thjesht ekzistenca e bazës ligjore vendase lidhur me kufizimin nuk mund të mjaftojë për të provuar ligjshmërinë e këtij të fundit. Për të qenë vërtet “ligj”, burimi vendas nuk mund të sjellë si rezultat kufizime arbitrare.

“Vistins dhe Perepjolkins kundër Latvias” (2012)

“96. Sidoqoftë, ekzistenca e një baze ligjore në legjislacionin vendas nuk mund të mjaftojë, në vetvete, për të vënë në jetë parimin e ligjshmërisë. Përveç kësaj, baza ligjore duhet të ketë një cilësi të caktuar, domethënë, ajo duhet të jetë në pajtim me sundimin e ligjit dhe duhet të sigurojë garanci kundër arbitraritetit. Në këtë kuptim, duhet vënë në dukje se, kur flet për ‘ligjin’, neni 1 i Protokollit 1 i referohet të njëjtit koncept si ai të cilit i referohet Konventa diku tjetër, kur përdor atë term ...”

Mbrojtja nga arbitrariteti nëpërmjet proceseve gjyqësore

Një tjetër gjë e njohur në praktikën gjyqësore të Gjykatës është konkluzioni se të gjithë kufizimet që bën shteti mund të kundërshtohen në procese të drejta dhe të arritshme.

“Bruncrona kundër Finlandës” (2004)

Fakte: Palët kërkuese nuk arritën që të drejtën e tyre të pronësisë mbi tokën ta vendosnin gjyqësisht. Në fakt, gjykatat konfirmuan pronën shtetërore në të njëjtën tokë dhe e vlerësuan të përfunduar qiranë e palëve kërkuese. Gjykata vendosi kundër Finlandës.

“69. Ndonëse neni 1 i Protokollit 1 nuk parashikon kërkesa të qarta procedurale, procesi gjyqësor në fjalë, gjithashtu, duhet t’i krijojë individit një mundësi të arsyeshme për ta paraqitur rastin e tij ose të saj para autoriteteve përgjegjëse për kundërshtimin me efektivitet të masave që kufizojnë të drejtat që garanton kjo dispozitë. Për të verifikuar

nëse është plotësuar ky kusht, duhet bërë një vlerësim i plotë i procedurave të zbatueshme ...”

Mbrojtja nga arbitrariteti nëpërmjet masave mbrojtëse procedurale

Për më tepër, legjislacioni vendas, që parashikon kufizimin, duhet të jetë në pajtim me masat e tjera mbrojtëse procedurale që pasqyrojnë raportin delikat që duhet të orientojë të gjithë kufizimet që dikton shteti për të drejtat themelore (shih “Sanoma Uitgevers BV kundër Holandës” (2010), § 88).

“Kushoglu kundër Bullgarisë” (2007)

Fakte: Palët kërkuese kërkuan në gjykatë që të shfuqizohej një kontratë që të rifitonin pronën që kishin shitur nga nevoja. Gjykatat i refuzonin kërkesat e tyre, pa dhënë një arsye të qartë. Gjykata vendosi kundër Bullgarisë.

"52. ... Sipas praktikës së mirënjohur gjyqësore të Gjykatës që pasqyron një parim lidhur me sundimin e ligjit dhe, pra, me kërkesën e ligjshmërisë, vendimet e gjykatave dhe tribunaleve duhet të deklarohen në mënyrë të përshtatshme arsyet në të cilat janë bazuar, megjithëse kjo nuk do të thotë se për çdo argument kërkohet një përgjigje e hollësishtme (shih, me ndryshimet e nevojshme, 'Suominen kundër Finlandës', nr. 37801/97, § 36, 1 korrik 2003 dhe 'Hirvisaari kundër Finlandës', nr. 49684/99, § 30, 27 shtator 2001)."

Arritshmëria, saktësia dhe parashikueshmëria

Pavarësisht nga përmbajtja e tij, legjislacioni vendas, që kufizon të drejtën e pronësisë, duhet të jetë i qartë dhe të vihet në dispozicion që kushdo ta shohë me lehtësi. Gjykata i ka shtjelluar këto aspekte themelore të sundimit të ligjit dhe ka formuluar kriteret e arritshmërisë, saktësisë dhe parashikueshmërisë.

"Guiso-Gallissay kundër Italisë" (2005)

Fakte: Italia shpronësoi tokën e palëve kërkuese pa një procedurë formale dhe dha vetëm kompensim të pjesshëm. Gjykata vendosi kundër Italisë.

82. ... normat ligjore ku bazohet privimi i të drejtës së pronësisë duhet të jenë mjaftueshëm të arritshme, të sakta dhe të parashikueshme në zbatimin e tyre ...

83. ... Gjykata mbetet e bindur se ekzistenca e një baze ligjore të tillë nuk mjafton për të vënë në jetë parimin e ligjshmërisë dhe e gjykon të dobishme që të shqyrtohet çështja e cilësisë së ligjit."

PËRMBLEDHJE

Kufizimet duhen parashikuar nga një burim ligjor që respekton standardet e sundimit të ligjit. Ky është kushti kryesor për të patur një kufizim të përligjur. Shih si e zbaton atë Gjykata.

"Centro Europa 7 S.R.L.' dhe Di Stefano kundër Italisë" (2012)

Fakte: Për disa vite autoritetet italiane nuk arritën që t'i jepnin frekuencat e duhura një shoqërie transmetimi dhe i dhanë asaj një kompensim të pamjaftueshëm. Gjykata vendosi kundër Italisë.

"155. Gjykata vë më tej në dukje se autoritetet nuk i respektuan afatet e caktuara në licencë, siç rezulton nga ligji nr. 249/1997 dhe vendimet gjyqësore të Gjykatës Kushtetuese, dhe penguan, kështu, pritshmëritë e shoqërisë palë kërkuese. Qeveria nuk ka treguar që shoqëria palë kërkuese ka mjete efektive në dispozicion për t'i detyruar autoritetet që t'i përmbahen ligjit dhe vendimeve të Gjykatës Kushtetuese. Në këtë kuptim, shoqëria nuk mori garanci të mjaftueshme kundër arbitraritetit. ...

187. Kërkesa e parë dhe më e rëndësishme e nenit 1 të Protokollit 1 është se çdo kufizim nga ana e një autoriteti publik i të gëzuarit qetësisht të pasurisë duhet të jetë i ligjshëm... Në mënyrë të veçantë, paragrafi i dytë pranon se shtetet kanë të drejtë që të rregullojnë përdorimin e pasurive, me kusht që ato ta ushtrojnë këtë të drejtë duke zbatuar 'ligjet'.

Gjithashtu, parimi i ligjshmërisë presupozon se dispozitat përkatëse të legjislacionit vendas janë mjaftueshëm të arritshme, të sakta dhe të parashikueshme në zbatimin e tyre.

Duke marrë parasysh sa më sipër, Gjykata vlerëson se kuadrin legjislativ vendas i mungonte qartësia dhe saktësia dhe nuk bëri të mundur që shoqëria palë kërkuese të parashikonte, me siguri të mjaftueshme, momentin kur mund t'i jepeshin frekuencat dhe të ishte në gjendje të fillonte kryerjen e aktivitetit për të cilin i ishte dhënë një licencë, kjo pavarësisht nga konkluzionet e njëpasnjëshme të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës Evropiane të Drejtësisë. Që do të thotë se ligjet në fjalë nuk i përmbushnin kërkesat lidhur me parashikueshmërinë të përcaktuara nga Gjykata në praktikën e saj gjyqësore.”

Interesi publik

P1-1, në mënyrë të shprehur, parashikon mundësinë që të gëzuarit e pasurisë të kufizohet nga politika shtetërore për shkak të interesit publik ose të përgjithshëm. Kufizimi i të drejtës së pronësisë duhet të jetë për shkak të një interesi të përgjithshëm.

Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që të gëzojë qetësisht pasurinë e tij. Askush nuk privohet nga e drejta e pronësisë së tij, **përveçse për shkak të interesit publik** dhe në varësi të kushteve që parashikohen në ligj dhe në parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Dispozitat e mëparshme, sidoqoftë, nuk cenojnë aksesin të drejtën e një shteti për t'i zbatuar këto ligje, siç e gjykon të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive, **në përputhje me interesin e përgjithshëm**, ose për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve a gjobave të tjera.

Për shembull, shtetëzimi i tokës private për të ndërtuar një urë hekurudhore mund të përputhet me P1-1.

Mendoni historinë e Anastasias: çfarë interesash të përgjithshëm ndoqën autoritetet hungareze kur ndryshuan kërkesat për ta bërë të arritshëm pensionin e invaliditetit?

Interesi i përgjithshëm i nevojshëm për të gjitha Rregullat

Edhe pse referimet ndaj interesave publike dhe të përgjithshme shfaqen vetëm tek Rregullat 2 dhe 3, formati i P1-1 është i tillë që ai pasqyron parimin e baraspeshimit në përgjithësi. Për këtë arsye, meqenëse baraspeshimi presupozon një interes publik, Rregulla 1 nënkupton një lloj domosdoshmërinë që të gjithë kufizimet të ndjekin një interes publik.

“Beyeler kundër Italisë” (2000)

“111. ... ekzistenca e ‘interesit publik’, që kërkohet në fjalinë e dytë, apo e ‘interesit të përgjithshëm’, që merret në konsideratë në paragrafin e dytë, në fakt, janë rrjedhime logjike të parimit që parashikohet në fjalinë e parë, me qëllim që kufizimi i ushtrimit të së drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë, në kuptimin e fjalisë së parë të nenit 1, gjithashtu, të ndjekë një synim në interesin publik.”

Interesat e përgjithshme dhe kufiri i vlerësimit

Roli plotësues i Gjykatës bëhet faktor i rëndësishëm në shqyrtimin e pikësnyimeve të deklaruara të shtetit. Shtetet gëzojnë shumë liri për të përcaktuar prioritetet e tyre dhe politikat përkatëse. Zakonisht, i takon gjyqtarit vendas që të rishikojë vlefshmërinë dhe bazueshmërinë e interesave të supozuara në bazë të masave të ankimuara.

Edhe politikat buxhetore mund të konsiderohen, si të tilla, se ndjekin një synim legjitim publik. Mendoni çështjen “Bélané Nagy kundër Hungarisë” (2016). Shteti kishte ndryshuar ligjin që rregullonte kërkesën për të marrë pensionin e invaliditetin. Ky ndryshim solli si rezultat anulimin e pensionit për palën kërkuese – një kufizim i pasurisë së saj sipas P1-1. Gjykata thjesht pranoi pa shumë shtjellim: “kufizimi i ankimuar ndiqte interesin e komunitetit për mbrojtjen e parave publike, me anë të racionalizimit të sistemit të përfitimeve të sigurimeve shoqërore lidhur me invaliditetin.” (§ 121)

Ndërsa Gjykata mund të sanksionojë paaftësinë nga ana e shtetit në përmendjen e ndonjë interesi publik (“Burdov kundër Ruisisë” (2002), § 41), rrallëherë rishikimi çon në refuzimin e interesit të supozuar të shtetit.

Interesi i përgjithshëm i nënkuptuar në veprimin e shtetit

Mendoni këtë shembull. Në këtë rast, Gjykata jo vetëm që pranoi interesin publik në shmangien e shpenzimeve të tepërta publike. Gjykata, gjithashtu, identifikoi një interes të përgjithshëm që shteti nuk e kishte vënë në dukje qartë: nga veprimi mund të nxirret si rrjedhim qëllimi publik.

“Ambruosi kundër Italisë” (2000)

Fakte: Një avokate veproi me kërkesëpadi të suksesshme për të rifituar tatimet dhe perfitonte pagimin e drejtpërdrejtë të tarifave të saj. Një masë e shtetit italian i menjanoi këto tarifa ndërmjet palëve, ne menyre retroaktive.. Gjykata vendosi kundër Italisë.

“28. Qeveria nuk ka treguar se çfarë synimi ka ndjekur duke kryer [kufizimin]. Gjykata, sidoqoftë, mund të nxjerrë si përfundim nga elementet e rastit se synimi i kompensimit të shpenzimeve ligjore ishte për të mbrojtur paratë publike nga shpenzimet përkatëse.

Gjykata është e kënaqur që kufizimi në fjalë ishte ‘në interesin publik’ në kuptimin e nenit 1 të Protokollit nr. 1”.

Interesi i përgjithshëm si kuptim autonom i KEDNJ-ësë

Parimi i “interesit publik” (ashtu si parimi i “pasurisë” dhe “ligjit”, shih më sipër) është një koncept autonom dhe nuk varet nga përkufizimet vendase. Sërisht, Gjykata ka përdorur fuqinë e saj për të interpretuar parimin për zbatimin e një kuptimi të gjerë. Shih si e ka shpjeguar Gjykata se marrja e pronës private për interes të individëve privatë, në fakt, mund të ketë për synim interesin publik.

“James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar” (1986)

“41. Shprehja në anglisht ‘për shkak të interesit publik’ as nuk mund të kuptohet se prona e transferuar duhet vënë në përdorim për publikun e përgjithshëm apo se komuniteti, në

përgjithësi, apo madje një pjesë e konsiderueshme e tij, duhet të përfitojë drejtpërsëdrejti nga marrja e pronës. Marrja e pronës sipas një politike, që është llogaritur të përmirësojë drejtësinë sociale në komunitet, mund të përcaktohet saktë se është 'në interesin publik'. Në mënyrë të veçantë, drejtësia e një sistemi ligjor që rregullon të drejtën kontraktore apo të drejtën e pronësisë të palëve private është çështje me interes publik dhe, për këtë arsye, masat legislative që synojnë realizimin e kësaj drejtësie, janë të afta të jenë 'në interesin publik', edhe sikur të përfshijnë kalimin e detyrueshëm të pronësisë nga njëri individ te tjetri."

A mund të kundërshtohet një kufizim për mungesë të ndjekjes së një interesi të përgjithshëm?

Kur shteti nuk sugjeron një synim publik dhe Gjykata vetë nuk gjen asnjë synim publik, masa nuk mund të përligjet. Nga ana tjetër, ekziston një mundësi shumë e kufizuar për kundërshtimin e kufizimeve sipas këtij kriteri.

Sidoqoftë, në rast se shteti nuk vepron sipas qëllimit të tij të deklaruar pas kryerjes së kufizimit, qeverisja e tij mund të vërë në pikëpyetje ekzistencën e përnjëmendtë të interesit publik.

Për shembull: tek "Motais de Narbonne kundër Francës" (2002), § 19, Gjykata gjeti shkelje të P1-1 për shkak të një vonese të konsiderueshme ndërmjet vendimit të shpronësimit dhe

sipërmarrjes reale të një projekti në interesin publik që kishte përbërë bazën e shpronësimit.

Interesat e përgjithshme dhe kufiri i vlerësimit lidhur me Rregullën 3

Ekzistenca e një interesi të përgjithshëm është thelbi i Rregullës 3, duke marrë parasysh rregullimin vendas të përdorimit të pasurive. Aspak e habitshme, Gjykata iu jep shteteve liri të madhe kur është fjala për masa të përgjithshme që disiplinojnë regjimin vendas të të drejtës së pronësisë.

"Scollo kundër Italisë" (1995)

"28. Paragrafi i dytë (P1-1) u rezervon shteteve të drejtën për të nxjerrë ligje të tilla, siç e gjykojnë të domosdoshme, për të rregulluar përdorimin e pasurive, në përputhje me interesin e përgjithshëm.

Ligje të tilla janë sidomos të zakonshme në fushën e strehimit që, në shoqëritë tona moderne, është shqetësim qendror i politikave social-ekonomike.

Për zbatimin e këtyre politikave, legjislatura duhet të ketë një kufi të gjerë vlerësimi si përsa i takon ekzistencës së problemit të shqetësimit publik që kërkon masa kontrolli, ashtu dhe përsa i takon zgjedhjes së rregullave të hollësishtme për zbatimin e këtyre masave. Gjykata respekton vendimin e legjislaturës përsa i takon asaj që është në interesin e përgjithshëm, përveçse nëse ky vendim është qartësisht pa bazë të arsyeshme..."

Interesa të përgjithshme të pranueshme nga Gjykata – një galeri

GJEDNJ-ëja rrallëherë ka vënë në pikëpyetje vlefshmërinë apo bazueshmërinë e interesave të përgjithshëm që aplikon shteti. Shih disa shembuj.

Lexoni arsyetimin e Gjykatës në çdo rast.

Strehimi

“Mellacher e të tjerë kundër Austrisë” (1989)

Fakte: Palët kërkuese bënë ankim për ligjin e shtetit që vendoste një çmim tavan qiraje për shtëpitë e tyre, që, faktikisht, e ulte qiranë për të cilën kishin rënë dakord me qiramarrësin. Gjykata nuk gjeti shkelje të P1-1 dhe e gjykoi kufizimin të përpjesëtuar.

“47. Gjykata vëren se memorandumit shpjegues, që iu paraqit Parlamentit Austriak në kohën e miratimit të legjislacionit të vitit 1981, parashtroi arsyet që përligjin masat e reja. Lehtësimi i kontrolleve të qirasë, në vitin 1967, kishte rritur paparazitë ndërmjet qirave për apartamente ekuivalente. Paraqitja sërish në vitin 1974 e legjislacionit, që rregullon dhënien me qira të apartamenteve me cilësi më të ulët, nuk pati efektet e dëshiruara dhe evidentoi prirjen drejt mbajtjes së apartamenteve bosh. Kjo solli nevojën e ngutshme për të bërë reformën e përgjithshme të legjislacionit dhe për të krijuar një sistem të ri për caktimin e qirave. Kështu, synimi i aktit mbi qiratë i vitit 1981 ishte që të zvogëloheshin paparazitë e tepërta dhe të papërligjura ndërmjet qirave për apartamente ekuivalente dhe të luftohej spekulimi me pasuritë.

Me anë të këtyre mjeteve, akti kishte gjithashtu për qëllim që ta bënte strehimin të disponueshëm më lehtësisht, me çmime të arsyeshme, për anëtarët më pak të pasur të popullsisë, njëkohësisht, duke parashikuar stimuj për përmirësimin e pasurive nën standard.

Në vlerësimin e Gjykatës, shpjegimet e dhëna për legjislacionin në fjalë nuk janë të tilla që të mund të paraqiten se janë dukshëm të paarsyeshme. Për këtë arsye, Gjykata pranon se akti mbi qiratë i vitit 1981 kishte një synim legjitim në interesin e përgjithshëm.”

Ulja e konsumit të pijeve alkoolike

“Tre Traktörer Aktiebolag’ kundër Suedisë” (1989)

Fakte: Restoranti i palëve kërkuese e humbi licencën për të shërbyer pije alkoolike, si sanksion për gabimet me tatimet dhe kontabilitetin. Gjykata nuk gjeti shkelje të P1-1

“56. Shoqëria palë kërkuese nuk e kundërshtoi ligjshmërinë e synimit të aktit të vitit 1977 dhe ra dakord me qeverinë se ajo do ta zbatonte politikën e vjetër suedeze për kufizimin e konsumit të pijeve alkoolike dhe abuzimin me to. Sidoqoftë, shoqëria palë kërkuese kritikoi masat reale të zbatimit që morën Bordi Kombëtar i Shëndetësisë dhe Mirëqenies dhe Bordi Administrativ i Kontesë. Shoqëria palë kërkuese u ankua, së pari, se ato ishin miratuar në bazë të seksionit 64(2), të ndryshuar, në fuqi qysh nga data 1 korrik 1982, dhe, për këtë arsye, përfaqësonin zbatimin prapaveprues të këtij seksioni ndaj fakteve që kishin ndodhur në periudhën 1980-1981; dhe, së dyti, se ato nuk ndiqnin synimin e lartpërmendur, por kërkonin që të arrinin pagimin e tatimeve, duke përbërë kështu shpërdorim të pushtetit (*détournement de pouvoir*).

57. Duke ia nënshtuar shitjen e pijeve alkoolike një sistemi licencash, legjislatura suedeze mori masa për zbatimin e politikës kombëtare në këtë fushë. Kjo ishte në pajtim me politikën sociale suedeze në përgjithësi, dhe Gjykata nuk ka dyshimin se synimi që është ndjekur, ishte rregullimi i përdorimit të pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm.”

Mbrojtja e mjedisit

“Fredin kundër Suedisë” (nr. 1)(1991)

Fakte: Autoritetet shtetërore e anuluan lejen e shfrytëzimit, duke ndaluar kështu përdorimin e gropës së zhavorrit nga ana e palëve kërkuese. Baza e anulimit ishin arsyet për mbrojtjen e mjedisit. Gjykata nuk gjeti shkelje të P1-1.

“48. Palët kërkuese nuk e kundërshtonin ligjshmërinë e synimit të aktit të vitit 1964, domethënë, mbrojtjen e natyrës. Gjykata pranon për këtë pjesë se në shoqërinë e sotme mbrojtja e mjedisit po merr rëndësi gjithnjë e më të madhe.”

Objektiviteti në dhënien e vizave

“Paulet kundër Mbretërisë së Bashkuar” (2014)

Fakte: Një qytetar i Bregut të Fildishtë gjeti punë në Mbretërinë e Bashkuar duke përdorur një pasaportë franceze të falsifikuar. Kur u zbulua falsifikimi, kursimet e tij u konfiskuan. Gjykata vendosi kundër Mbretërisë së Bashkuar.

“60. Qeveria argumentonte se synimi në vënien në jetë dhe zbatimin e një regjimi për konfiskimin e produkteve të veprës kriminale është që të luftohet krimi i rëndë dhe të sigurohet parandalimi i kryerjes së veprave të mëtejshme apo të tjera kriminale, dhe të pakësohen fitimet në dispozicion në veprimtari të ardhshme kriminale. Megjithatë, ndjekja

e këtyre synime legjitime nuk kufizohej në raste që lidheshin me kontrabandë të drogës apo të krimit të organizuar. Në rastin konkret, kufizimet e të drejtës së personave, siç ishte rasti i palës kërkuese, për të kërkuar dhe gjetur punë në Mbretërinë e Bashkuar ishin, gjithashtu, në interesin e përgjithshëm apo publik, pasi, nga ana tjetër, personat, të cilët kishin bërë kërkesë për të hyrë në Mbretërinë e Bashkuar nëpërmjet sistemit të vizave, do

të fyheshin rëndë që të tjerë mund ta ‘prishnin radhën’ dhe të mbanin përfitimet e sjelljes së tyre kriminale. ...

64. ... nga ‘Phillips kundër Mbretërisë së Bashkuar’, nr. 41087/98, § 51, KEDNJ 2001- VII, është e qartë se urdhrat e konfiskimit i përmbahen paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit 1 që, ndër të tjera, i lejon Palët Kontraktuese që të rregullojnë përdorimin”.

Parandalimi i gjuetisë së parregulluar

“Chassagnou kundër Francës” (1999)

Fakte: Palët kërkuese u detyruan që t’u kalojnë të tjerëve të drejtën e ushtrimit të gjuetisë në tokat e tyre, pa asnjë shpërblim, përveç të drejtës së ushtrimit të gjuetisë diku tjetër. Meqenëse palët kërkuese e kundërshtonin gjuetinë, mungesa e shpërblimit monetar bënte që kufizimi të ishte shpërpjesëtimor.

“78. ... Qeveria vuri në dukje se gjuetia ishte një aktivitet që i kishte rrënjët thellë në traditën rurale franceze. Sidoqoftë, rregulla se askush nuk kishte të drejtën e ushtrimit të gjuetisë në një tokë që nuk ishte e vetja, ishte shpërfillur për shumë vite në një zonë që

ishte më shumë sesa gjysma e Francës. Për këtë arsye, një nga objektivat kryesore të ligjit *Verdeille (Loi Verdeille)* kishte qenë ngritja e një njësie menaxhimi, pa të cilën organizimi racional i gjuetisë, në pajtim me respektimin e mjedisit, ishte bërë i pamundur. Përveç kësaj, ACCA-të luajtën një rol edukativ, në saje të pjesëmarrjes së gjuetarëve në drejtimin e shoqatës dhe formulimin e politikës për gjuetinë, si dhe të disiplinës së vetëmbikëqyrjes që diktonin mbi të gjithë anëtarët, pavarësisht nëse ishin ose jo gjuetarë, rregullat e shoqatës dhe rregulloret mbi gjuetinë, mbështetur nga gjopa. ...

79. Gjykata vlerëson se, duke marrë parasysh synimet që parashikon ligji *Verdeille (Loi Verdeille)* për ACCA-të, siç renditen në seksionin 1 të tij, dhe shpjegimin që jepet për këtë temë, është pa dyshim në interesin e përgjithshëm që gjuetia e parregulluar të shmanget dhe të inkurajohet menaxhimi racional të rezervave të gjahut.”

Rregullimi i tregut të artit

“Beyeler kundër Italisë” (2000)

Fakte: Italia ushtroi të drejtën e parablerjes dhe bleu me çmim të ulët një pikturë të Van Gogut që pala kërkuese po përpiqej që ta shiste. Gjykata gjeti shkelje, kryesisht sepse Italia nuk arriti ta përshtasë kompensimin me vlerën aktuale të pikturës.

“112. Në rastin në shqyrtim, Gjykata vlerëson se rregullimi nga ana e shtetit e tregut të veprave të artit është një synim i ligjshëm për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe artistike të vendit. Në këtë aspekt, Gjykata vë në dukje se autoritetet e vendit gëzojnë një farë kufiri vlerësimi për të përcaktuar cili është interesi i përgjithshëm i komunitetit ...

113. Përsa i takon veprave të artit të artistëve të huaj, Gjykata vëren se Konventa e UNESCO-s e vitit 1970, në rrethana të caktuara, u jep përparësi lidhjeve ndërmjet veprave të artit dhe vendit të tyre të origjinës... Sidoqoftë, ajo vë në dukje se, në këtë rast, çështja nuk ka të bëjë me kthimin e një vepre arti në vendin e vet të origjinës. Pavarësisht nga ky vlerësim, Gjykata pranon se, lidhur me veprat e artit që gjenden në mënyrë të ligjshme në territorin e një shteti dhe i përkasin trashëgimisë kulturore të të gjithë vendeve, është e

ligjshme që shteti të marrë masa që synojnë të mundësojnë, në mënyrën më efektive, aksesin e gjerë të publikut ndaj tyre, në interesin e përgjithshëm të kulturës universale.”

Luftimi i kontrabandës së drogës

“Air Canada’ kundër Mbretërisë së Bashkuar” (1995)

Fakte: Autoritetet e Mbretërisë së Bashkuar sekuestruan një avion të palës kërkuese, në të cilin ishte zbuluar një ngarkesë droge. Avioni u kthye vetëm pas pagimit të një sanksioni. Pala kërkuese e kundërshtoi konfiskimin në gjykatat e Mbretërisë së Bashkuar. Gjykata nuk gjeti shkelje të P1-1.

“41. ... sekuestrimi i avionit të palës kërkuese dhe kthimi i tij në varësi të pagimit ishin pa dyshim masa të jashtëzakonshme që u përdorën me qëllim përmirësimitin e procedurave të sigurisë së shoqërisë. Këto masa u morën pas zbulimit të një konteineri, dërgesa e të cilit përfshinte parregullsi të ndryshme transporti, duke mbajtur 331 kilogram rezinë të kanabisit (shih paragrafin 7 më sipër). Për më tepër, ky incident ishte i fundit i një vargu të gjatë gabimesh të supozuara lidhur me sigurinë që ishin sjellë në vëmendje të ‘Air Canada’ përsa i takon importimit të kundërligjshëm të drogave në Mbretërinë e Bashkuar gjatë periudhës 1983-1987 (shih paragrafin 6 më sipër). Në mënyrë të veçantë, ‘Air Canada’ – krahas operatorëve të tjerë – kishte marrë paralajmërim me anë të një letre të Komisionerëve të datës 15 dhjetor 1986 se, kur transportoheshin mallra të ndaluara, do të

merrej në konsideratë ushtrimi i kompetencave të tyre sipas aktit të vitit 1979, përfshirë sekuestrimin dhe heqjen e avionit. Në këtë kontekst, nuk mund të ketë dyshim se masat e marra ishin në pajtim me interesin e përgjithshëm për të luftuar kontrabandën ndërkombëtare të drogës.”

Mbrojtja e qiramarrësve

“‘Aquilina’ kundër Maltës” (2015)

Fakte: Pala kërkuese kundërshtoi legjislacionin maltez që e pengonte të aplikonte qira në vlerën e tregut. Gjykata vendosi kundër Maltës.

“56. Për më tepër, një masë që synon rregullimin e përdorimit të pasurive mund të përligjet vetëm në rast se tregohet, ndër të tjera, se është ‘në pajtim me interesin e përgjithshëm’. Për shkak të njohurive të tyre të drejtpërdrejta që kanë për shoqërinë e tyre dhe nevojat e saj, autoritetet e vendit, në parim, janë në pozitë më të mirë sesa gjyqtari ndërkombëtar që të vlerësojnë se çfarë është në interesin ‘e përgjithshëm’ apo ‘publik’. Kuptimi i interesit ‘publik’ apo ‘të përgjithshëm’ është detyruesisht i gjerë. Në mënyrë të veçantë, fusha, të tilla si strehimi i popullsisë, që shoqëritë moderne i konsiderojnë si nevojë kryesore sociale dhe që luajnë një rol kryesor në politikat ekonomike dhe të mirëqenies të Palëve Kontraktuese, shpeshherë, mund të kërkojnë ndonjë formë rregullimi nga ana e shtetit. Në këtë fushë, vendimet se nëse, dhe nëse është kështu kur, kjo mund t’i lihet plotësisht veprimit të forcave të lira të tregut, apo nëse duhet t’i nënshtrohet rregullimit nga ana e shtetit, si dhe

zgjedhja e masave për sigurimin e nevojave të komunitetit për strehim dhe të momentit të përshtatshëm për zbatimin e tyre, detyruesisht, kërkon marrjen në konsideratë të çështjeve

komplekse sociale, ekonomike dhe politike. Duke ardhur në përfundimin se është e natyrshme që kufiri i vlerësimit në dispozicion të legjislaturës në zbatimin e politikave social-ekonomike duhet të ketë një fushë të gjerë zbatimi, Gjykata në shumë raste ka deklaruar se ajo do të respektojë vendimin e legjislaturës se çfarë është në interesin ‘publik’ apo ‘të përgjithshëm’, përveçse kur ky vendim është dukshëm pa bazë të arsyeshme ...

57. Palët nuk kanë vënë diskutim faktin që kufizimi ishte i ligjshëm. Gjykata konstaton se kufizimi, që buron nga amendamentet e vitit 1979, u vendos me aktin XXIII të vitit 1979 dhe, pra, ishte ‘i ligjshëm’ në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1. Më tej, Gjykata vlerëson se legjislacioni në fjalë në rastin konkret ndiqte një synim legjitim të politikës sociale, domethënë, mbrojtjen sociale të qiramarrësve... Sidoqoftë, është gjithashtu e vërtetë se rëndësia e atij interesi të përgjithshëm mund të jetë pakësuar me kalimin e kohës, sidomos pas vitit 2008, vitet në diskutim në rastin konkret. Për këtë arsye, kjo çështje do t’i kalojë Gjykatës për vlerësim të proporcionalitetit të masës së kontestuar.”

Proporcionaliteti

Parimi kryesor i P1-1 është ndërveprimi i drejtë ndërmjet nevojave të shoqërisë dhe kufizimit që pëson individ. Shih “**Broniowski kundër Polonisë**” (2004) §150:

“[çdo veprim ose mosveprim i shtetit që cenon të drejtën e pronësisë] duke të vendosë një raport të drejtë ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit”.

Rationes të kriterit të proporcionalitetit

Synimi që kërkohet duhet të jetë në përpjesëtim me mjetin që përdoret. Rregulla orientuese për shtetin që kërkon të zbatojë Konventën, është që të shmangë masa që diktojnë ose përligjin barrën e tepërt për individin. Parimi nënkupton dy teste:

Kërkesë e proporcionalitetit të masës kufizuese do të thotë se masa që është zbatuar duhet të jetë sa më pak kufizuese (ndër ato që janë njëloj efektive); por gjithashtu,

Ajo ndalon të gjitha masat që sjellin si pasojë një sakrificë shpërpjesëtimore për të drejtën e individit, lidhur me kontributin për qëllimin që kërkohet – edhe kur nuk ekziston asnjë masë alternative me veprim të njëjtë.

Mendon rastin e Anastasias: kufizimi ishte i ligjshëm dhe ndiqte një interes të përgjithshëm. A ishte ai edhe në përpjesëtim? Nëse jo, cili aspekt i kriterit të proporcionalitetit nuk u plotësua?

Masa që janë kufizuese në mënyrë të panevojshme

Një kufizim mund të mos e përmbushë kriterin e proporcionalitetit pasi ekziston një masë më pak kufizuese që është njëloj efektive për të siguruar arritjen e interesit të përgjithshëm që ndiqet.

"Bélané Nagy kundër Hungarisë" (2016)

"123. Gjykata vë në dukje se kundrejt palës kërkuese u aplikua privimi i plotë nga çdo e drejtë, në vend që të aplikohet pakësimi përpjesëtimor i përfitimeve të saj, si: për shembull, duke llogaritur një pagesë përpjesëtimore (*pro rata*) mbi bazën e ditëve ekzistuese dhe munguese të mbulimit me sigurim shoqëror..., duke marrë parasysh faktin se, për efekt të mbulimit të saj me sigurim shoqëror, asaj i mungonin vetëm 148 ditë nga koha e nevojshme.

Proporcionaliteti në kuptimin më të ngushtë (*stricto sensu*)

Nga ana tjetër, një kufizim mund të mos e përmbushë kriterin e proporcionalitetit thjesht sepse ai i dikton individit një sakrificë të tepërt. Nganjëherë, kjo quhet proporcionalitet në kuptimin më të ngushtë (*stricto sensu*). Shih si e ka përdorur Gjykata këtë në një rast lidhur me sanksione doganore:

"Mamidakis kundër Greqisë" (2007)

Fakte: Kundrejt palës kërkuese u aplikuan sanksione për kontrabandën e vajit të destinuar për eksport. Edhe sikur gjoba të ketë qenë e ligjshme, Gjykata gjeti shkelje, pasi shumica e gjobës e bënte kufizimin shpërpjesëtimor.

"47. Lidhur me kërkesën e proporcionalitetit ndërmjet kufizimit të së drejtës së palës kërkuese dhe interesit publik që ndiqej, Gjykata duhet të vlerësojë ashpërsinë e gjobës së vendosur. Në fakt, Gjykata vë në dukje se pala kërkuese personalisht mori një gjobë totale

prej 3.008.216 eurosh dhe, gjithashtu, është deklaruar bashkërisht përgjegjëse për gjrobat, që morën persona të tjerë për shkelje të rregullës doganore, në shumën totale prej

4.946.145 eurosh. Pa dyshim që këto janë shuma tejet të larta, deri dhjetëfishi i tatimeve që i përkasin shkeljes. Gjithashtu, kjo bëri që gjyqtarët kundërshtues të Këshillit të Shtetit të vlerësonin se gjoba e kontestuar ishte një barrë e tepërt, edhe për shoqëritë vërtet të mëdha, dhe, kështu, ajo rezultonte në konfiskimin faktikisht të pasurive të palës kërkuese, në shkelje të P1-1 ...

48. Në këto rrethana, duke marrë parasysh edhe kufirin e vlerësimit në dispozicion të Palëve Kontraktuese në këtë çështje..., Gjykata gjen se vënia e gjobës vinte në rrezik gjendjen financiare të palës kërkuese në atë mënyrë që të jetë masë qartësisht shpërpjesëtimore lidhur me synimin e ligjshëm që ndiqet." (Përkthim, origjinali në frëngjisht)

Kufiri i vlerësimit përsa i takon respektimit të proporcionalitetit

Në thelb, kriteri i proporcionalitetit është një gjykim me bazë vlerën. Shpeshherë, shteteve u lejohet njëfarë kufiri vlerësimi, pasi autoritetet vendore janë në pozitë më të mirë për të vlerësuar nevojat e shoqërisë dhe rëndësinë e pikësnyimit që ndiqet. Për të ruajtur rolin e saj plotësues, shpeshherë, Gjykata gjen se kufizimi nuk është shpërpjesëtimor, sidomos përsa i përket reformave të gjera sociale dhe ekonomike.

"James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1986), §47:

"...[e]lminimi i atyre që mund të gjykohen si padrejtësi shoqërore është shembull i funksioneve të një legjislature demokratike. Në mënyrë më të veçantë, shoqëritë moderne e konsiderojnë strehimin e popullsisë si nevojë kryesore sociale, rregullimi i të cilit nuk mund t'i lihet plotësisht veprimit të forcave të tregut. Kufiri i vlerësimit ka një fushë mjaftueshëm të gjerë që të parashikojë legjislacionin për sigurimin e një drejtësie më të madhe shoqërore në fushën e shtëpive të njerëzve, edhe kur një legjislacion i tillë i kufizon marrëdhëniet kontraktore ekzistuese ndërmjet palëve private dhe nuk jep asnjë përfitim të drejtpërdrejtë për shtetin a komunitetin përgjithësisht."

Ku gjen Gjykata shkelje të proporcionalitetit?

Nuk ekziston ndonjë formulë matematikore. Për të arritur kuptimin e arsyeshëm të baraspeshimit Gjykata merr në konsideratë disa faktorë. Shih tre raste.

Ndryshimi i papritur dhe arbitrar i kushteve për të marrë përfitime (Rregulla 1)

"Bélané Nagy kundër Hungarisë" (Chamber)(2015)

"55. ... palës kërkuese iu mohuan plotësisht të drejtat nga sigurimet shoqërore që, nga ana tjetër, do t'i takonin për shkak të sëmundjes së saj. Ishte e dukshme nga pikëpamja e proporcionalitetit se asaj i ishte hequr plotësisht pensioni/pagesa, për shkak të një kushti të ri të plotësimit të kriteve në vend që të ishte e detyruar që të përballonte një ulje të

arsyeshme, në përpjesëtim me pjesën që kishte grumbulluar nga mbulimi me sigurim shoqëror, domethënë, 947 ditë në vend të 1.095 ditëve.

56. Gjykata vlerëson se kjo rrjedhë ngjarjesh përbën një ndryshim tërësor të kushteve të mundësisë së palës kërkuese për të marrë shpërblimin e invaliditetit që ajo nuk arriti ta parashikojë apo ta parandalojë, në atë që pritsshmëria e saj e ligjshme për marrjen e pensionit të invaliditetit, në rast nevoje dhe në bazë të përfitimeve dhe tatimeve të paguara më parë mbi pagën, u shua plotësisht; dhe ajo asnjëherë nuk arriti ta ndreqë situatën e saj.

57. Duke marrë parasysh vlerësimet e mësipërme, Gjykata gjen se pala kërkuese u detyrua që të përballojë një barrë individuale të tepërt dhe shpërpjesëtimore. Për rrjedhojë, ka patur shkelje të nenit 1 të Protokollit 1.”

Shpronësimi pa kompensimin e përshtatshëm (Rregulla 2)

“Kanala kundër Sllovakisë” (2007)

Fakte: Pasuria e palës kërkuese u ble në ankand gjatë procedurave të përbarimit, me çmim nën vlerën e tregut. Gjykata vendosi kundër Sllovakisë.

“53. Marrja e pasurisë pa pagimin e një shume të lidhur në mënyrë të arsyeshme me vlerën e saj, zakonisht, përbën një kufizim shpërpjesëtimor që nuk mund të përligjet sipas nenit 1 të Protokollit 1.

61. ... nuk ekziston ndonjë përligjeje e dukshme e interesit publik që një transaksion i tillë fitimprurës financiarisht të jetë lejuar nga legjislacioni vendas në atë kohë pa përfillur vlerën reale të pasurisë dhe, pra, interesat e ligjshme të palës kërkuese dhe kreditorit. Në vlerësimin e Gjykatës, vendosja e një raporti të drejtë ndërmjet interesave të kundërt

kërkonte që palës kërkuese t’i ishte krijuar një mundësi që pasurinë e vet ta kishte shitur me çmim që përkonte me vlerën e saj të tregut.”

Anulimi dhe mosrinovimi i licencave të duhanit (Rregulla 3)

“Vékony kundër Hungarisë” (2015)

Fakte: Pas një ndryshimi legjislativ, pala kërkuese e humbi licencën për të shitur produkte duhani dhe nuk mundi të marrë një të re. Gjykata vendosi kundër Hungarisë.

“35. ... një masë kontrolli arbitrare dhe shpërpjesëtimore nuk i përmbush kërkesat e mbrojtjes së pasurive sipas nenit 1 të Protokollit 1. Është e qartë se palës kërkuese i është shfuqizuar licenca pa kompensim... apo mundësinë për ta kërkuar gjyqësisht. Vetë periudha e shkurtër, që iu la të licencuarve për të marrë masat e duhura për t’iu përgjigjur ndryshimit të afërt të burimit të tyre të jetesës, nuk u lehtësua nga ndonjë masë pozitive nga ana e shtetit, për shembull, zbatimi i një skeme për kompensim të arsyeshëm. Përveç kësaj, nuk është sugjeruar se pala kërkuese, ndonëse sipërmarrja e saj familjare ka qenë e përfshirë në shitjen e ligjshme të produkteve të dëmshme për shëndetin, ka qenë në shkelje të ligjit... Masa u vendos përmes ndryshimeve të vazhdueshme të ligjit dhe me nxitim të jashtëzakonshëm, humbja e licencës së mëparshme ndodhi automatikisht dhe mosmarrja e të resë nuk iu nënshtua ndonjë shqyrtimi publik apo mjete të ligjshëm juridik për kthimin e të drejtës.

36. Gjykata gjen se masa nuk ofroi ndonjë mundësi reale për ta vazhduar zotërimin, pasi procesi i dhënies së koncesioneve të reja afrohej me arbitraritetin, duke marrë parasysh se: (i) u shpërfill ekzistenca e licencës së mëparshme; (ii) në skemën e re nuk u shqyrtua mundësia që ish i licencuari të vazhdonte tregtinë me pakicë të duhanit në kushtet e ndryshuara duke iu përshtatur politikës së mbrojtjes së të miturve...; (iii) sistemi për dhënien e koncesioneve mundësonte dhënien e pesë koncesioneve një tenderuesi, gjë që, objektivisht, zvogëlonte mundësitë e një të licencuari të tanishëm, sidomos të atyre individëve, si: familja e palës kërkuese, jetesa e të cilëve ishte varur prej vitesh nga mundësia e shitjes së duhanit, që tani e kishte humbur... dhe, së fundi: (iv) mungesa e rregullave transparente në dhënien e koncesioneve, që ndodhi: (v) pa bërë asnjë privilegj për ish të licencuarin, siç ishte kufizimi i objektit të raundit të parë të tenderimit te persona të tillë.”

Faktorë të rëndësishëm për kriterin e proporcionalitetit – galeri

GJEDNJ-ëja mund të marrë në konsideratë disa faktorë kur nxjerr një konkluzion lidhur me proporcionalitetin. Këtu janë disa.

Kohëzgjatja e kufizimit

“Fleri Soler dhe Camilleri kundër Maltës” (2006)

Fakte: Prona e palës kërkuese u sekuestrua nga qeveria dhe u përdor për ta lëshuar me qira me detyrim për një periudhë mbi 65 vite, gjatë të cilave pala kërkuese mori një qira simbolike. Gjykata vendosi kundër Maltës.

“78. Duke marrë parasysh shumën e vogël të qirasë që u paguhej palëve kërkuese, përfitimin minimal që këta të fundit arritën të marrin nga ndërtesa e tyre, faktin se pronat e palëve kërkuese kishin qenë e zënë për gati gjashtëdhjetëepesë vite dhe kufizimet e mësipërme e të drejtave të pronarëve, Gjykata gjen se palëve kërkuese iu është diktuar një barrë shpërpjesëtimore dhe e tepërt. Palëve kërkuese u është dashur që të përballonin pjesën më të madhe të shpenzimeve financiare për sigurimin e një mjedisi pune për institucione shtetërore dhe zyra publike që të kryenin detyrat e tyre për të mirën e

komunitetit në tërësi (shih, me ndryshimet e nevojshme, ‘Hutten-Czapska’, që citohet më sipër, § 225). Që do të thotë se shteti maltez nuk arriti të vendosë raportin e drejtë të domosdoshëm ndërmjet interesave të përgjithshme të komunitetit dhe mbrojtjes së palëve kërkuese.”

Mundësia e sigurimit të masave mbrojtëse procedurale

“Fleri Soler dhe Camilleri kundër Maltës” (2006)

Fakte: Prona e palës kërkuese u sekuestrua nga qeveria dhe u përdor për ta lëshuar me qira me detyrim për një periudhë mbi 65 vite, gjatë të cilave pala kërkuese mori një qira simbolike. Gjykata vendosi kundër Maltës.

"70. Gjatë vlerësimit të pajtueshmërisë me nenin 1 të Protokollit 1, Gjykata duhet të bëjë një verifikim të përgjithshëm të interesave të ndryshëm për të cilat bëhet fjalë, duke mbajtur parasysh se synimi i Konventës është që të mbrojtë të drejtat që janë 'të bazuara dhe efektive'. Gjykata duhet të shikojë përtej pamjes së jashtme dhe të shqyrtojë të vërtetën e situatës që ankimohet. Në çështje që lidhen me veprimin e legjislacionit gjithëpërfshirës mbi strehimin, ky vlerësim mund të nënkuptojë jo vetëm kushtet për uljen e qirasë që ka marrë çdo pronar dhe shkallën e kufizimit nga ana e shtetit të lirisë kontraktore dhe marrëdhënieve kontraktore në tregun e qiramarrjes, por dhe ekzistencën e masave mbrojtëse procedurale me qëllim që veprimi i sistemit dhe ndikimi i tij tek e drejta e pronësisë e pronarit të mos jenë as arbitrare, as të paparashikueshme. Pasiguria – qoftë legjislative, administrative, qoftë ajo që rrjedh nga praktikat që zbatojnë autoritetet – është një faktor që duhet mbajtur parasysh gjatë vlerësimit të qëndrimit të shtetit. Në të vërtetë, kur një çështje me interes të përgjithshëm është në rrezik, është detyrë e autoriteteve publike që të veprojnë shpejt, në mënyrën e duhur dhe në mënyrë të vazhdueshme..."

Pesha e pasojave për palën kërkuese

"M.C. e të tjerë kundër Italisë" (2013)

Fakte: Palët kërkuese kishin marrë dëmshpërblim nga Italia për ndotjen që ishte shkaktuar pas transfuzioneve të gjakut. Gjatë procesit gjyqësor që nisi për rivlerësimin e dëmshpërblimit të marrë, Italia miratoi një ligj që pengonte rregullimin dhe rivlerësimin e dëmshpërblimit. Palët kërkuese nuk arritën që dëmshpërblimi i tyre të rivlerësohej, edhe pasi Gjykata Kushtetuese e shpalli antikushtetues ligjin e ri. Gjykata vendosi kundër Italisë.

"84. Në këtë kontekst, Gjykata duhet të marrë mbajë parasysh patologjitë që kanë ose nga të cilat janë prekur palët kërkuese, gjashtë prej të cilave vdiqën gjatë këtij procesi (shih paragrafin 31 më sipër). Gjykata, gjithashtu, i kushton vëmendje të posaçme faktit se, sipas informacioneve të dhëna nga palët kërkuese – që nuk janë mohuar nga qeveria e paditur –

IIS përfaqëson mbi 90% të shumës totale të dëmshpërblimit që u është paguar personave të interesuar. Përveç kësaj, ky i fundit synon (ose synonte) që të mbulonte shpenzimet e trajtimeve mjekësore të palëve kërkuese apo të afërmeve të tyre të vdekur dhe, siç del nga raporti mjekësor që kanë paraqitur palët kërkuese, prognoza lidhur me mundësitë e mbijetesës dhe shërimit të tyre është (ose ka qenë) rigorozisht e lidhur me marrjen e dëmshpërblimeve...

85. Në vlerësimin e Gjykatës, miratimi i projektligjit nr. 78/2010, pra, bëri që mbi palët kërkuese të rëndonte një 'barrë anormale dhe shumë e madhe' dhe kufizimi që i është bërë pronës së tyre ka qenë i një karakteri shpërpjesëtimor, duke prishur raportin e drejtë ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm dhe mbrojtjes së të drejtave themelore të individëve..."

Mundësia e sigurimit dhe masa e kompensimit

"Platakou kundër Greqisë" (2001)

Fakte: Pala kërkuese u ankuar se kërkesa e saj për kompensim ishte deklaruar gabimisht e papranueshme dhe se, më pas, asaj iu dha kompensim i pamjaftueshëm, i barabartë me një të katërtën e vlerës së pronës së shpronësuar. Gjykata vendosi kundër Greqisë.

"55. Gjykata përsërit se kufizimi i të drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë duhet të vendosë një 'raport të drejtë' ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit (shih, me ndryshimet e nevojshme, 'Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë', vendimi gjyqësor i datës 23 shtator 1982, Seria A nr. 52, f. 26, § 69). Klauzolat mbi kompensimin sipas legjislacionit përkatës janë me rëndësi për të vlerësuar nëse masa e kontestuar respekton raportin e drejtë të domosdoshëm dhe, veçanërisht, nëse ajo nuk u dikton palëve kërkuese një barrë shpërpjesëtimore. Në këtë kuptim, marrja e pasurisë pa paguar një shumë që lidhet në mënyrë të arsyeshme me vlerën e saj, zakonisht, përbën një kufizim shpërpjesëtimor që nuk mund të konsiderohet i përligjur sipas nenit 1 të Protokollit 1 (shih 'Manastiret e Shenjta kundër Greqisë', vendim gjyqësor i datës 9 dhjetor 1994, Seria A nr. 301-A, f. 35, § 71)."

Natyra e papritur e kufizimit

"Vékony kundër Hungarisë" (2015)

Fakte: Pas një ndryshimi legjislativ, pala kërkuese e humbi licencën për të shitur produkte duhani dhe nuk mundi të marrë një të re. Gjykata vendosi kundër Hungarisë.

"34. Gjykata, më tej, vëren se ndërmjet daljes së ligjit të kontestuar më datë 11 shtator 2012 dhe afatit kohor për mbylljen e shitjes me pakicë të duhanit nga ana e palës kërkuese (14 korrik 2013), kishin kaluar vetëm dhjetë muaj. Përveç kësaj, nga momenti që pala kërkuese ishte informuar se nuk i ishte dhënë licenca (23 prill 2013), duhet të kalonin më pak se tre muaj deri në ndërprerjen e shitjes së duhanit.... Në kontekstin e një biznesi që kishte nxjerrë përfitime nga një licencë e shitjes me pakicë të duhanit për afro njëzet vite më parë, këto periudha kalimtare vështirë se mund të konsiderohen të mjaftueshme. Më parë, Gjykata ka konstatuar se procedurat lidhur me rinovimin apo shfuqizimin e licencave, që janë arbitrare, diskriminuese apo të ashpra në mënyrë shpërpjesëtimore, shkelin

paragrafin e dytë të nenit 1 të Protokollit. Për më tepër, autoritetet duhet të ndjekin një 'politikë të hapur dhe të konsekuente' lidhur me licencimin... Mungesa e masave mbrojtëse kundër arbitraritetit dhe mungesa e një mundësie të arsyeshme për paraqitjen e çështjes së personave të prekur para autoriteteve përgjegjëse për kundërshtimin në mënyrë efektive të masave që cenojnë pasuritë e tyre..., si dhe çështja e ligjshmërisë së sjelljes vetjake të palës kërkuese... janë çështje që duhen marrë në konsideratë..."

Pabarazia sociale e reformës në strehim

"Berger-Krall e të tjerë kundër Sllovenisë" (2014)

Fakte: Pas shpalljes së pavarësisë, Sllovenia miratoi reformën në strehim, sipas të cilës, ndër të tjera, qiramarrësit nuk kishin më të drejtë që të paguanin qira të caktuara nga shteti dhe të gëzonin mbrojtjen e posaçme që nënkuptonte skema e mëparshme e "qiramarrjes

me kushte të favorshme”. Kalimi drejt qirave sipas ekonomisë së tregut u konsiderua i ligjshëm – d.m.th., përpjesëtimor – nga Gjykata.

“208. ... vlen të vihet në dukje se palët kërkuese gëzonin dhe vazhdojnë të gëzojnë, mbi 22 vite pas miratimit të aktit mbi strehimin të vitit 1991, mbrojtje të posaçme që e kapërcen atë që, zakonisht, u ofrohet të drejtave të qiramarrësve. Në mënyrë të veçantë, kontratat e qirasë ishin lidhur për një periudhë kohore të papërcaktuar (shih paragrafin 19 më sipër) dhe mund t'i kaloheshin, gjithashtu për një periudhë kohe të papërcaktuar, bashkëshortit/bashkëshortes apo partnerit/partneres prej një kohe të gjatë të qiramarrësit/qiramarrëses (shih paragrafin 69 më sipër). Këtyre të fundit nuk u duhej që të paguanin qira me vlerën e plotë të tregut, por thjesht një qira jofitimprurëse për efekt administrativ, që synonte të mbulonte vetëm amortizimin, menaxhimin dhe mirëmbajtjen e zakonshme të banesës dhe koston e kapitalit të investuar (shih paragrafët 79-86 më sipër). Del nga të dhënat e paraqitura nga qeveria (shih paragrafin 239 më poshtë), dhe nuk kontestohet nga palët kërkuese, se ato paguanin shuma nga 49.16 euro deri në 280.78 euro në muaj dhe se, pavarësisht nga çmimi i qirave në treg 6-11 euro për metër katror, palët kërkuese paguanin 1.13-3.33 euro për metër katror. Gjykata arrin në përfundimin se qiraja jofitimprurëse, që i ishte diktuar palëve kërkuese, ishte ndjeshëm më e ulët sesa qiratë që aplikoheshin në tregun e lirë, dhe se fakti që ato ende gëzonin kushte të tilla të favorshme mbi 22 vite pas miratimit të reformës në strehim, tregon se kalimi në ekonominë e tregut ishte bërë në mënyrë të arsyeshme dhe progresive. Përveç kësaj, askush nga palët kërkuese nuk ka treguar se niveli i qirasë jofitimprurëse ishte i tepërt lidhur me të ardhurat e tij apo të saj.”

Paafhtësia e gjykatave vendase për të shqyrtuar proporcionalitetin e kufizimit “Paulet kundër Mbretërisë së Bashkuar” (2014)

Fakte: Një qytetar i Bregut të Fildishtë gjeti punë në Mbretërinë e Bashkuar duke përdorur një pasaportë franceze të falsifikuar. Kur u zbulua falsifikimi, kursimet e tij u konfiskuan. Gjykata vendosi kundër Mbretërisë së Bashkuar.

“67. Është e qartë se, gjatë vlerësimit nëse në rastin konkret urdhri për konfiskim ishte ose jo ‘i rëndë’ dhe, pra, ‘abuzim me procesin’, Gjykata e Apelit drejtoi pyetjen nëse urdhri ishte ose jo në interesin publik. Sidoqoftë, pasi vendosi se ishte, ajo nuk shkoi më tej që të ushtronte kompetencën e saj për shqyrtim, në mënyrë që të vendoste ‘nëse raporti i drejtë i domosdoshëm ishte ruajtur në një mënyrë që ishte në pajtim me të drejtën e palës kërkuese për të “gëzuar qetësisht pasurinë e saj”, në kuptimin e fjalisë së parë të nenit 1’ (shih ‘Sporrong and Lönnroth kundër Suedisë’, që citohet më sipër, § 69). Përkundrazi, Gjykata e Apelit e bëri të qartë se shpërdorimi me kompetencat gjyqësore duhet të ishte ‘i kursyer’. Në mënyrë të veçantë, ajo vuri në dukje se:

‘përgjegjësinë për të vendosur nëse duhet kërkuar si duhet një urdhër për konfiskim, faktikisht, e ka Kurora. Kur kjo vepron kështu, gjykatës i mungon liria përkatëse e veprimit për ta penguar atë vendim, në rast se ai është marrë në përputhje me ligjin’.

68. Për rrjedhojë, Gjykata veçse mund të nxjerrë konkluzionin se, në kohën kur pala kërkuese hapi procesin gjyqësor brenda vendit, objekti i shqyrtimit, që bënë gjykatat vendase, ishte mjaft i ngushtë dhe nuk përmbushte kërkesën për të kërkuar 'raportin e drejtë' që është në thelb të paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit 1."

Paaftësi e palës kërkuese për të kufizuar ndikimin e kufizimit

"Aquilina kundër Maltës (2015)"

Fakte: Pala kërkuese kundërshtoi legjislacionin maltez që e pengonte të aplikonte qira në vlerën e tregut. Gjykata vendosi kundër Maltës.

"63. Përveç kësaj, pala kërkuese nuk mund ta rriste qiranë më shumë sesa parashikonin amendamentet e kohëve të fundit. Gjykata vë në dukje se, në kërkesën e vitit 1979 dhe amendamentet e mëpasshme të çështjes së tij, ai ishte në pozitë edhe më të keqe përsa i takon shumës së qirasë që duhej paguar për shkak të një gabimi gjatë procedurave [Bordi i Qirave], që ai e pranoi... Në fakt, nuk është kontestuar që RRB e kishte bazuar vendimin e vet në një regjim që nuk ishte i zbatueshëm për pronën në fjalë, pra, duke përcaktuar një qira më të ulët, dhe që pala kërkuese nuk kishte bërë ankim. Në këtë kuptim, Gjykata nuk e gjen të nevojshme që të vendosë nëse në rastin në shqyrtim do të kishte qenë i mundshëm apeli para RRB-ësë, meqenë, në çdo rast, nuk është kontestuar që, edhe nëse do të ishte zbatuar ligji i duhur, RRB-ëja nuk mund të kishte dhënë më shumë nga sa parashikohej me ligj, që, sipas palës kërkuese, nuk ishte shuma e mjaftë qiraje. Që do të thotë, sidoqoftë, se ky përqendrim i mëtejshëm i qirasë, që duhej paguar, i atribuohet palës kërkuese dhe, pra, në vlerësimin e proporcionalitetit të masës do të mbahej parasysh çfarë do të kishte marrë pala kërkuese si qira sipas regjimit të zbatueshëm që ankimohej, gjithashtu i ndryshuar në vitin 2009 dhe 2010, dhe jo çfarë merrte faktikisht pala kërkuese. ..."

3.2 KUFIZIMET E LEJUESHME DHE PROPORCIONALITETI NË RENDIN JURIDIK SHQIPTAR

PËRMBAJTJA DHE OBJEKTIVAT

Sipas nenit 1 të Protokollit nr. 1, kufizimet që dikton shteti ndaj të drejtës së pronësisë janë të përligjura në rast se ato përmbushin tre kritere: kufizimi duhet të jetë i ligjshëm (të parashikohet me ligj dhe të respektojë standardet e sundimit të ligjit); duhet të ndjekë një interes publik ose të përgjithshëm; dhe duhet të jetë në përpjesëtim me synimin që ndiqet (e domosdoshme në një shoqëri demokratike).

Objektiva mësimore e këtij kapitulli:

- Zgjerimi i njohurive për përligjjet e pranueshme të kufizimeve që dikton shteti ndaj të drejtës së pronësisë (ligjshmëria, interesi publik, proporcionaliteti) dhe zbatimi i tyre në kontekstin ligjor shqiptar;
- Rritja e kapaciteteve për identifikimin, në nivel vendi, e rasteve që ngrejnë çështje të të drejtave të njeriut, ku përfshihet mospajtueshmëria me parimin e ligjshmërisë ose të proporcionalitetit, dhe, si pasojë, gjetjen e rrugëzgjdhjes për shkeljet faktike të së drejtës së pronësisë në nivel vendi.

KUFIZIMI

E drejta e pronësisë nuk është absolute dhe mund të kufizohet. Sidoqoftë, kufizimi i të drejtës së pronësisë lejohet vetëm në rast se këto kushte përmbushen bashkërisht:

- Parashikohet me ligj
- Është në interesin publik
- I domosdoshëm në një shoqëri demokratike

LIGJSHMËRIA

Kufizimi i të drejtës së pronësisë duhet të përmbushë kërkesën lidhur me ligjshmërinë dhe të jetë në përputhje me legjislacionin, Kushtetutën dhe marrëveshjet ndërkombëtare. Shteti mund ta kufizojë të gëzuarit e pasurisë, por ky kufizim duhet ta ketë burimin në legjislacionin vendas, i cili duhet të ketë karakteristika të caktuara cilësore dhe masat e duhura mbrojtëse procedurale me qëllim mbrojtjen nga arbitrariteti.

Në çështjen "Iatridis kundër Greqisë" (1999), autoritetet greke e nxorën palën kërkuese nga toka, që e kishte mbajtur me qira ligjërishit për disa vite, ku pala kërkuese administronte një kinema verore. Gjykata vendosi në favor të palës kërkuese. Gjykata u shpreh se: "(...) çështja nëse ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit është vendosur një raport i drejtë... bëhet e rëndësishme vetëm pasi është përcaktuar se kufizimi në fjalë e ka përmbushur kërkesën lidhur me ligjshmërinë dhe nuk ka qenë arbitrar" (§ 95).

Në çështjen "Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë", Gjykata vërejtë se: "kufizimi i të drejtës së palëve kërkuese për të gëzuar pasurinë e tyre buron nga mungesa e vazhdueshme për t'u paguar atyre kompensimin që rrjedh nga burimet e Komisionit dhe për t'u kthyer pronat tri palëve të para kërkuese, të cilat Komisioni i Tokës i ka njohur si pronarë të tyre" (§76).

Kuptimi i ligjshmërisë në praktikën gjyqësore të gjykatave vendase në Shqipëri

Gjykata Kushtetuese dha vendimin nr. 25/2014 (http://www.gjk.gov.al/web/Vendime_perfundimtare_100_1.php) për shfuqizimin e vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 932 të datës 30 shtator 2013 "Për unifikimin e kompetencave të Inspektoratit Ndërtimor Urbanistik Kombëtar (INUK) në zonat me rëndësi kombëtare dhe në territor" si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Në këtë vendim, Gjykata Kushtetuese pranoi kërkesën e një grupi Deputetësh të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë si dhe të Shoqatës Kombëtare të të Shpronësuarve "Pronësi me drejtësi", duke argumentuar se: "Lidhur me kriterin tjetër që duhet të respektojë ligjvënësi në vendosjen e kufizimit, përpjesëtimin e drejtë midis ndërhyrjes dhe gjendjes që e dikton atë, Gjykata ka vlerësuar se ky kusht e imponon ligjvënësin të evidentojë nevojën reale të ndërhyrjes në të drejtat individuale në një situatë konkrete. Baraspeshimi i ndërhyrjes, me gjendjen që e ka diktuar ndërhyrjen, imponon ligjvënësin të zbatojë mjete të tilla ligjore, të cilat duhet të jenë efektive, d.m.th., të zgjedhura në mënyrë të tillë që të jenë të përshtatshme për realizimin e synimeve që ndiqen. Përveç kësaj, përdorimi i këtyre mjeteve duhet të jetë i domosdoshëm, çka do të thotë se synimi nuk mund të arrihet me mjete të tjera. Domosdoshmëria ka të bëjë, gjithashtu, edhe me përdorimin e mjeteve më pak të dëmshme për subjektet që u cenohen të drejtat dhe liritë. Kushti i përpjesëtimin të kufizimit me gjendjen që e ka diktuar, konkretizohet në kërkesën e domosdoshmërisë, të dobishmërisë dhe proporcionalitetit, në kuptimin strikt të kufizimeve të imponuara. Respektimi i këtyre kushteve kërkon një analizë të kujdesshme në çdo rast konkret, duke ballafaquar interesin publik që dikton kufizimin me ato të drejta që i nënshtrohen kufizimit, si dhe duke vlerësuar edhe mënyrën e kufizimit. Në këtë drejtim, Gjykata thekson se respektimi i përmbushjes së kushteve të mësipërme të kufizimit kërkon një trajtim të diferencuar, në varësi të të drejtave dhe lirive individuale që i nënshtrohen kufizimit (*shih vendimet nr. 16, datë 25.7.2008; nr. 4, datë 23.2.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

Në zbatim të kriterëve të mësipërme kushtetuese dhe jurisprudencës së saj, Gjykata vlerëson se kufizimet e të drejtës së pronës nuk janë vendosur në përputhje me kriteret e nenit 17 të Kushtetutës. Ato nuk respektojnë kriterin formal të parashikimit të kufizimeve me ligj të Kuvendit. Gjithashtu, nuk është e qartë përse Këshilli i Ministrave ka zgjedhur këtë mënyrë për të kthyer ligjshmërinë në zonat ku ka ndërtime të kryera jo në përputhje me kërkesat e legjisllacionit për ndërtimet në territor. Interesi publik, i cili pretendohet nga Këshilli i Ministrave si qëllimi që kërkohet të arrihet nëpërmjet kufizimit të të drejtës së pronës, nuk mund të mbrohet me veprime arbitrare të organeve administrative dhe tej parashikimeve të ligjit, siç parashikohet në përmbajtjen e VKM-ës nr. 932/2013."

INTERESI I PËRGJITHSHËM

I gjithë kufizimi i të drejtës së pronësisë së një individi mund të përliqet vetëm në rast se ai ndjek një synim të ligjshëm në interesin e përgjithshëm (publik). Autoritetet e vendit janë në pozitë më të mirë për të përcaktuar atë se çfarë është interes publik derisa gjykimi i tyre është dukshëm i pabazuar dhe çon në arbitraritet.

Në çështjen "Beyeler kundër Italisë" (2000), Italia ushtroi të drejtën e parablerjes dhe bleu me çmim të ulët një pikturë të Van Gogut që pala kërkuese po përpiqej që ta shiste. Gjykata gjeti shkelje, kryesisht sepse Italia nuk arriti ta përshtasë kompensimin me vlerën aktuale të pikturës: "(...) ekzistenca e 'interetit publik', që kërkohet në fjalinë e dytë, apo e 'interetit të përgjithshëm', që merret në konsideratë në paragrafin e dytë, në fakt, janë rrjedhime logjike të parimit që parashikohet në fjalinë e parë, me qëllim që kufizimi i ushtrimit të së drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë, në kuptimin e fjalisë së parë të nenit 1, gjithashtu, të ndjekë një synim në interesin publik." (§111).

Në çështjen "Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë", Gjykata u shpreh se: "(...) angazhimi i autoriteteve administrative për zbatimin e ligjeve për pronën dhe tokën, procedurat ishin shumë komplekse, pasi kërkohet që autoritetet të vendosnin për mënyrën dhe fondet për përmbushjen e detyrimeve të tyre në zbatim të këtyre ligjeve" (§ 82).

Kuptimi i interesit publik në praktikën gjyqësore të gjykatave vendase të Shqipërisë

Gjykata Kushtetuese në vendimin nr. 30/2005 për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të neneve 3.2, 3.5, 5, 6.1, 6.2, 7, 8.2, 8.3, 8.4, 9 dhe 13.2 të ligjit nr. 9235, datë 29.7.2004, "Për kthimin dhe kompensimin e pronës" rrezoi kërkesën e Shoqatës Kombëtare të të Shpronësuarve "Pronësi me drejtësi", duke argumentuar se: "konstaton se një ndër kriteret kushtetues që gjen zbatim në këto dispozita ligjore të sipërcituara është '*interesi publik*'. Çdo ndërhyrje ndaj pronës mund të justifikohet vetëm nëse është në interesin publik ose të përgjithshëm. Marrja e pronës në bazë të një politike të llogaritur për të arritur drejtësi shoqërore në komunitet mund të përshkruhet saktësisht si politikë në interesin publik. Prandaj, i njihet e drejta ligjvënësit që, për arsye të ekzistencës së interesit publik, të mund të kufizojë hapësirën e disponimit të pronës private. Me qëllim që një ndërhyrje e tillë ndaj të drejtës së pronës të jetë e justifikuar, është e domosdoshme që të ekzistojë edhe një marrëdhënie përpjesëtimore midis mjeteve të përdorura dhe synimit që kërkohet të realizohet. Mbi këtë bazë, sistemi ligjor duhet të përmbajë një sërë garancish proceduriale për të siguruar që ndikimi i tij mbi të drejtën e pronës të mos jetë arbitrar dhe as i paparashikueshëm. Nga ky këndvështrim i problemit, përjashtimin ligjor për kufizimin e kthimit dhe kompensimit të tokës bujqësore, që përmban neni 6 i ligjit, Gjykata Kushtetuese nuk e konsideron si të pajustificuar. Kjo dispozitë ligjore ka parashikuar kufizimin për kthimin dhe kompensimin e tokës bujqësore deri në 60 ha, por një masë e tillë, jo vetëm që tejkalon në mënyrë të pakrahasueshme sipërfaqen minimale që vendoste ligji nr. 7699, datë 21.4.1993 'Për kompensimin në vlerë të ish pronarëve të tokës bujqësore', por është e vlerësueshme nga ligjvënësi në varësi të gjendjes që diktojnë rrethanat, në të cilat ndodhet toka bujqësore në Shqipëri."

PROPORCIONALITETI

Kufizimi duhet të vendosë një raport të drejtë ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me të drejtat themelore të individit. Nuk do të ekzistojë një raport i drejtë në rast se individit pronar do t'i vihet një barrë individuale dhe e tepërt.

"Prandaj, Gjykata duhet të përcaktojë nëse është vendosur një raport i drejtë ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit. Në rrethanat e rastit në shqyrtim, kërkohet që Gjykata të vendosë nëse koha e nevojshme që autoritetet vendase t'u paguanin palëve kërkuese kompensim dhe, faktikisht, t'u kthenin tri palëve të para kërkuese pronat që u takonin, e prishte këtë baraspeshim dhe nëse u ngarkonte atyre barrë të tepërt" ("Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë", § 78).

"Gjykata vlerëson se, duke mos zbatuar vendimet e Komisionit të vitit 1995 dhe 1996 dhe të Rrethit Gjyqësor të datës 4 shkurt 2000, autoritetet vendase i lanë palët kërkuese në gjendje pasigurie përsa i takon realizimit të së drejtës së tyre të pronësisë. Për më tepër, për një periudhë të konsiderueshme kohe, autoritetet i penguan ato që të gëzonin zotërimin e parave dhe tokës së tyre" ("Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë", § 81).

"(...) Qeveria nuk ka paraqitur prova bindëse për të përligjur mungesën e autoriteteve vendase në kaq shumë vite për të përcaktuar shumën përfundimtare të kompensimit apo për t'u kthyer tri palëve të para kërkuese ngastrën e tokës që tani u është dhënë palëve të treta. Kjo ka sjellë si rezultat kufizimin e të drejtës së pronësisë të palëve kërkuese që, në vlerësimin e Gjykatës, është i tillë sa që i ka ngarkuar ato me një barrë të tepërt" ("Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë", §83).

Kuptimi i proporcionalitetit në praktikën gjyqësore të gjykatave vendase të Shqipërisë

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë të Shqipërisë në vendimin e tij nr.1829 të datës 27 shtator 2011 (http://www.gjykataelarte.gov.al/web/Vendime_Viti_2011_693_1.php) prishi vendimin e Gjykatës së Apelit, përsa i takon vlerës së shpronësimit, duke arsyetuar se: "Vlera e dalë nga ekspertët në aktin e ekspertimit datë 23.01.2006 është 3.400 lekë për m² tokë, në një kohë që në aktin e ekspertimit nuk është bashkëngjitur asnjë dokument se nga ka dalë kjo vlerë (siç mund të jenë shkresë nga ZRPP-ëja, kontrata për transferim pronësie të realizuara në të njëjtën zonë apo në zonat afër, të dhëna nga shoqëritë imobiliare etj."

Për më tepër, ky Kolegj është shprehur se: "është i njohur parimi që pronari duhet të kompensohet me vlerën e tregut për pronën që shpronësohet (neni 41, pika 4, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë), por kjo vlerë nuk mund të jetë dhe nuk mund të dalë jashtë konceptit të qëllimit të shpronësimit. Kjo vlerë duhet të jetë në proporcion të plotë me qëllimin për të cilin realizohet shpronësimi, si dhe të përfitimit që ka komuniteti nga ky shpronësim. Ligjvënësi kur thotë vlerë tregu ka ndërkohë parasysh dhe faktin që (i) prona shpronësohet për interesa publike, (ii) përfitimet që ka komuniteti dhe vetë pronari që shpronësohet nga realizimi i veprave të reja, siç mund të jetë rritja e vlerës së pronës së

tij [...], (iii) vlera e kompensimit duhet të jetë e kënaqshme për të shpronësuarin, por jo ekstreme.”

KUFIRI I VLERËSIMIT

Shtetet kanë një kufi vlerësimi në vendosjen e raportit të drejtë ndërmjet nevojës dhe domosdoshmërisë së kufizimit. Kufiri i vlerësimit e ka burimin tek parimi i subsidiaritetit, që do të thotë se Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut luan një rol plotësues në juridiksionet vendase.

Në çështjen “Béláné Nagy kundër Hungarisë” (2016), Gjykata gjeti se politikat buxhetore mund të konsiderohen, si të tilla, se ndjekin një synim të ligjshëm publik. Ligjvënësi hungarez e ka ndryshuar ligjin që rregullon kushtin për marrjen e pensionit të invaliditetit. Ky ndryshim solli si rezultat që palës kërkuese iu hoq shpërblimi – kufizim i pasurisë së saj sipas nenit 1 të Protokollit nr. 1. Gjykata thjesht pranoi pa shumë shtjellim: “kufizimi i ankimuar ndiqte interesin e komunitetit për mbrojtjen e parave publike, me anë të racionalizimit të sistemit të përfitimeve të sigurimeve shoqërore lidhur me invaliditetin.” (§ 121)

Në çështjen “Ramadhi e të tjerë kundër Shqipërisë”, Gjykata përsëriti se: “Shtetet kanë një fushë të gjerë zbatimi të kufirit të vlerësimit për të përcaktuar se çfarë është në interesin publik, sidomos kur bëhet fjalë për kompensimin për shtetëzimet apo shpronësimet, meqenëse legjislatura vendase ka një liri të madhe vlerësimi për zbatimin e politikave social-ekonomike. Sidoqoftë, ky kufi vlerësimi nuk është i pakufizuar dhe të ushtruarit e tij i nënshtrohet shqyrtimit nga institucionet e Konventës” (§ 79).

Kuptimi i kufirit të vlerësimit në praktikën gjyqësore të gjykatave vendase të Shqipërisë

Gjykata Kushtetuese në vendimin e saj nr. 35/2007, për shfuqizimin si te papajtueshëm me nenet 1, 2, 4, 11, 17, 18, 41, 42, 75, 78 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë të ligjit nr. 9482, datë 03.04.2006 “Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje”, rezoj kërkesën e Shoqatës Kombëtare të të Shpronësuarve “Pronësi me drejtësi”, duke argumentuar se: “Në një çështje tjetër, Gjykata Evropiane është shprehur se: ‘nocioni i interesit publik duhet kuptuar gjerë, sidomos vendimet për të nxjerrë ligje mbi shpronësimin, të cilat marrin në konsideratë motive politike, ekonomike e shoqërore. Nga sa më lart, Gjykata Kushtetuese konkludon se duke qenë se ligji për legalizimet ka për objekt legalizimin e ndërtimeve të ngritura pa leje dhe sidomos urbanizimin e zonave, blloqeve informale të ndërtimeve informale dhe integrimin e tyre në zhvillimin territorial infrastrukturor të vendit, duke përmirësuar kushtet e jetesës, ekziston ‘interesi publik’ që mund të justifikojë shpronësimin e pronarëve të ligjshëm dhe kalimin e pronave të tyre në pronësi të ndërtuesve të ndërtimeve pa leje. Gjykata Kushtetuese çmon se përcaktimi i bërë nga ligji për legalizimet, sipas të cilit pronësia e tokës së shpronësuar nuk i mbetet shtetit, por i transferohet zotëruesit të ndërtesës që legalizohet, në vetvete, nuk përbën një pengesë që ky përcaktim të konsiderohet si i domosdoshëm për ‘interesin publik’.”

PYETJE

Pyetja 1 Ndërsa neni 10 i Konventës mbi lirinë e shprehjes parashikon mundësinë e zbatimit të masave kufizuese, P1-1 nuk e përmend këtë. Që do të thotë se masat që kufizojnë të drejtën e pronësisë nuk mund të justifikohen asnjëherë sipas Konventës, ndryshe nga masat që kufizojnë lirinë e shprehjes.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 2 Rendisni të paktën tre synime të ligjshme që një shtet mund të ndjekë kur miraton masa që kufizojnë të drejtën e pronësisë.

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 3 Zgjidhni pohimet e sakta.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Gjykata gjithmonë vlerëson kriterin e proporcionalitetit për kufizimet e të drejtës së pronësisë.
2. Kufizimi, që e gjen bazën e vet ligjore vendase në praktikën gjyqësore, mund të përmbushë kriterin e ligshmërisë.
3. Gjykata nuk rishikon zbatimin e legjislacionit vendas si të tillë, por vetëm pajtueshmërinë e tij me Konventën.
4. Për shkak të subsidiaritetit, është e pamundur që të kundërshtohet një masë përsa i takon kërkesës të synimit të ligjshëm.

Pyetja 4 Pas dënimit penal të Zhanit për pastrim parash, autoritetet franceze e konfiskuan tokën e tij. Legjislacioni francez nuk e parashikonte këtë dënim penal, por, duke marrë parasysh rrezikshmërinë e krimeve të Zhanit, është e qartë se ndëshkimi i tij është përpjesëtimor dhe toka u përdor për të ndërtuar një jetimore. A e ka shkelur Franca P1-1?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Po
2. Jo
3. Mungojnë disa të dhëna

Pyetja 5 Rendisni të paktën tre elementë që do të përcaktojnë nëse një masë e caktuar i përmbush kërkesat për ligjshmëri.

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 6 Vënia në dispozicion i kompensimit është me rëndësi për të përcaktuar proporcionalitetin e kufizimeve të së drejtës së pronësisë vetëm kur gjen zbatim Rregulla 2 (privimi).

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 7 Zgjidhni pohimet e sakta.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. GJEDNJ-ëja mund të aplikojë kufirin e vlerësimit kur merr në shqyrtim nëse një kërkesë është e pranueshme.
2. Kufiri i vlerësimit mund të përcaktojë rezultatin përfundimtar të kriterit të proporcionalitetit.
3. Shtetet kanë një fushë më të gjerë zbatimi të kufirit të vlerësimit në zbatimin e politikave social-ekonomike.
4. Politikat social-ekonomike janë të përjashtuara nga shqyrtimi nga ana e GJEDNJ-ësë për shkak të kufirit të vlerësimit.

Pyetja 8 Cili prej këtyre elementëve janë me rëndësi në vlerësimin e proporcionalitetit?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Ekzistenca e masave alternative që kufizojnë të drejtën më pak dhe janë njëlloj efektive në zbatimin e një synimi të ligjshëm.
2. Nëse kufizimi ndjek një synim të ligjshëm.

3. Analiza nëse kufizimi, përfundimisht, e ngarkon individin me një barrë të tepërt.

4. Nëse kufizimi u atribuohet aktorëve joshtetërorë.

Pyetja 9 Cili është kuptimi i "proporcionalitetit në kuptimin më të ngushtë" (*stricto sensu*)?

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 10 Për të gjetur shkelje të P₁₋₁, Gjykata duhet të verifikojë se ndërhyrja nuk përmbush një a më shumë nga tri kërkesat për ligjshmërinë, interesin publik-të përgjithshëm dhe proporcionalitetin.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

Po

Jo

Varet nga ajo rregull që gjen zbatim

ÇELËSAT E PËRGJIGJEVE

Pyetja 1 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë

Në fakt, P1-1 parashikon në mënyrë të shprehur mundësinë për shpronësimin e pasurive të paluajtshme në rrethana të caktuara, dhe për të miratuar ligje të domosdoshme për rregullimin e përdorimit të pasurive. Përsa i takon Rregullës 1 (të gëzuarit qetësisht), Gjykata konfirmoi mundësinë për të miratuar një masë të ligjshme, të domosdoshme dhe përpjesëtimore. Parimi bazë është kërkimi i vendosjes së një raporti të drejtë, që është në thelb të gjithë Konventës dhe, gjithashtu, pasqyrohet në strukturën e P1-1.

Opinioni vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë

Në fakt, P1-1 parashikon në mënyrë të shprehur mundësinë për shpronësimin e pasurive të paluajtshme në rrethana të caktuara, dhe për të miratuar ligje të domosdoshme për rregullimin e përdorimit të pasurive. Përsa i takon Rregullës 1 (të gëzuarit qetësisht), Gjykata konfirmoi mundësinë për të miratuar një masë të ligjshme, të domosdoshme dhe përpjesëtimore. Parimi bazë është kërkimi i vendosjes së një raporti të drejtë, që është në thelb të gjithë Konventës dhe, gjithashtu, pasqyrohet në strukturën e P1-1.

Pyetja 2 Opinioni vlerësues

- Kufizimi duhet të jetë i ligjshëm (të parashikohet me ligj dhe të respektojë standardet e sundimit të ligjit).
- Kufizimi duhet të ndjekë një interes publik ose të përgjithshëm.
- Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me synimin që ndiqet (i domosdoshëm në një shoqëri demokratike).

Pyetja 3 1. E gabuar: nëse masa nuk e përmbush kriterin e ligjshmërisë, nuk ekziston nevoja për rishikimin e kriterit të raportit të drejtë.

2. E vërtetë

3. E vërtetë

4. E gabuar: numri i kundërshtimeve të suksesshme mund të rritet, për shembull, në rast se shteti nuk tregon interes të përgjithshëm, në rast se masa nuk ka lidhje të arsyeshme me interesin e treguar, apo kur shteti nuk merr masa për atë interes pas kufizimit.

Pyetja 4 1. Nuk është e saktë

2. Është e saktë

3. Nuk është e saktë

Opinion vlerësues

Është e qartë se kufizimi nuk e përmbushte kriterin e ligjshmërisë, duke e bërë të parëndësishme nëse ai ishte përpjesëtimor (apo ishte marrë për të ndjekur një interes të përgjithshëm, për çfarë çështjesh). Nuk nevojitet asnjë informacion tjetër për të gjetur shkelje.

Shih "Varvara kundër Italisë" (2013), §85:

"Gjykata e ka vënë tashmë në dukje se vepra penale, lidhur me të cilën palës kërkuese iu imponua konfiskimi, nuk ishte parashikuar me ligj në kuptimin e nenit 7 të Konventës dhe ishte arbitrare (shih paragrafët 72-73 më sipër). Kështu, Gjykata gjen se kufizimi i të drejtës së palës kërkuese për të gëzuar qetësisht pasurinë e tij binte ndesh me kërkesën për ligjshmëri dhe ishte arbitrare, dhe se është shkelur neni 1 i Protokollit 1. Ky konkluzion e çliron Gjykatën që të përcaktojë nëse është vendosur ose jo një raport i drejtë.

Pyetja 5 Opinion vlerësues. Mund të renditen një numër syresh, disa prej të cilëve mund të kenë mbivendosje. Përgjigjet e mira lidhen me këta elementë ose koncepte të lidhura:

- Publiciteti
- Afrueshmëria
- Mungesë e arbitraritetit
- Mundësia e masave mbrojtëse procedurale
- Masat e drejtë procedurale
- Mosrapaveprimi
- Siguri ligjore
- Parashikueshmëri
- Përpikëri
- Parashikuar me ligj
- Pajtueshmëri me sundimin e ligjit

Pyetja 6 Opinioni vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë

Vënia në dispozicion e kompensimit është me rëndësi për të përcaktuar proporcionalitetin e kufizimeve të së drejtës së pronësisë **jo** vetëm kur gjen zbatim Rregulla 2 (privimi). Për një shembull të kompensimit që shqyrtohet në analizën e proporcionalitetit të kufizimit sipas Rregullës 3 (rregullimi i përdorimit), shih "Chassagnou kundër Francës" (1999)

Opinion vlerësues për "E vërtetë"

Nuk është e saktë.

Vënia në dispozicion e kompensimit është me rëndësi për të përcaktuar proporcionalitetin e kufizimeve të së drejtës së pronësisë **jo** vetëm kur gjen zbatim Rregulla 2 (privimi). Për një shembull të kompensimit që shqyrtohet në analizën e proporcionalitetit të kufizimit sipas Rregullës 3 (rregullimi i përdorimit), shih "Chassagnou kundër Francës"

Pyetja 7 Opinion vlerësues: 1. E gabuar: kufiri i vlerësimit ka të bëjë vetëm me bazueshmërinë e një kërkesë.

2. E vërtetë

3. E vërtetë

4. E gabuar: pavarësisht nga liria që gëzojnë shtetet në këto fusha, mandati i Gjykatës për të siguruar pajtueshmërinë me Konventën është i vlefshëm. Pasoja e fushës më të gjerë të zbatimit të kufirit të vlerësimit mund të jetë se do të ishte më vështirë të konstatoheshin shkeljet, por nuk ekziston asnjë imunitet.

Pyetja 8 Opinion vlerësues: 1. E vërtetë

2. E gabuar. Ky është një kusht paraprak: pa synim të ligjshëm, nuk mund të ketë proporcionalitet.

3. E vërtetë

4. E gabuar. Kjo është një çështje atribucioni (Konventa vetëm i detyron shtetet dhe, zakonisht, shtetet nuk janë përgjegjës për veprime të subjekteve private apo të organizatave ndërkombëtare)

Pyetja 9 Kjo shprehje tregon shqyrtim të raportit absolut ndërmjet ashpërsisë së kufizimit dhe synimit që ndiqet, pavarësisht nga mundësia e masave alternative më efektive.

Edhe kur nuk ekzistojnë masa më pak kufizuese, një kufizim mund të konsiderohet si shpërpjesëtimor kur e ngarkon individin me një barrë të tepërt.

Pyetja 10 1. Nuk është e saktë

2. Është e saktë

3. Nuk është e saktë

Opinion vlerësues

Sa herë që nuk përmbushet njëra prej kërkesave, ndodh shkelje. Nuk është nevoja që të shkelen të tria. Për shembull, një masë që ndjek një synim publik të ligjshëm, por nuk është përpjesëtimore, është në shkelje të P1-1.

KAPITULLI 4

4.1 KTHIMI DHE KOMPENSIMI I PRONËS

Kompensimi

Funksioni i kompensimit

Kompensimi nuk kërkohet në mënyrë të shprehur sipas P1-1. Sidoqoftë, ekzistenca e kompensimit është një element thelbësor për të vlerësuar nëse masat e marra nga shteti vendosin një "raport të drejtë" ndërmjet interesit të individit dhe qëllimeve publike. Me fjalë të tjera, kompensimi ka rëndësi për kriterin e proporcionalitetit të çdo kufizimi, sidomos në rastin e shpronësimeve.

- Kompensimi për të siguruar një raport të drejtë

Mundësia dhe shumia e kompensimit që jep shteti janë me rëndësi thelbësore për të verifikuar proporcionalitetin e kufizimit.

"Platakou kundër Greqisë", 11 janar 2001

Fakte: Pasi bëri shpronësimin e ndërtesës së palës kërkuese, Greqia nuk pranoi që të jepte kompensim, pasi përmbaruesi nuk e kishte paraqitur kërkesën në kohë. Qeveria greke, sidoqoftë, e vlerësoi ndërtesën afërsisht sa një e katërta e vlerës së saj të vlerësuar. Gjykata vendosi kundër Greqisë.

"55. Gjykata përsërit se kufizimi i të drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë duhet të vendosë një 'raport të drejtë' ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit ... Klauzolat mbi kompensimin sipas legjisllacionit përkatës janë me rëndësi për të vlerësuar nëse masa e kontestuar respekton raportin e drejtë të domosdoshëm dhe, veçanërisht, nëse ajo nuk u dikton palëve kërkuese një barrë shpërpjesëtimore. Në këtë kuptim, marrja e pasurisë pa paguar një shumë që lidhet në mënyrë të arsyeshme me vlerën e saj, zakonisht, përbën një kufizim shpërpjesëtimor që nuk mund të konsiderohet i përligjur sipas nenit 1 të Protokollit 1."

- Kompensim për shpronësimin

Lexoni çfarë përshkrimi ka dhënë Gjykata për funksionin e kompensimit në çështjen shumë të rëndësishme "James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar". Kompensimi është me rëndësi thelbësore për kriterin e proporcionalitetit, pasi ai ofron një krahasor për marrjen e pronës. Përpjesëtimi ndërmjet vlerës së pronës dhe shumës së kompensimit tregon se kufizimi mund të jetë i justifikuar.

"James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1986)

Fakte: Sipas legjislationit të Mbretërisë së Bashkuar, qiramarrësit, të cilët kishin qenë me qira për një kohë të gjatë, mund ta fitonin pronësinë e shtëpive pa miratimin e pronarëve, të cilët paraqisnin një kërkesë në Gjykatë. Gjykata vendosi në favor të Mbretërisë së Bashkuar, duke vlerësuar se masat i përmbaheshin kufirit të saj të vlerësimit.

"54. ... sipas sistemeve ligjore të Palëve Kontraktuese, **marrja e pronës në interesin publik pa dhënë kompensim trajtohet si e justifikueshme vetëm në rrethana të jashtëzakonshme** që nuk lidhen me qëllimet aktuale. Përsa i takon nenit 1 [të Protokollit nr. 1], mbrojtja e të drejtës së pronësisë që parashikon ai do të ishte kryesisht e rreme dhe e padobishme në mungesë të një parimi ekuivalent.

Është e qartë se klauzolat mbi kompensimin janë me rëndësi për të vlerësuar nëse legjislationi i kontestuar respekton një raport të drejtë ndërmjet interesave të ndryshëm që rrezikohen dhe, në mënyrë të veçantë, nëse ai nuk e ngarkon palën kërkuese me një barrë shpërpjesëtimore..."

- Kompensimi për kufizime të tjera përveç shpronësimeve

Edhe kur nuk ndodh privimi nga e drejta e pronësisë dhe kufizimi është objekt i fushës së zbatimit të njëres prej "rregullave" të tjera të P1-1 (mbi të gëzuarit e pasurisë dhe rregullimin e përdorimit), kompensimi mund të jetë i dobishëm në analizën e proporcionalitetit.

"Chassagnou kundër Francës" (1999)

Fakte: Palët kërkuese u detyruan që t'ua transferojnë palëve të treta të drejtën e ushtrimit të gjuetisë në tokat e tyre, pa asnjë shpërblim, përveç të drejtës së ushtrimit të gjuetisë diku tjetër. Meqenëse palët kërkuese e kundërshtonin gjuetinë, mungesa e shpërblimit monetar bënte që kufizimi të ishte shpërpjesëtimor.

"82. ... akti i vitit 1964 nuk parashikonte ndonjë masë kompensimi për pronarët e tokës që ishin kundër gjuetisë, të cilët, sipas përkufizimit, nuk dëshirojnë të kishin ndonjë leverdi apo përfitim nga e drejta e ushtrimit të gjuetisë që ata nuk pranojnë ta ushtrojnë. ...

85. ... Detyrimi i pronarëve të vegjël të tokës që të transferojnë të drejtën e ushtrimit të gjuetisë në tokën e tyre, në mënyrë që të tjerët të kenë mundësi ta përdorin atë në një mënyrë që është krejtësisht e papajtueshme me bindjet e tyre, vendos një barrë shpërpjesëtimore që nuk justifikohet sipas paragrafit të dytë të nenit 1 të Protokollit 1".

"Hutten-Czapska kundër Polonisë" (2006)

Në këtë çështje model, pronarët polakë kundërshtuan ligjet për rregullimin e qirave që imponojnë çmime tavan të qirave, të cilat ishin aq të ulëta sa nuk mjaftonin as për të mbuluar shpenzimet e mirëmbajtjes. Gjykata pranoi se kufizimet ndaj përdorimit të apartamenteve ishin të mundshme dhe kërkoi ta zgjidhë mungesën e strehimit të përballueshëm.

Sidoqoftë, masat polake nuk vendosnin një raport të drejtë, pasi ato ia ngarkonin barrën e reformës në strehim vetëm pronarëve, duke i privuar ata nga e drejta për të përfituar nga pronat e tyre. Polonia miratoi masa të përgjithshme për të zbatuar vendimin gjyqësor, duke arritur kështu një marrëveshje me ankuesit, por duke kompensuar edhe njerëz të tjerë në të njëjtën situatë.

“Hutten-Czapska kundër Polonisë” (2006)

“221. ... [shteti nuk ka] vënë në lëvizje ndonjë procedurë apo mekanizëm ligjor për zbatim apo kompensimin e humbjeve që kanë pësuar pronarët për mirëmbajtjen ose riparimet e pronave, siç ka rekomanduar Gjykata Kushtetuese në shumë raste ...

222. ... është e qartë se, në këtë fushë, nuk mund dhe nuk do të arrihet shumë progres, nëse nuk eliminohen shpejt mangësitë e përgjithshme të lartpërmendura të legjislationit polak mbi strehimin dhe nëse i gjithë sistemi nuk reformohet në një mënyrë që të sigurojë mbrojtjen e vërtetë dhe efektive të kësaj të drejte themelore përsa i takon personave të tjerë në situatë të ngjashme.”

Sa duhet të jetë masa e kompensimit?

Si parim, në rastin e marrjeve duhet dhënë kompensim i plotë. Gjithashtu, kompensimi nën vlerën e plotë të tregut të pronës mund të jetë përpjesëtimor, në rast se interesi publik që ndjekin masat shtetërore është veçanërisht i rëndësishëm (apo në rast se kufizimi nuk përbën shpronësim).

Sidoqoftë, duhet të ekzistojë të paktën një lidhje e arsyeshme ndërmjet vlerës së pasurisë dhe kompensimit që ofrohet.

Tek çështja “Scordino kundër Italisë”, legjislationi italian përcaktoi metodën e llogaritjes së masës së kompensimit për shpronësimin për qëllime publike.

Në vitin 1992, u miratua një ligj që parashikonte më pak se vlerën e plotë të tregut të pronës dhe zbatimin në mënyrë prapavepruese.

Gjykata mori në shqyrtim qëllimet e deklaruara të Italisë për masat, domethënë vlerësimet buxhetore dhe arsyet lidhur me politikën. Ndërsa kompensimi nën vlerën e plotë të tregut, në vetvete, nuk është i paligjshëm, në rastin në shqyrtim Gjykata gjeti shkelje të P1-1, meqenëse hendeuku i madh ndërmjet vlerës së tregut dhe kompensimit të dhënë nuk gjeti justifikim në synimet që ndiqte kufizimi.

“Scordino kundër Italisë” (2006)

“101. Në çështjen në shqyrtim, shumat përfundimtare e kompensimit u caktua në shumën prej 82.890 lira italiane për metër katror, ndërsa vlera e tregut të tokës në datën e shpronësimit kishte qenë 165.755 lira italiane për metër katror... Si pasojë, kompensimi për shpronësimin është shumë më i vogël sesa vlera e tregut të pasurisë në fjalë. Për më tepër, më pas nga ai u zbrit tatiimi prej 20% ...

102. Rasti në fjalë ka të bëjë me një shpronësim të qartë, shpronësim ky që nuk u bë në kuadër të një procesi të reformës ekonomike, sociale ose politike dhe as nuk lidhej me

rrethana të tjera specifike. Kështu, në këtë rast, Gjykata nuk dallon ndonjë objektivë të ligjshme në 'interesin publik' që mund të përligjete më pak sesa rimbursimin e vlerës së tregut.

103. Duke marrë parasysh të gjitha elementet e lartpërmendura, Gjykata vlerëson se kompensimi që iu dha palëve kërkuese ishte i pamjaftueshëm, duke patur parasysh shumën e vogël që u dha dhe mungesën e shkakut të interesit publik i aftë për të justifikuar më pak kompensim sesa vlera e tregut e pronës. Kështu, palëve kërkuese u është dashur që të përballojnë një barrë shpërpjesëtimore dhe të tepërt që nuk mund të përligjete nga një synim i ligjshëm në interesin publik që ndjekin autoritetet.”

Vlera e plotë e tregut në kohën e marrjes së pronës

Mund të ketë raste në të cilat vlera e tregut e pronës ka ndryshuar në mënyrë të konsiderueshme me kalimin e kohës. Gjykata, në parim, vlerëson se **vlera e plotë e tregut çmohet në kohën e marrjes së pronës**. Ky është një element thelbësor kur shteti jep kompensim që çmohet mbi bazën e vlerësimit historik të pronës (p.sh.: çmimi i blerjes).

“Tunaitis kundër Lituanisë” (2015)

Fakte: Pala kërkuese e kishte blerë pronën nga shteti me një çmim simbolik (28 euro) pas shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik. Pasi pronari i mëparshëm e fitoi tokën në një proces civil, pala kërkuese mori një kompensim prej 35 eurosh. Gjykata gjeti se kufizimi ishte shpërpjesëtimor, duke marrë parasysh shumën e kompensimit të dhënë.

“40. Pasi e humbi titullin e pronësisë mbi tokën, pala kërkuese mori një shumë prej 122 lats (35 euro), çmimi emëror i tokës në vitin 1994. Sipas vlerësimit që paraqiti pala kërkuese, vlera e tregut të ngastrës së tokës në korrik 2008 ishte 35.000 lats (10.136 euro). Ndërsa autoritetet vendase nuk kanë bërë asnjë vlerësim në këtë drejtim, Gjykata e gjen të arsyeshme që të arrijë në konkluzionin se vlera e tregut të tokës në vitin 2008, kur u zbatua vendimi përfundimtar i Gjykatës së Lartë, ishte më e lartë sesa çmimi emëror që kishte paguar pala kërkuese në vitin 1994. Gjithashtu, duhet vënë në dukje se ishte e qartë që 122 lats, të cilat iu kthyen palës kërkuese, kishin pësuar zhvlerësim të konsiderueshëm dhe nuk mund të lidheshin në mënyrë të arsyeshme me vlerën e tokës katërmëdhjetë vite më pas. Kështu, Gjykata gjen se kompensimi prej 122 lats, që mori pala kërkuese në vitin 2008, ishte dukshëm i pamjaftueshëm për blerjen e një ngastre toke tjetër të krahasueshme...”

41. ... Në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës në çështje të ngjashme lidhur me shpronësimin e pronave, baraspeshimi i përmendur më lart përgjithësisht arrihet kur kompensimi, që i jepet personit të cilit i është marrë prona, lidhet në mënyrë të arsyeshme me vlerën e saj të “tregut”, siç është përcaktuar në kohën e shpronësimit... **Që do të thotë se shumta e kompensimit për humbjen e titullit të pronësisë mbi tokën nga ana e palës kërkuese duhet llogaritur duke përdorur vlerën e pronës në datën kur ka humbur pronësinë...”**

Përfundime nga detyrimi i kompensimit të plotë

Në rast se interesat e komunitetit të realizuara me anë të kufizimit janë me rëndësi të veçantë, raporti i drejtë mund të vendoset edhe pa kompensimin e plotë. Shteteve iu lihet

një fushë e gjerë zbatimi e kufirit të vlerësimit me qëllim miratimin e ligjeve në kontekstin e një ndryshimi të regjimit politik dhe ekonomik që mund të cenojë pronat private.

“Jahn e të tjerë kundër Gjermanisë” (2005).

Fakte: Palët kërkuese kishin trashëguar tokën që u ishte dhënë paraardhësve të tyre gjatë pushtimit të Gjermanisë nga Bashkimi Sovjetik, në vitin 1945. Në vitin 1992, një ligj i ri kërkonte që kjo tokë t’i kalonte shtetit pa kompensim, nëse pronarët nuk e përdornin për qëllime bujqësore. Gjykata nuk gjeti shkelje të P1-1.

“94. Klauzolat mbi kompensimin sipas legjislacionit përkatës janë me rëndësi për të vlerësuar nëse masa e kontestuar respekton raportin e drejtë të domosdoshëm dhe, veçanërisht, nëse ajo u dikton palëve kërkuese një barrë shpërpjesëtimore. Në këtë kuptim, Gjykata ka gjetur tashmë se marrja e pronës pa pagimin e një shume të lidhur në mënyrë të arsyeshme me vlerën e saj, zakonisht, përbën një kufizim shpërpjesëtimor dhe mungesa e plotë e kompensimit mund të konsiderohet e justifikueshme sipas P1-1 vetëm në rrethana të jashtëzakonshme...”

95. ... [legjislacioni vendas] nuk parashikon ndonjë formë kompensimi për palët kërkuese. Meqenëse është përcaktuar tashmë se kufizimi në fjalë e përmbushte kushtin e ligjshmërisë dhe nuk ishte arbitrar, mungesa e kompensimit në vetvete nuk e bën marrjen nga ana e shtetit të pronës së palëve kërkuese të paligjshme... Kështu, mbetet për t’u përcaktuar nëse, në kontekstin e privimit të ligjshëm nga prona, palëve kërkuese iu është dashur që të përballojnë një barrë shpërpjesëtimore dhe të tepërt...

116. ... **Duke marrë parasysh ‘fatin e papritur’ nga i cili pa dyshim përfituan palët kërkuese si rezultat [reforma e tokës në vitin 1945], fakti që ky korrigjim u bë pa paguar ndonjë kompensim nuk ishte shpërpjesëtimor...** Gjithashtu, duhet vënë në dukje se, në këtë kuptim, nga [masat e vitit 1992] nuk përfitoi vetëm shteti, por, në disa raste, ato parashikuan rishpërndarjen e tokës bujqve.”

Kompensim me më pak se vlerën e plotë të tregut – skenarë të tjerë

Në çështjen “Jahn e të tjerë kundër Gjermanisë” (2005), mungesa e kompensimit u justifikua duke marrë parasysh faktin se prona kishte kaluar tek palët kërkuese pa asnjë shpenzim dhe kufizimi ndiqte qëllime të rëndësishme sociale. Gjykata e vlerësoi kompensimin nën vlerën e plotë të tregut të ligjshme në skenarë të tjerë. Këtu janë disa:

“James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar”

Tek “James e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar” (1986), Gjykata e justifikoi legjislacionin mbi reformën në qiramarrje që bën të mundur që qiramarrësit, të cilët kishin qenë me qira për një kohë të gjatë, mund ta fitonin pronën e tyre, edhe sikur pronarët absolutë të merrnin më pak sesa vlera e plotë e tregut. Reforma u zbatua në kontekstin e reformës social-ekonomike dhe barra për pronarët absolutë nuk ishte e paarsyeshme.

“Lithgow e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar”

Tek “Lithgow e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar” (1986), Gjykata gjeti se kompensimi, që u ishte dhënë aksionarëve të disa shoqërive që ishin shpronësuar, ishte i

arsyeshëm, edhe pse nën vlerën e plotë të tregut. Kufizimi kërkonte që të siguronte riorganizimin ekonomik në disa industri strategjike.

“Papachelas kundër Greqisë”

Tek “Papachelas kundër Greqisë” (1999), Gjykata gjeti se diferenca e vogël ndërmjet kompensimit të dhënë dhe vlerës së tregut përfshihej në kufirin e vlerësimit.

“Ish Mbreti i Greqisë e të tjerë kundër Greqisë”

Në raste të tjera, reformat sociale mbarëkombëtare e justifikonin fushën më të gjerë të zbatimit të kufirit të vlerësimit, që rezultoi në kompensim nën vlerën e tregut. Ndër të përfshihej kalimi nga monarki në republikë (“Ish Mbreti i Greqisë e të tjerë kundër Greqisë” (2003)); kalimi në një regjim demokratik (“Broniowski kundër Polonisë” (2004)); ribashkimi i Gjermanisë (“Jahn e të tjerë kundër Gjermanisë” (2005), lart);

Si mund ta shqyrtojë Gjykata shumën e kompensimit?

Detyra e Gjykatës është që të përcaktojë nëse kompensimi i dhënë nga shteti vendos një raport të drejtë (d.m.th., e bën kufizimin përpjesëtimor). Nuk ekziston ndonjë formulë shkencore për kompensimin dhe, zakonisht, shteti gëzon njëfarë kufiri vlerësimi, por Gjykata mund t’i marrë të gjitha çështjet në konsideratë, përfshirë:

a. Mjaftueshmëria

Mjaftueshmëria e shumës duke marrë parasysh humbjen e burimit të të ardhurave shkaktuar nga kufizimi (tek “Lallement kundër Francës” (2002), u çmua se kompensimi ishte i pamjaftueshëm, pasi ai nuk e mbulonte këtë zë të humbjes. Gjykata dha vendim për 150.000 euro si shpërblim i drejtë).

b. Rritja

Rritja e vlerës ka ndodhur gjatë procedurave të shpronësimit (tek “Malama kundër Greqisë” (2001), Gjykata vuri në dukje se vonesa prej 75 vitesh në pagimin e kompensimit ka kontribuar për ta bërë shumën të pamjaftueshme. Gjykata dha vendim për 487.060 euro dëmshpërblim në para dhe 10.000 euro dëmshpërblim jo në para.

c. Ndikimi

Ndikimi tek pala kërkuese bazuar në rrethanat (tek “Pincová dhe Pinc kundër Republikës Çeke” (2002), palët kërkuese e kishin blerë shtëpinë nga shteti dhe kishin jetuar atje 42 vite.

Pasi pronari i mëparshëm e fitoi me sukses pronën (e cila ishte konfiskuar), ata u kompensuan vetëm për çmimin e blerjes.

Gjykata gjeti se shuma nuk i mbulonte dëmet jo monetare dhe nuk merrte në konsideratë vështirësinë e palëve kërkuese për të gjetur strehim alternativ.)

Gjykata dha vendim për 35.000 euro dëmshpërblim jo në para. Shih, gjithashtu, “Tunaitis kundër Lituanië” (2015).

“Bistrović kundër Kroacisë” (2007)

Lexoni si e ka rishikuar Gjykata kompensimin e dhënë palëve kërkuese, toka e të cilave ishte shpronësuar pjesërisht për të ndërtuar një autostradë. Ato kishin marrë kompensim për tokën bujqësore të shpronësuar, por asnjë dëmshpërblim të veçantë për amortizimin pasues të shtëpisë së tyre që ishte ngjitur.

“Bistrović kundër Kroacisë” (2007)

“42. ... Gjykata vë në dukje se palët kërkuese argumentonin se autostrada e ardhshme do të kalonte dy a tri metra larg shtëpisë së tyre, dhe se prona e kishte humbur pjesën përreth që kishte qenë e këndshme deri atëherë, kopshtin shumë të madh dhe kontaktin e pakët me zhurmat dhe të gjitha këto e kishin bërë pronën shumë të përshtatshme për veprimtari bujqësore. **Gjykata vë në dukje se asnjëri prej këtyre faktorëve nuk ishte marrë në konsideratë nga autoritetet vendase kur ishte caktuar kompensimi për pronën e shpronësuar të palëve kërkuese.**

43. Për më tepër, gjatë gjithë procedurave vendase, palët kërkuese pohuan se ekspertiza, që shërbeu si bazë për vlerësimin e efekteve të autostradës në pronën e tyre të mbetur, ishte hartuar ndërkohë që eksperti nuk kishte ardhur asnjëherë në vendin konkret, gjë që kishte sjellë si rezultat që skica e shtëpisë së tyre ishte bërë gabim. Gjykata vlerëson se ishte e domosdoshme që këto fakte të përcaktoheshin në mënyrë të saktë duke verifikuar më tej argumentin e palëve kërkuese se skica e shtëpisë së tyre ishte hedhur gabim në hartën e truallit. Vetëm pas një verifikimi të tillë të të gjithë faktorëve, që kanë të bëjnë me efektet e ndërtimit të autostradës në pronën e mbetur të palëve kërkuese, si: ulja e vlerës së pronës së tyre të paluajtshme, mundësia e shitjes së saj dhe interesi i palëve kërkuese në përdorimin e mëtejshëm të pronës së paluajtshme të mbetur, do të ishte e mundur që autoritetet vendase të caktonin kompensimin e duhur gjatë procedurave të shpronësimit.

44. Prandaj, Gjykata gjen se, duke mos përcaktuar të gjithë faktorët përkatës për përcaktimin e kompensimit për pronën e shpronësuar të palëve kërkuese, dhe duke mos dhënë dëmshpërblim për uljen e vlerës të pronës së tyre të paluajtshme të mbetur, autoritetet vendase nuk kanë arritur që të vendosin një raport të drejtë ndërmjet interesave të përfshirë dhe nuk kanë bërë përpjekje për të siguruar mbrojtjen e duhur të së drejtës së pronësisë të palëve kërkuese në kontekstin e procedurave të shpronësimit, që nënkuptonte kufizimin përfundimtar nga ana e shtetit e këtyre të drejtave.”

“Đurić e të tjerë kundër Bosnjë-Hercegovinës” (2015)

Lexoni si e ka rishikuar Gjykata kompensimin e dhënë palëve kërkuese, duke mos rënë dakord jo aq me shumën sesa me modalitetet e pagesës. Në mënyrë të veçantë, Gjykata

vuri në dukje se vonesa e pagesës i kufizoi në mënyrë shpërpjesëtimore të drejtat e palëve kërkuese.

“Đurić e të tjerë kundër Bosnjë-Hercegovinës” (2015)

Fakte: Një gjykatë boshnjake kishte urdhëruar Republika Srpska-ën – subjekt shtetëror ky – që t’u paguante palëve kërkuese dëmshpërblime lufte. Skema e zgjidhjes, e përcaktuar në një ligj të vitit 2004, parashikonte pagesën në formën e obligacioneve me maturim 10-vjeçar, që duhej bërë me këste vjetore në periudhën 2014-2023. Afati kohor për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore fillimisht u shty në trembëdhjetë vite, më pas, në njëzet vite (duke filluar nga viti 2013).

“30. Përsa i takon afatit kohor të ekzekutimit, qëndrimi i Gjykatës është se, ndërsa sistemi i shtyrjes së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore përfundimtare mund të pranohet në rrethana të jashtëzakonshme (shih “Immobilare Saffi’ kundër Italisë” [Koment i Përgjithshëm], nr. 22774/93, § 74, KEDNJ 1999- V), afati kohor i propozuar prej 20 vitesh është tepër i gjatë duke marrë parasysh vonesën e gjatë që ka ndodhur tashmë. Gjykata është e vetëdijshme për borxhin e konsiderueshëm publik të Republika Srpska-ja, si dhe për numrin e vendimeve gjyqësore të paekzekutuara dhe numrin e çështjeve gjyqësore në gjykim para gjykatave të vendit. Megjithatë, Gjykata përsërit se ajo nuk pranon që një autoritet shtetëror të përmendë mungesën e fondeve si justifikim për mosrespektimin e një borxhi të caktuar me vendim gjyqësor...

Përveç kësaj, ka qenë sistemi ligjor i Republika Srpska-ja ai që ka lejuar krijimin e një numri kaq të lartë vendimesh gjyqësore që caktojnë dëmshpërblime lufte: ndjekja civilisht e çështjeve për dëmshpërblime lufte u bë sipas rregullave të zakonshme të ligjit mbi përgjegjësinë e shkakut të dëmit... .. Ndërsa kërkimi i vendosjes së një raporti të drejtë ndërmjet kërkesave lidhur me interesin e përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave lidhur me mbrojtjen e të drejtave themelore të individit është në thelb të gjithë Konventës, pasoja e veprimit të shtetit të paditur për ta vonuar edhe 20 vite të tjerë ekzekutimin e vendimeve gjyqësore është që t’i ngarkosh kreditorët në fjalë me një barrë individuale dhe të tepërt”.

Kthimi i pronës – qasja e KEDNJ-ësë

Marrja ose shtetëzimi i pronës pas Luftës së Dytë Botërore

Pas Luftës së Dytë Botërore, regjimet komuniste në Evropën Qendrore dhe Lindore, si dhe qeveritë social-demokrate në Evropën Perëndimore nisën një numër reformash për zbatimin e politikave të tyre ekonomike.

Në zbatimin e këtyre politikave dhe shkallës së tyre kishte një ndryshim themelor, meqenëse, përgjithësisht, metoda social-demokrate e shpronësimit ndiqte parimet e sundimit të ligjit dhe parashikonte kompensim të përshtatshëm.

Karakteristikat e Evropës Qendrore dhe Lindore

Një nga karakteristikat e sundimit komunist në Evropën Qendrore dhe Lindore ishte marrja në mënyrë masive e pronës private në pronësi apo kontroll publik, pa kompensimin (e përshtatshëm).

Pas ndryshimeve të mëdha të regjimeve politike në vitet 80-të dhe 90-të, u rritën pritshmëritë për kthimin e pronës në natyrë (*in natura*) apo për dhënien e kompensimit, atyre që ishin shpronësuar ose pasardhësve të tyre.

Organet e Konventës morën në shqyrtim një numër kërkesash kundër shteteve të Evropës Qendrore dhe Lindore lidhur me pronën e shpronësuar apo të konfiskuar dhe me situata të ndryshme ligjore që ishin krijuar pas kthimit të pronës pronarëve të mëparshëm.

Legjislacioni mbi kthimin e pronës

Pas ndryshimit të regjimeve politike, në shumë vende të Evropës Qendrore dhe Lindore u miratuan akte ligjore për kthimin e pronës. Megjithatë, meqenëse **neni 1 i Protokollit 1 (P1-1) nuk garanton të drejtën për të fituar pasuri, organet e Konventës gjetën se P1-1 nuk mund të interpretohet se u imponon ndonjë detyrim të përgjithshëm Palëve Kontraktuese që të kthejnë pronën që u ishte kaluar atyre përpara se të ratifikonin Konventën.**

Gjithashtu, P1-1 nuk vendos ndonjë kufizim ndaj lirisë së Palëve Kontraktuese për të përcaktuar fushën e zbatimit të kthimit të pronës apo për të zgjedhur kushtet në të cilat ato bien dakord që t'ia kthejnë të drejtën e pronësisë pronarëve të mëparshëm.

Palët Kontraktuese gëzojnë një fushë të gjerë të zbatimit të kufirit të vlerësimit përpara i takon përjashtimit të kategorive të caktuara të pronarëve të mëparshëm.

Analizoni çështjen "Von Maltzan kundër Gjermanisë" për më shumë informacion.

“Von Maltzan e të tjerë kundër Gjermanisë”

Fakte:

Çështja kishte të bënte me klauzolat mbi zhdëmtimin dhe kompensimin e dhënë, pas ribashkimit të Gjermanisë, për shpronësimin e pronave që kishte ndodhur pas vitit 1949 në RDGJ ose, më shpesh, në periudhën 1945-1949 në ish Zonën e Pushtuar Sovjetike të Gjermanisë.

Gjykata gjeti se, meqenëse shteti kishte zgjedhur që të korigjonte pasojat e akteve të caktuara që nuk ishin në pajtim me parimet e një regjimi demokratik, por për të cilat nuk ishte përgjegjës, ai kishte një fushë të gjerë zbatimi të kufirit të vlerësimit në zbatimin e asaj politike.

Prandaj, Gjykata e deklaroi kërkesën të papranueshme.

Një e drejtë e re pronësie u dha me legjislacionin mbi kthimin e pronës

Sidoqoftë, pasi një Palë Kontraktuese, që ka ratifikuar KEDNJ-ënë, përfshirë Protokollin nr. 1, miraton legjislacionin që parashikon kthimin e plotë ose të pjesshëm të pronës së konfiskuar nën një regjim të mëparshëm, ky legjislacion mund të konsiderohet se krijon një të drejtë të re pronësie, të mbrojtur nga neni 1 i Protokollit 1, për persona që përmbushin kërkesat e të drejtës së ligjshme (shih “Von Maltzan e të tjerë kundër Gjermanisë” (2005) dhe “Broniowski kundër Polonisë” (2004), § 125).

Prandaj, ankuesit duhet të plotësojnë të gjitha kushtet që cakton legjislacioni vendas – zakonisht, kërkesat lidhur me shtetësinë apo qëndrimin e përhershëm ose ndonjë kusht tjetër. Prandaj, një person, i cili ankohet për shkelje të së drejtës së tij ose të saj të pronësisë, duhet të tregojë së pari se një e drejtë e tillë ekzistonte në kuadër të praktikave të vendit.

Çështje të ndryshme të të drejtave të njeriut në rastet e kthimit të pronës

Gjatë kthimit të pronave, në kuadër të ushtrimit të së drejtës së pronësisë, në çështjet gjyqësore janë konstatuar kufizime të të drejtave të njeriut në zbatim të këtij procesi.

Këto përfshijnë nevojën për respektimin e interesave të personave aktualisht në zotërim të pronës objekt i kërkesës për kthimin e pronës (neni 8), si dhe kërkesat lidhur me të drejtën për një proces të rregullit (neni 6) dhe ndalimin e diskriminimit (neni 14). Të gjitha këto mund të kenë një ndikim potencialisht të konsiderueshëm në aktet e kthimit të pronës dhe në procedurën për zbatimin e tyre.

Është me rëndësi që të vihet në dukje se edhe sikur pala kërkuese të mos i plotësojë kushtet ligjore për kthimin e pronës dhe ankesa për pronën sipas P1-1 nuk mund të jetë bazë për ngritjen e një çështjeje juridike (*ratione materiae*), në praktikën vendase gjen zbatim neni 6.

“Kopecky kundër Sllovakisë” (2004)

Fakte:

Shteti kishte konfiskuar një numër monedhash që i përkisnin babait të palës kërkuese.

Pala kërkuese nuk arriti të tregojë ku gjendeshin monedhat në kohën e kërkesës për kthimin e tyre, siç e kërkonte legjislacioni vendas. Prandaj, Gjykata gjeti se kërkesa e palës kërkuese nuk kualifikohej si “bazë” për qëllime të nenit 1 të Protokollit 1.

Shpresa për njohjen e një të drejte të pronësisë

Në raste të tilla, organet e Konventës kanë gjetur vazhdimisht se shpresa për njohjen e të drejtës së pronësisë, që ka qenë e pamundur për t’u ushtruar efektivisht, gjithashtu nuk mund të konsiderohet “pasuri” në kuptimin e nenit 1 të Protokollit 1, si dhe nuk mund të konsiderohet e tillë edhe një kërkesë e kushtëzuar që parashkruhet si rezultat i mosplotësimit të kushtit (shih, për shembull, “Princ Hans-Adam II i Lihtenshtajnit kundër Gjermanisë” (2001), §§ 82 dhe 83).

Doktrina e aktit të veçantë

Lidhur me shpronësimet e ligjshme përpara hyrjes në fuqi të Konventës, më parë organet e Konventës kanë zbatuar praktikën e njohur gjyqësore, duke vënë në dukje se privimi nga e drejta e pronësisë apo nga ndonjë e drejtë tjetër e ushtruar, në parim, është një akt i menjëhershëm, që nuk krijon një situatë të vazhdueshme të “privimit nga një e drejtë”. Si rezultat, një kërkesë lidhur me një shkelje që ka ndodhur përpara hyrjes në fuqi të Konventës, nuk i përmbahet juridiksionit të përkohshëm dhe të veçantë (*ratione temporis*) të Gjykatës dhe është e papranueshme.

“Brezny kundër Republikës Sllovaqe” (1996)

Fakte: Legjislacioni i ish Republikës Çeke dhe Sllovaqe parashikonte kthimin e pasurive të konfiskuara në rrethana të caktuara, përfshirë qëndrimin e përhershëm të palës kërkuese. Palët kërkuese e kundërshtuan këtë kërkesë.

Duke qenë se palët kërkuese nuk i plotësonin të gjithë kushtet ligjore sipas legjislacionit vendas, Komisioni e deklaroi kërkesën e tyre të papranueshme.

“Vistiņš dhe Perepjolkins kundër Latvias” (2012)

Fakte: Çështja kishte të bënte me shpronësimin e tokës në vitet 1990-të, pas hyrjes në fuqi të Konventës për Latvian, lidhur me zgjerimin e portit “Free Port” të Rigës. Shpronësimi bazohej në një ligj të veçantë që i ndryshonte rregullat e zakonshme të shpronësimit.

Gjykata gjeti se ndryshimi ndërmjet vlerës aktuale të ngastrave të shpronësuara për qëllime të taksës mbi tokën dhe kompensimit të dhënë ishte shumë shpërpjesëtimor dhe, pra, se Latvia nuk kishte vendosur një raport të drejtë ndërmjet interesit publik dhe të drejtave themelore të palëve kërkuese. Në vendimin gjyqësor për shpërbllim të drejtë (2014), Gjykata gjeti se Qeveria e Latvias duhet t’i paguante si dëmshpërbllim monetar 339.391,98 euro zotit Vistiņš dhe 871.271,12 euro zotit Perepjolkins.

Përrjashtime dhe çështje të veçanta

Përrjashtim i doktrinës së aktit të veçantë është një situatë në të cilën pronësia nuk ka humbur në mënyrë të arsyetuar në themel përpara hyrjes në fuqi të KEDNJ-ësë. Gjithashtu, ekzistojnë situata të veçanta që mund të analizohen më poshtë.

Doktrina e shkeljes së vazhdueshme

"Vasilescu kundër Rumanisë" (1998)

Fakte: Monedhat e arta të palës kërkuese ishin marrë në mënyrë të paligjshme nga milicia në vitin 1966. Në vitet 1990-ëtë, pala kërkuese bëri kërkesë për kthimin e pronës së saj.

Duke qenë se marrja fillestare kishte qenë e paligjshme, Gjykata vlerësoi se pala kërkuese ishte ende pronare e pronës në fjalë. Për më tepër, humbja e gjithë aftësisë për ta disponuar pronën në diskutim, bashkë me dështimin e përpjekjeve të bëra deri atëherë që autoritetet dhe gjykatat vendase ta kishin ndrequr situatën, kishin nënkuptuar pasoja mjaft serioze. Prandaj, pala kërkuese kishte qenë e dëmtuar e konfiskimit *de facto*.

Përdorimi i mjeteve të jashtëzakonshme të ligjshme juridike për kthimin e të drejtës

Gjykata gjeti shkelje tek "Brumărescu kundër Rumanisë" (1999), ku prona, që i ishte kthyer tashmë pronarit, ishte marrë sërish, në vazhdim të përdorimit të mjeteve të jashtëzakonshme të ligjshme juridike për kthimin e të drejtës.

Fakte:

Në vitin 1950, shtëpia e prindërve të palës kërkuese në Bukuresht u shtetëzua pa kompensim. Në vitin 1993, Gjykata e Shkallës së Parë e Bukureshtit gjeti se shtetëzimi kishte qenë i paligjshëm dhe pala kërkuese rimori në zotërim shtëpinë. Më vonë, Gjykata e Lartë e hodhi poshtë atë vendim, në vazhdim të kërkesës së Prokurorit të Përgjithshëm.

Gjykata gjeti se efekti i vendimit të Gjykatës së Lartë të Drejtësisë e kishte privuar palën kërkuese nga e drejta e pronësisë së shtëpisë, që i takonte me vendim gjyqësor përfundimtar dhënë në favor të saj në shkallë të parë, dhe se ishte shkelur neni 1 i Protokollit 1.

Baraspeshimi – të drejtat e pronarëve [të mëparshëm] dhe personave të tretë

"Pincova dhe Pinc kundër Republikës Çeke" (2002)

Fakte: Në vitin 1967, palët kërkuese blenë një shtëpi pylli me një plevicë dhe stallë lopësh nga një ndërmarrje shtetërore që vetë e kishte fituar pronën në vitin 1948, pasi ajo iu ishte konfiskuar pa kompensim pronarëve të mëparshëm. Pas ndryshimit, djali i pronarëve të mëparshëm kërkoi kthimin e pronës, duke argumentuar se pala e parë kërkuese dhe i shoqi e kishin marrë atë me një çmim më të ulët sesa vlera e saj e vërtetë, dhe ia doli mbanë. Atyre u dhanë njëfarë kompensimi.

Gjykata vlerësoi se palët kërkuese e kishin marrë pasurinë në mirëbesim, pa e ditur se ajo ishte konfiskuar dhe pa patur mundësi që të ndikonin në kushtet e shitjes apo çmimin e

blerjes. Palët kërkuese kishin qenë 28 vite pronarë të shtëpisë dhe shuma që i rimbursua atyre nuk ishte e mjaftueshme që të mund të blinin një strehim alternativ. Palëve kërkuese u ishte dashur që të përballonin një barrë individuale dhe të tepërt, që e kishte prishur raportin e drejtë të nevojshëm që duhet vendosur ndërmjet interesit të përgjithshëm dhe mbrojtjes së të drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë.

Kthimi i pronës fetare

Një çështje e veçantë është kthimi i pronës që ka qenë më parë në pronësi të komuniteteve fetare dhe ka vlerë të rëndësishme kulturore. Shpeshherë, kthimi i pronës së mëparshme fetare është objekt i rregullave të veçanta.

“Eparhija Budimljasko-Nikšićka kundër Malit të Zi” (2012)

Fakte: Disa ngastra toke në Malin e Zi, më parë në zotërim të dioqezës së Budimljasko-Nikšićka dhe kishave e manastireve të saj, u shpronësuan pas Luftës së Dytë Botërore.

Përsa i takon çështjes nëse palët kërkuese kishin një pritshmëri të ligjshme se vendimi për kërkesën e tyre për kthimin e pronës do të ishte në favorin e tyre, Gjykata vuri në dukje se ato ishin mbështetur në legjislacionin dispozitat kryesore të të cilit ishin deklaruar jokushtetuese përpara se Konventa të kishte hyrë në fuqi në Malin e Zi dhe përpara se ato të kishin bërë kërkesë. Pra, nuk ishte aspak realiste që të merrej ndonjë vendim për këtë kërkesë. Kërkesa u vlerësua e papranueshme.

“Famullia katolike greke Lupeni e të tjerë kundër Rumanisë” (2015)

Fakte: Gjatë regjimit totalitar vende të caktuara kulturi, që i takonin Kishës Katolike Greke, i kaluan Kishës Ortodokse. U zbatua një ligj i veçantë që rregullonte statusin ligjor të këtyre pronave. Çështja kaloi në Dhomën e Madhe ku është aktualisht në gjykim.

4.2 KTHIMI DHE KOMPENSIMI I PRONËS NË RENDIN JURIDIK SHQIPTAR

Objektivat mësimore në këtë kapitull:

- Përmirësimi i aftësive për të interpretuar legjislacionin shqiptar të kohëve të fundit mbi kthimin dhe kompensimin e pronës në përputhje me standardet e KEDNJ-ësë;
- Analiza e të drejtës së pronësisë sipas metodologjisë së Gjykatës Kushtetuese (GJK);
- Identifikimi i të drejtës së pronësisë dhe njohurive për standardet e administratës publike dhe gjykatave të vendit;
- Ndërgjegjësimi lidhur me rëndësinë e elementeve proceduriale të proceseve administrative dhe gjyqësore për çështje të së drejtës së pronësisë;
- Reflektimi për pasojat përfundimtare që mund të ndodhin nga shkelja e të drejtës së pronësisë nga ana e administratës publike dhe gjykatave të vendit.

ZBATIMI I NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT NË RENDIN JURIDIK SHQIPTAR

KUSHTETUTA E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË E VITIT 1998

Tekst i miratuar me referendumin e datës 22 nëntor 1998 dhe i ndryshuar më datë 13 janar 2007; përkthyer nën kujdesin e OSBE-së-Shqipëri.

Neni 11

1. Sistemi ekonomik i Republikës së Shqipërisë bazohet në pronën private dhe publike, si dhe në ekonominë e tregut dhe në lirinë e veprimtarisë ekonomike.
2. Prona private dhe publike mbrohen njëjloj me ligj.
3. Kufizime të lirisë së veprimtarisë ekonomike mund të vendosen vetëm me ligj dhe vetëm për arsye të rëndësishme publike.

Neni 17, Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë

1. Kufizime të të drejtave dhe lirive të parashikuara në këtë Kushtetutë mund të vendosen vetëm me ligj për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë.
2. Këto kufizime nuk mund të cenojnë thelbin e lirive dhe të të drejtave dhe në asnjë rast nuk mund të tejkalojnë kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Neni 18

1. Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit.
2. Askush nuk mund të diskriminohet padrejtësisht për shkaqe të tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore.
3. Askush nuk mund të diskriminohet për shkaqet e përmendura në paragrafin 2, nëse nuk ekziston një përligjje e arsyeshme dhe objektive.

Neni 41

1. E drejta e pronës private është e garantuar.
2. Prona fitohet me dhurim, me trashëgimi, me blerje dhe çdo mënyrë tjetër klasike të parashikuar në Kodin Civil.
3. Ligji mund të parashikojë shpronësime ose kufizime në ushtrimin e së drejtës së pronës vetëm për interesa publikë.
4. Shpronësimet ose ato kufizime të së drejtës së pronës që barazohen me shpronësimin, lejohen vetëm përkundrajt një shpërblimi të drejtë.

5. Për mosmarrëveshjet lidhur me masën e shpërblimit mund të bëhet ankim në gjykatë.

Neni 42

1. Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund cenohen pa një proces të rregullt ligjor.

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

Neni 1, ligji nr. 133/2015 “Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave”

a) [...] rregullimin dhe shpërblimin e drejtë të çështjeve të së drejtës së pronësisë që kanë lindur nga shpronësimet, shtetëzimet ose konfiskimet, në përputhje me nenin 41 të Kushtetutës dhe nenin 1 të Protokollit 1 të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore.

(...)

LIGJI NR. 133/2015 “PËR TRAJTIMIN E PRONËS DHE PËRFUNDIMIN E PROCESIT TË KOMPENSIMIT TË PRONAVE”

Kuadri legjislativ dhe juridiksional

Gjatë regjimit komunist (1944-1992), Qeveria e Shqipërisë shpronësoi mijëra pronarë, duke ua sekuestruar ngastrat e tokës dhe ndërtesat.

Në vitin 1993, u miratua ligji mbi kthimin e pronave (nr. 7698/1993). Sipas këtij ligji, palët nuk kishin të drejtë për të bërë ankim kundër vendimit të komisionit kompetent administrativ në një autoritetet më të lartë. Pronarët e mëparshëm të tokës kanë të drejtë që të kërkojnë kthimin e pronave deri në 60 ha. Ky ligj është ndryshuar shumë herë. Asnjë parashikim lidhur me afatin për të kërkuar kthimin/kompensimin e pronës.

Në vitin 1998, u miratua Kushtetua e re. Ajo përmendte në mënyrë të shprehur të drejtën e pronës dhe shprehte konceptin e kthimit dhe kompensimit (neni 41 (§15 e Opinioni të Komisionit të Venicias).

Në vitin 2004, ligji i ri për kthimin e pronës (nr. 9235/2004 “Për kthimin dhe kompensimin e pronës”) shfuqizoi ligjin e vitit 1993, duke futur në përmbajtje të tij interesin publik dhe shpërblimin e drejtë, mbështetur te Kushtetuta e Shqipërisë. Ky ligj zgjeroi mjetet e kompensimit të pronës. Kthimi i pronës nuk kufizohej në madhësi.

Me këtë ligj u ngrit Komiteti Shtetëror për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, i përbërë nga pesë anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi. Roli i tij ishte që të vendoste lidhur me ligjshmërinë e vendimeve të komiteteve të rretheve për kërkesat për kthimin dhe kompensimin e pronës.

Për herë të parë shteti shqiptar po kërkonte që të krijonte fondin për kompensimin. Këshilli i Ministrave do të përcaktonte rregullat dhe kriteret që do të zbatoheshin. Ai parashikon ekzekutimin e vendimeve që caktojnë kompensimin brenda gjashtë muajve të parë të çdo viti fiskal. Pas hyrjes së tij në fuqi, kushdo, që përmbushte kriteret për të kërkuar kthim ose kompensim, duhet të paraqiste kërkesë deri më 30 shtator 2007, dhe kërkesat duhet të shqyrtoheshin deri më 31 qershor 2008.

Në vitin 2006, ligji i vitit 2004 u ndryshua (nr. 9583/2006). U shkri Komiteti Shtetëror i ngarkuar me kthimin/kompensimin. U krijua organi monokratik dhe ai quhet Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave në varësi të Ministrisë së Drejtësisë. Komisionet rajonale u kthyen në zyra rajonale të Agjencisë. Ligji shtyu afatin për paraqitjen e kërkesave deri më 31 dhjetor 2008 dhe afati për shqyrtimin e kërkesave u caktua më 30 qershor 2009.

Me ligjin nr. 1207 të datës 23 dhjetor 2009, u eliminuan të gjitha zyrat rajonale dhe kompetencat vendimmarrëse do t'i jepeshin Agjencisë qendrore. Afati edhe një herë u shty deri më 31 dhjetor 2011.

Në vitin 2012, doli ligji për shtyrjen e afatit deri më 30 prill 2013 (nr. 55/2012).

Gjatë këtyre viteve, Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë nxori një numër vendimesh për të drejtën e pronësisë, disa prej të cilave evidentohen më poshtë:

Vendimi nr. 26/2005 për shfuqizimin si antikushtetues të nenit 9 të ligjit nr. 9235, datë 29.07.2004, "Për kthimin dhe kompensimin e pronës". Gjykata Kushtetuese e pranoi kërkesën e një shoqate të qiramarrësve në shtëpitë shtetërore ish-pronë private dhe u shpreh se: "ndryshimi i ligjit të favorshëm [i leverdisshëm] ndaj një grupi të caktuar të popullsisë nuk justifikohet me ndonjë interes publik të qenësishëm. Është e vërtetë që dispozita e ndryshuar favorizon pronarët e banesave, por, nga ana tjetër, ajo diskriminon një grup tjetër (dhe pse të vogël në numër), duke ia cenuar të drejtën minimale për të jetuar, atë të pasjes së një strehe. T'u mohosh të drejtën shtresës së qiramarrësve për t'u bërë pronarë, t'u ndërpresësh kontratën e qirasë pa garantuar strehë tjetër, janë veprime që nuk mund të përligjen me interesin publik."⁴

Vendimi nr. 30/2005 për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të neneve 3.2, 3.5, 5, 6.1, 6.2, 7, 8.2, 8.3, 8.4, 9 dhe 13.2 të ligjit nr. 9235, datë 29.07.2004 "Për kthimin dhe kompensimin e pronës". Gjykata Kushtetuese e hodhi poshtë kërkesën e Shoqatës Kombëtare të të Shpronësuarve "Pronësi me drejtësi", duke u

⁴*"Në studimin e vendimit gjyqësor "Hutten-Czapska kundër Polonisë" (2006), pronarët polakë kundërshtuan ligjet për rregullimin e qirave që imponin çmime tavan të qirave, të cilat ishin aq të ulta sa nuk mjaftonin as për të mbuluar shpenzimet e mirëmbajtjes. Gjykata pranoi se kufizimet ndaj përdorimit të apartamenteve ishin të mundshme dhe kërkoi ta zgjidhë mungesën e strehimit të përballeshëm. Sidoqoftë, masat polake nuk vendosnin një raport të drejtë, pasi ato ia ngarkonin barrën e reformës në strehim vetëm pronarëve, duke i privuar ata nga e drejta për të përfutur nga pronat e tyre. "[Shteti nuk ka] vënë në lëvizje asnjë procedurë apo mekanizëm ligjor për zbutjen apo kompensimin e humbjeve që kanë pësuar pronarët për mirëmbajtjen ose riparimin e pronave, siç ka rekomanduar Gjykata Kushtetuese në shumë raste" (§ 221). Polonia miratoi masa të përgjithshme për të zbatuar vendimin gjyqësor, duke arritur me anë të tyre një marrëveshje me ankuesit, por duke kompensuar edhe njerëz të tjerë në të njëjtën situatë.*

shprehu se: "rregullimi i kthimit dhe kompensimit të pronës në origjinën e vet synon të korrigojë, për aq sa është e mundur, 'brenda mundësive dhe kushteve ekonomiko-sociale të vendit", padrejtësitë e regjimit të kaluar, të kryera në dëm të pronës private nëpërmjet shtetëzimeve, shpronësimeve, konfiskimeve ose me çdo mënyrë tjetër të padrejtë."

Vendimi nr. 43/2011 për shfuqizimin, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i ligjit nr. 10308, që ndryshon ligjin nr. 9235 "Për kthimin dhe kompensimin e pronës". Gjykata Kushtetuese e pranoi ankesën e Shoqatës Kombëtare të të Shpronësuarve "Pronësi me drejtësi" dhe të Komitetit Shqiptar të Helsinkit, duke u shprehur se: "Legjislacioni që rregullon procesin e kthimit dhe kompensimit të pronave, në të gjithë historikun e tij në Republikën e Shqipërisë, u ka njohur palëve private të drejtën e ankimit ndaj një vendimi të organit shtetëror, i cili refuzonte njohjen, kthimin apo kompensimin e pronës si në rrugë administrative, ashtu dhe në rrugë gjyqësore. Titujt e pronësishë së fituar me anë të këtyre vendimeve të ish KKKP-ve nuk mund të anulohen apo shfuqizohen *iure empire*, pra, në mënyrë të njëanshme, me anën e vendimeve administrative të nxjerra nga autoritetet publike përkatëse, në rastin konkret të Drejtorit të AKKP-ësë. Ushtrimi i një kompetence të tillë shfuqizuese krijon një gjendje pasiguri juridike, e cila nuk mund të korrigojë me zgjidhje që imponojnë veprime po aq të pasigurta, të cilat nuk garantojnë kthimin në ligjshmëri."

Vendimi nr. 1/2013 për shfuqizimin, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i aktit normativ nr. 03 dhe i ligjit nr. 82/2012 "Për lirin e banesave pronarëve të ligjshëm nga qytetarët e pastrehë, banues në banesat ish-pronë e subjekteve të shpronësuar ", miratuar, përkatësisht, më datë 01.08.2012 dhe 13.09.2012. Gjykata Kushtetuese hodhi poshtë kërkesën e Shoqatës së Qiramarrësve në Shtëpitë Shtetërore Ish-pronë Private, duke arsyetuar se: "natyra e ligjeve që parashikojnë njohjen, kthimin dhe kompensimin e pronës së konfiskuar nën regjimin e mëparshëm komunist, në vetvete gjeneron një të drejtë të re pronësie në favor të personave që përbushin kushtet e titullaritit të së drejtës, e drejtë kjo që mbrohet nga neni 1 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-ësë. Legjislacioni i rikthimit të pronës, veçanërisht, nëse shoqërohet me zbatimin e reformave sociale dhe ekonomike, ka pak të ngjarë që të realizojë një drejtësi të plotë në kushtet e ndryshme të një numri të madh individësh të ndryshëm të përfshirë. Për këtë arsye, është në radhë të parë detyrë e autoriteteve përgjegjëse dhe, veçanërisht, e pushtetit legjvënës të vlerësojë avantazhet dhe disavantazhet alternativave legjislative në dispozicion, duke marrë parasysh që ky është një vendim politik. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se parashikimet ligjore të aktit në shqyrtim synojnë jo vetëm të vendosin një baraspeshë të drejtë në realizimin e interesit social të grupimit shoqëror, atij të qiramarrësve, banues në banesat ish-pronë e subjekteve të shpronësuar, por mbi të gjitha, këto masa kanë efekt të drejtpërdrejtë në garantimin e të drejtës kushtetuese të pronës. Zgjidhja përfundimtare e këtij problemi, si çështje jo vetëm me interes publik, por, para së gjithash, me natyrë kushtetuese, përbën prioritet, pasi e drejta e pronës përbën një nga shtyllat kryesore ku mbështetet sistemi ekonomik dhe zhvillimi i vendit".

Pas vendimit gjyqësor të GJEDNJ-ës "Manushaqe Puto e të tjerë" (nëntor 2014), Gjykata konstatoi një problem strukturor – paaftësinë për të ekzekutuar vendime gjyqësore dhe administrative përfundimtare të gjykatave vendase lidhur me të drejtën e kthimit apo të kompensimit.

Në vitin 2015, u miratua një ligj që shfuqizonte ligjin e mëparshëm (9235/2004, i ndryshuar).

Zhvillimet e kohëve të fundit

Sipas relacionit shpjegues për ligjin nr. 133/2015, "ligji [nr. 133/2015] propozohet në funksion të mbrojtjes dhe garantimit kushtetues të së drejtës së pronësisë, për të siguruar kthimin e saj në rastet e heqjes së padrejtë, në përputhje me parimin e sigurisë juridike dhe sundimit të ligjit, si dhe të ushtrimit të së drejtës së shpronësimit kundrejt një shpërblimi të drejtë dhe në balancë të plotë me interesin publik".

Ai krijoi një skemë të re; nuk ka më kthim, por vetëm kompensim (ligji nr. 133/2015 "Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave"); ai parashikon se Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave bëhet Agjencia e Trajtit të Pronave. Ligji parashikon në mënyrë të qartë autoritetin kompetent që do ta menaxhojë këtë proces dhe parashikon përfundimin e shqyrtimit dhe dhënies së vendimeve që nuk janë trajtuar brenda një periudhe kohore prej 3 vitesh. Ligji parashikon përfundimin e kompensimit për të gjitha vendimet brenda një periudhe kohore prej 10 vitesh, duke garantuar shlyerjen e këtij detyrimi nëpërmjet një fondi financiar vjetor të krijuar me ligj. Ligji parashikon sanksione në rast mosrespektimi të detyrimeve të parashikuara në këtë ligj. Ligji ka parashikuar afatin kohor prej 3 vitesh për shqyrtimin e kërkesave për kompensim dhe 10 vite për zgjidhjen e çështjeve lidhur me kompensimin (neni 11 i ligjit). Agjencia merr vendime administrative – vendime që janë objekt shqyrtimi nga juridiksione gjyqësore të ndryshme: kompensimi financiar: Gjykata Administrative e Apelit lidhur me: kompensimin fizik: Gjykata Civile e Apelit.

Më datë 21 prill 2016, Presidenti i Republikës së Shqipërisë, 1/5 e anëtarëve të Kuvendit, Avokati i Shtetit, Partia Republikane, Shoqata e Pronarëve Legjitimë "Shqiptarët", Shoqata "Krahina Jonë", Shoqata "Bregdeti" dhe Shoqata "Pronësi me Drejtësi" paraqitën një ankesë në Gjykatën Kushtetuese të Shqipërisë lidhur me kushtetueshmërinë e ligjit nr. 133/2015.

Në vitin 2016, Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë kërkoi opinionin e Komisionit të Venecias mbi pajtueshmërinë e ligjit të ri me standardet e të drejtës së pronësisë të KEDNJ-ësë (nr. 861/2016). Në përputhje me këtë opinion, shumica më e ulët e kompensimit që u paguhet pronarëve të mëparshëm e përmbush kriterin e proporcionalitetit që parashikon neni 1 i Protokollit 1 të KEDNJ-ësë (shih §54, §45-56).

Në vitin 2017, Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë, pasi mori në konsideratë Opinionin e Komisionit të Venecias, dha vendimin e saj (nr. 1) dhe gjeti jokushtetues nenin 6 §§ 3 dhe 5 të ligjit nr. 133/2015.

Gjykata Kushtetuese vërejtë se përmbajtja e paragrafit 1 dhe 2 të nenit 6, ligji nr. 133/2015, konkretizon parimet kryesore të formulës së kompensimit. Pjesa tjetër e nenit 6 rregullon situatat specifike që, duke gjykuar nga përmbajtja e tyre, të çojnë në konkluzionin se ato janë konceptuar si shpronësim i ri, duke marrë parasysh se ato parashikojnë rivlerësimin e atyre pronave që tashmë janë kthyer apo kompensuar. Në këtë aspekt, këto dy dispozita krijojnë probleme lidhur me sigurinë juridike, më saktë duke sjellë si rezultat pasigurinë dhe paparashikueshmërinë e legjislacionit.

Duke marrë në konsideratë situatën specifike të Shqipërisë, mund të argumentohet se legjislacioni i ri dhe efektiv e përmbush kriterin e proporcionalitetit parashikuar nga neni 1, Protokollit 1 i KEDNJ-ësë. Sipas Gjykatës Kushtetuese, kufizimi duket se ka një synim

legjitim, duke marrë parasysh se qëllimi i ligjit nr. 133/2015 është që të zgjidhë me efektivitet problemin e pronarëve të mëparshëm të pronave nëpërmjet njohjes dhe kompensimit të tyre brenda një afati të arsyeshëm prej 10 vitesh.

Përsa i takon pretendimeve të palëve kërkuese lidhur me skemën e kompensimit financiar që parashikon neni 7 i këtij ligji, Gjykata Kushtetuese nuk arriti të sigurojë shumicën e nevojshme për të marrë vendim mbi bazueshmërinë, prandaj, ajo vendosi që ta hedhë poshtë pretendimin.

II. PËRMBLEDHJE KRAHASUESE E LEGJISLACIONIT DHE PRAKTIKËS GJYQËSORE LIDHUR ME TË DREJTAT E KTHIMIT DHE KOMPENSIMIT

Pas Luftës së Dytë Botërore, autoritetet komuniste shpronësuan në mënyrë masive pronarët e pronës private. Në fillim të viteve nëntëdhjetë, në shumë vende u morën masa për kthimin e pronës: sipas të ashtuquajturave ligje mbi kthimin e pronës (Shqipëri, Bullgari, Lituani dhe "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë"); sipas "ligjeve mbi rehabilitimin" (Republika Çeke, Gjermani, Moldavi, Rusi, Sllovaki dhe Ukrainë) dhe sipas "legjislacionit mbi pronën" (Bullgari, Republika Çeke, Estoni, Gjermani dhe Slloveni).

Kthimi dhe kompensimi i pronës nuk përbëjnë një të drejtë absolute dhe janë objekt i kushteve dhe kufizimeve të shumta.

Në disa vende, ekzistojnë kushte për arsye të shtetësisë (*ratione personae*) që diktohen lidhur me pronarët e çatdhesuar në mënyrë që ata të kenë të drejtën e kthimit ose kompensimit të pronës: shtetësisë (Lituani, Moldavi); qëndrimin të përhershëm (Estoni, Sllovaki) ose rehabilitimit për shkak të shtypjes politike (Rusi, Ukrainë).

Nga kthimi i pronës përjashtohen kategori të caktuara pronash. Për shembull, ndërtesat që e kanë humbur karakterin e tyre fillestar (Estoni); pronat që janë shkatërruar apo që kanë kaluar në pronësi private (Moldavi, Rusi dhe Ukrainë).

Ndonjë legjislacion dikton kufizime lidhur me afatet kohore për paraqitjen e kërkesave për kthimin dhe kompensimin e pronës, si: Shqipëria apo Estonia.

Në shumë vende ofrohet një pronë tjetër ekuivalente me atë që është shtetëzuar apo konfiskuar (Shqipëri, Bullgari, Gjermani, Mali i Zi, "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë"). Në rast se shkëmbimi nuk është i mundshëm, autoritetet mund të propozojnë një shumë parash, bono kompensimi (Bullgari, Hungari), letra me vlerë ose obligacione shtetërore (Slloveni, "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë") apo aksione në një shoqëri publike (Shqipëri dhe Bullgari).

Vlera e kompensimit llogaritet sipas vlerës së tregut (Lituani, Poloni, Serbi) apo kohës së shpronësimit të pronës ("Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë"). Në Gjermani, vlera e shpronësimit merret nga periudha përpara shpronësimit dhe, më pas, shumëzohet me një koeficient që parashikohet me ligj. Në vende të tjera, ekziston një tavan për kompensimin (Rusi, Ukrainë).

“Broniowski kundër Polonisë” (2004)

Gjyshja e palës kërkuese u çatdhesua pas ricaktimit të kufirit lindor të Polonisë përgjatë Lumit Bug pas Luftës së Dytë Botërore. Polonia u zotua të kompensojë ata, të cilët u riatdhesuan dhe u ishte dashur që t'i braktisin pronat. Megjithatë, qysh nga ndryshimi i legjislacionit në vitin 1990, administrata vendore, ndërsa është ende e detyruar që t'i plotësojë këto kërkesa për kompensim, nuk ka patur tokë të mjaftueshme për t'i përmbushur kërkesat e ndryshme. Pala kërkuese, që i përmbush kriteret për pronë kompensuese, ende nuk ka marrë kompensim për pronat e braktisura nga gjyshi. Kjo është shkelje e nenit 1 të Protokollit 1, sepse nuk është përmbushur titulli i të drejtës së palës kërkuese për kompensim për pronat e braktisura në territoret përtej Lumit Bug.

Gjykata gjeti shkelje të së drejtës së pronësisë të palës kërkuese. Duke marrë parasysh ndikimin që ka patur te pala kërkuese për shumë vite skema legjislative për Lumit Bug, siç ka funksionuar në praktikë, Gjykata arriti në konkluzionin se, si individ, palës kërkuese i është dashur që të përballet me një barrë shpërpjesëtimore dhe të tepërt, e cila nuk mund të përligjet në kushtet e interesit të përgjithshëm legjitim të komunitetit që kanë ndjekur autoritetet. Kështu, ka patur një shkelje të nenit 1 të Protokollit 1.

Duke marrë parasysh problemin tërësor lidhur me keqfunksionimin e legjislacionit dhe praktikës vendase shkaktuar nga paaftësia për të ngritur një mekanizëm efektiv për ushtrimin e “të drejtës për njohje” të ankuesve të Lumit Bug..., Polonia duhet të sigurojë, nëpërmjet masave ligjore dhe praktikave të përshtatshme administrative, ushtrimin e të drejtës së pronësisë në fjalë përsa i takon kërkesave të mbetura. Gjykata vuri në dukje se, për afërsisht 80.000 ankesa, çështja nuk u zgjidh në mënyrë të kënaqshme.

Masat e marra nga autoritetet polake

“ (...) Parlamenti polak miratoi aktin e korrikut 2005 për realizimin e të drejtës për kompensim për pronat e braktisura përtej kufijve aktualë të Republikës së Polonisë, akt ky që hyri në fuqi më datë 7 tetor 2005. Në zbatim të seksionit 13 të tij, kompensimi për pronat e Lumit Bug mund të sigurohet nëpërmjet dy kanaleve të ndryshme, në varësi të zgjedhjes së palës kërkuese: duke kompensuar vlerën e indeksuar të pronës fillestare kundrejt çmimit të shitjes të pronës shtetërore të fituar përmes një procedure ankandi, ose duke marrë një shpërblim në para, d.m.th., pagesë në para fizike të siguruara nga Fondi i Kompensimit.

Ankuesit, që i përmbushin kriteret, mund të bëjnë kërkesë për kompensim deri në fund të vitit 2008. Tavani ligjor për kompensimin lidhur me pronat e braktisura përtej Lumit Bug u caktua në 20% të vlerës së tyre fillestare.”⁵

“Maria Atanasiu e të tjerë kundër Rumanisë” (2010)

Palët kërkuese ishin pronarë të një apartamenti të shtetëzuar. Ato paraqitën kërkesë për kthim sipas ligjit nr. 10/2001 për dëmin që kishin pësuar për shkak të shtetëzimit të një pjese toke që përdorej nga universiteti. Në mars 2006, Gjykata e Lartë e Kasacionit dhe e

⁵<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=001-95484>

Drejtësisë pranoi të drejtën e saj për kompensim. Në qershor 2010, mendohej që kërkesa të trajtohej me përparësi.

GJEDNJ-ja gjeti shkelje të nenit 6 (qasja/aksesi në gjykatë) dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1 (mungesë e pajustificuar e kompensimit dhe pasiguri kur mund ta marrin atë palët kërkuese).

Në përputhje me nenin 46, u dha një vendim gjyqësor model. GJEDNJ-ja tërhoqi vëmendjen tek Rezolutat, në të cilat Komiteti i Ministrave kërkonte që autoritetet vendase të sigurojnë respektimin e të drejtës së pronësisë, duke treguar zgjidhjet përfundimtare si duhet arritur ky synim: amendimin e mekanizmit ekzistues për kthimin që përcakton praktikën koherente gjyqësore dhe administrative. Qeveria rumune argumentoi se synonte të përcaktonte afate kohore detyruese për çdo hap administrativ, mjaft që masa të ishte realiste dhe objekt i shqyrtimit nga gjykatat. Zgjidhje të tjera, që u morën në konsideratë, ishin kontrolli i imët i legjislacionit për ta bërë skemën e kompensimit më të parashikueshme apo vendosja e një tavani për shpërblimet e kompensimit dhe pagimi i tyre me këste për një periudhë më të gjatë kohe.

Si rezultat i këtij vendimi gjyqësor model, autoritetet rumune miratuan ligjin nr. 165/2013, që hyri në fuqi më datë 20 maj 2013, për të korrigjuar në mënyrë të veçantë: ekzistencën e dy titujve të pronësisë mbi një ngastër toke; anulimin e titullit të pronësisë mbi tokën në rastin kur pronësia nuk kundërshtohet nga një palë e tretë; marrjen e një vendimi për kompensimin pa një shumë të saktë të shpërblimit të dhënë; mosekzekutimin e vendimit përfundimtar që jepte kompensimin dhe mungesën e përgjigjes nga autoritetet në rast të veprimit të nisur për kompensim⁶.

“Grazinger dhe Gratzingerova kundër Republikës Çeke” (2002) 69§

Palët kërkuese ishin shtetas amerikanë, prona e të cilëve ishte konfiskuar nga ish Republika Socialiste e Çekoslovakisë. Pas ndryshimeve politike në Republikën Çeke, legjislacioni sanksiononte se vetëm qytetarët çekë mund të paraqisnin kërkesa për kthim të pronës.

Gjykata gjeti se palët kërkuese nuk kishin “pritshmëri legjitime” se vendimi për një kërkesë aktuale, të zbatueshme do të ishte në favor të tyre. Bindja se ligji, që ishte asokohe në fuqi, do të ndryshonte në favor të palëve kërkuese nuk ishte një formë e pritshmërisë legjitime të mbrojtur nga P1-1. Kërkesa u deklarua e papranueshme.

“Mutishev e të tjerë kundër Bullgarisë” (2009)

Palëve kërkuese iu shpronësuan një ngastër toke prej mbi 100 ha tokë bujqësore, që u kolektivizua gjatë epokës komuniste. Autoritetet nuk e ekzekutuan vendimin gjyqësor përfundimtar në favor të tyre, që u kthente pronësinë. GJEDNJ-ja gjeti shkelje të nenit 1 të Protokollit nr. 1.

Mutishev është një çështje e rëndësishme për dy çështje të tjera dhe në gjykim në Departamentin për Ekzekutimin e Vendimeve Gjyqësore.

⁶https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=090000168070298d

“Driza kundër Shqipërisë” dhe “Ramadhi kundër Shqipërisë” (2007)

Tek “Driza”, babai i palës kërkuese kishte qenë pronar ngastrash toke që ishin shpronësuar gjatë regjimit komunist. I biri i palës kërkuese e kundërshtoi këtë vendim për shpronësimin sipas ligjit mbi kthimin dhe kompensimin e pronës, i vitit 1993. Autoritetet e deklaruan të paligjshëm dhe urdhëruan kthimin e saj *in lieu*. Vendimi nuk është ekzekutuar asnjëherë, pasi ngastrat e tokës ishin të zëna nga persona të tretë. Në fakt, palës kërkuese iu dha shpërblim që, sidoqoftë, nuk i është paguar asnjëherë.

Tek “Ramadhi e të tjerë”, palët kërkuese ishin pronarë ngastrash toke të shpronësuara gjatë periudhës komuniste. Pas kërkesës së palëve kërkuese për pronën, autoritetet vendase urdhëruan kthimin dhe dhanë kompensim. Në të vërtetë, ngastrat e tokës u morën, por kompensimi nuk është paguar asnjëherë. Në dobi të palëve kërkuese u lëshua urdhër për kthimin edhe të ngastrave të tjera toke, urdhër ky që nuk është zbatuar asnjëherë.

GJEDNJ-ja gjeti se nuk ishin zbatuar vendimet gjyqësore dhe vendimet administrative për kthimin e pronës dhe nuk ishte bërë pagimi i kompensimit për shkak të mangësive tërësore në urdhrat e gjykatës vendase që përbënin kufizim të së drejtës për të gëzuar qetësisht pasurinë dhe ishin në shkelje të nenit 13 (përkatësisht, lidhur me nenin 1 të Protokollit nr. 1 dhe 6) dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1.

U dha vendimi gjyqësor model në përputhje me nenin 46, i cili kërkon që autoritetet shtetërore të eliminojnë të gjitha pengesat për dhënien e kompensimit sipas ligjit mbi pronën, me qëllim uljen e numrit të palëve kërkuese të privuara nga e drejta e tyre për të gëzuar qetësisht pasuritë nëpërmjet mosekzekutimit të vendimeve gjyqësore dhe vendimeve që u japin atyre kompensim.

“Mullai kundër Shqipërisë” (2010)

Palët kërkuese regjistruan një shoqëri me përgjegjësi të kufizuar në Shqipëri. Ato bënë kërkesë për leje ndërtimi, që u paraqit dhe gjykata e deklaroi të vlefshme. Palët kërkuese filluan punimet e ndërtimit që u pezulluan pas një mosmarrëveshjeje lidhur me lejen e ndërtimit. Vendimi gjyqësor përfundimtar mbi lejen e ndërtimit u hodh poshtë. Si pasojë, leja e ndërtimit asnjëherë nuk është vënë në funksionim. Palët kërkuese bënë ankim për mungesë të sigurisë juridike. GJEDNJ-ja gjeti shkelje të nenit 6 § 1 dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1.

“Çaush Driza kundër Shqipërisë” (2011)

Palës kërkuese ia kishin shpronësuar ngastrën e tij të tokës në vitin 1947. Ai nisi procedurat për të marrë kompensim për këtë pronë të konfiskuar. Për të dhe motrat e vëllezërit e tij gjykata dha kompensim në natyrë me vlerën e ngastrës së tyre të tokës. Pala kërkuese bëri ankim për pandershmëri të procesit gjyqësor dhe që autoritetet nuk e ekzekutuan vendimin gjyqësor në favor të tij.

GJEDNJ-ja gjeti shkelje të neneve 6 § 1, 13 dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1.

“Manushaqe Puto e të tjerë kundër Shqipërisë” (2012)

Palët kërkuese kishin qenë pronarë të disa ngastrave toke që ishin shpronësuar nga ish autoritetet komuniste gjatë viteve 1944-1992. Në vitin 1993, kishin filluar reformat përkatëse legjislative për dhënien e kompensimeve këtyre pronarëve të mëparshëm. Si pasojë, në periudhën 1994-1999, autoritetet i njohën kërkesat e palëve kërkuese për pronat dhe palët kërkuese i përmbushnin kriteret për të marrë kompensim. Megjithatë, një pjesë e pronarëve e morën një pjesë të tokës së tyre pa marrë kompensim financiar *in lieu* për pjesën tjetër dhe kjo pavarësisht nga aktet ligjore që ishin nxjerrë qysh nga vendimi gjyqësor “Ramadhi”. Gjykata gjeti shkelje të nenit 13, pasi konstatoi se nuk ekzistonte rregullim i mjaftueshëm për shkak të zgjatjes së moszbatimit të vendimeve të komisionit për kompensim. Kompensimi jofinanciar nuk ishte efektiv, meqenëse nuk mund të përlligjej se ishte dhënë një shpërblim i tillë. Kompensimi financiar u dha vetëm për të gjithë pronën e shpronësuar dhe për një maksimum ekuivalent me 200 metra katrorë. Ankuesit e pasuksesshëm mund të kishin paraqitur një kërkesë të re për pronat në vitin në vazhdim dhe pa dëmshpërblim jomonetar për vonesat që kishin ndodhur në ekzekutimin e tij.

GJEDNJ-ja gjeti, gjithashtu, shkelje të nenit 6 § 1 dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1.

Vendimet gjyqësore model u dhanë në përputhje me nenin 46 dhe u zbatuan për shkak të një numri të madh të rasteve të kompensimit dhe urgjencës për zgjidhjen me efektivitet të këtij problemi në nivel të brendshëm në Shqipëri. Si pasojë, autoritetet vendase ishin të detyruara që të merrnin masa të përgjithshme për të ngritur një mekanizëm efektiv për kompensimin brenda tetëmbëdhjetë muajsh pas dhënies së vendimit gjyqësor.

PYETJE

Pyetja 1 A është shpërblimi i drejtë pasojë e vetvetishme kur Gjykata gjen shkelje të P1-1?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

Po

Jo

Pyetja 2 Analizoni pohimet më poshtë. Cili prej tyre është i vërtetë?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

A. Në rastin e shkeljes, Gjykata jep shpërblimin e drejtë në formën e dëmshpërblimeve monetare, nëse shteti nuk provon se dëmtimi nuk lidhet me shkeljen.

B. I takon palës kërkuese që gjithmonë të tregojë se dëmi monetar ka ardhur si pasojë e shkeljes apo shkeljeve të supozuara.

C. Pala kërkuese gjithmonë duhet të provojë se një dëm, që ka pësuar, nuk është shkaktuar nga akte të tjera përveç shkeljes së supozuar.

Pyetja 3 Ç’lloj dëmi mund të mbulojë shpërblimi i drejtë? Shpjegoni shkurtimisht kuptimin e secilës kategori të dëmit.

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Skenari 1

Pala kërkuese L.K ka lindur dhe banon në Vlorë.

Më datë 1 dhjetor 1993, Komisioni i Kthimit dhe i Kompensimit të Pronave njohe titullin e pronësisë mbi një ngastër toke prej 2.000 metra katrorë, 1.500 metra katrorë nga të cilat u kthyen fizikisht. Për 500 metra katrorë, pala kërkuese do të kompensohet në njërin prej formave të parashikuara nga ligji.

Pala kërkuese L.K ka lindur dhe banon në Vlorë.

Në një datë të paspecifikuar të vitit 2006, pala kërkuese i kërkoi autoritetit përgjegjës për çështjet e pronave (në atë kohë, Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave) që të kompensohej për pronën në fjalë. Ky organ nuk ndërmori asnjë veprim lidhur me kërkesën e palës kërkuese.

Më datë 10 shkurt 2017, pas hyrjes në fuqi të ligjit të ri mbi pronën, pala kërkuese bëri sërish kërkesë pranë organit përgjegjës për çështjet e pronave (Agjencia e Trajtimit të Pronave), duke kërkuar informacion për kërkesën e vet për të marrë kompensim.

Në përgjigjen e saj, Agjencia e Trajtimit të Pronave refuzoi të drejtën e kompensimit të njohur me vendimin e vitit 1993, duke arsyetuar se: "sipas kritereve që parashikon ligji i ri mbi pronën, nëse vlerësimi i pronës së kthyer me vendim përfundimtar rezulton se është më i madh sesa vlerësimi i tokës së njohur për kompensim, atëherë subjekti i shpronësuar konsiderohet i kompensuar" (neni 7/2 i ligjit).

Pyetje

A mendoni se ndodhemi përpara kufizimit i të drejtës së pronësisë, sipas nenit 1 të Protokollit 1, përta i takon pritshmërisë legjitime?

A mendoni se pala kërkuese ka bazë ligjore për ta dërguar këtë çështje në gjykatë për kthimin e të drejtës së vet të pronësisë?

Skenari 2

Pala kërkuese A.P ka lindur në Tiranë. Më datë 19 shtator 2000, Komisioni i Kthimit dhe i Kompensimit të Pronave në Tiranë njohu titullin e pronësisë mbi një ngastër toke prej 3.000 metra katrorë, 750 metra katrorë nga të cilat iu kthyen fizikisht palës kërkuese dhe për 2.250 metra katrorë pala kërkuese do të kompensohej financiarisht.

Në një datë të paspecifikuar të vitit 2005, pala kërkuese bëri kërkesë pranë autoritetit përgjegjës për çështjet e pronave (në atë kohë, Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave) për të kërkuar kompensim financiar për pronën që i ishte njohur me vendimin e vitit 2000. Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave nuk e pranoi kërkesën e palës kërkuese dhe e drejtoi atë që ta zgjidhte çështjen në gjykatë. Pala kërkuese ka depozituar një padi në gjykatë.

Gjykata e Shkallës së Parë e ka pranuar padinë, ndërsa Gjykata e Apelit e hodhi poshtë vendimin e Gjykatës së Shkallës së Parë dhe urdhëroi rigjykimin e çështjes në Gjykatën e Shkallës së Parë.

Gjatë rigjyimit të çështjes në Gjykatën e Shkallës së Parë, u miratua ligji i ri për trajtimin e pronës. Duke marrë parasysh ligjin e ri, Gjykata e Shkallës së Parë vendosi ta nxjerrë çështjen jashtë juridiksionit gjyqësor, duke bërë interpretimin se ligji i ri i shtrin efektet dhe gjen zbatim, gjithashtu, në ekzekutimin e të gjitha vendimeve për njohjen e të drejtës së kompensimit dhe të atyre që nuk janë ekzekutuar deri tani, si dhe të çështjeve që janë ende në shqyrtim gjyqësor.

Më saktë, ky ligj i shtrin efektet edhe në vlerësimin financiar për:

- a) Ekzekutimin e të gjitha vendimeve që kanë marrë organet administrative apo gjyqësore, në vendin tonë, të cilat ende nuk janë zbatuar, për njohjen e të drejtës së kompensimit;
- b) Çështjet aktualisht në shqyrtim në gjykatat e të gjitha shkallëve, në Gjykatën e Lartë, si dhe në Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, lidhur me vlerësimin e tyre financiar.

Pala kërkuese paraqiti ankesë të veçantë në Gjykatën e Lartë kundër vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë.

Pyetje

1. A mendoni se ligji i ri mbi pronën i përmbush standardet e një kompensimi real në nivel vendi duke marrë parasysh nenin 13 të Konventës, duke marrë në konsideratë se gjatë zbatimit të këtyre dispozitave krijohet procedura komplekse dhe afatgjata për pronarët e mëparshëm?

Për qëllime ilustrimi:

Ligji nr. 133/2005

Neni 19

Ankimi ndaj vlerësimit financiar

Çdo palë e interesuar ka të drejtë të ankohet kundër vlerësimit financiar të kryer nga ATP-ja për përcaktimin e vlerës së pronës në Gjykatën Administrative të Apelit brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga dita e publikimit, vetëm për vlerën e kompensimit.

Neni 29

Ankimi

Kundër vendimit të ATP-ësë për njohjen e të drejtës, palët e interesuara dhe Avokatura e Shtetit kanë të drejtë të bëjnë ankim, brenda 30 ditëve nga data e njoftimit të këtij vendimi, pranë Gjykatës së Apelit, sipas rregullave të Kodit të Procedurës Civile të Republikës së Shqipërisë.

2. Në rast se vendimi i ATP-ësë (apo ish Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave) zgjidh si të drejtën e kompensimit (vlerën e pronës) dhe njohjen, i njëjti vendim është objekt i 2 procedurave të ndryshme të shqyrtimit gjyqësor (administrativ dhe civil); kështu, a mendoni se gjatë zbatimit të këtij ligji, ekziston rreziku i krijimit të procedurave gjyqësore të shumëfishta, paralele dhe të ndërlidhura, që lindin në thelb për të njëjtin akt ligjor, i nxjerrë nga i njëjti autoritet shtetëror?

ÇELËSAT E PËRGJIGJEVE

Pyetja 1 Opinioni vlerësues për "Jo"

Është e saktë.

Kur Gjykata gjen shkelje të Konventës, ajo mund vendosë për shpërblim të drejtë për individin e dëmtuar, vetëm në rast se e çmon të domosdoshme.

Për shembull, mund të jetë rasti që gjetja e shkeljes të konsiderohet si dëmshpërblim i mjaftueshëm, pa urdhëruar kompensim monetar, shih, për shembull, "Dedjeon kundër Mbretërisë së Bashkuar" (neni 50) (1983), § 14.

Në raste të tjera, mund të urdhërohet ekzekutimi i veçantë (rigjykim i individit, lirim nga burgu etj.).

Pyetja 2 Opinioni vlerësues për "B"

Është e saktë.

I takon palës kërkuese që gjithmonë të tregojë se dëmi monetar ka ardhur si pasojë e shkeljes apo shkeljeve të supozuara.

Pyetja 3 Opinioni vlerësues

Gjykata mund të vendosë për shpërblim të drejtë lidhur me: a) dëmin monetar (si për humbjen e pësuar, ashtu dhe për humbje të ardhshme), b) dëmin jomonetar (kompensim financiar për dëmin jo të drejtpërdrejtë, për shembull, vuajtje mendore ose fizike) dhe c) kostot dhe shpenzimet e bëra nga individi në praktikën e vendit dhe në gjykatë, në përpjekje për të siguruar rregullim të shkeljes.

Përgjigjet e skenarëve 1 dhe 2 nuk jepen dhe pjesëmarrësit inkurajohen që t'i diskutojnë idetë bashkërisht.

KAPITULLI 5

5.1 MARRËDHËNIET NDËRMJET NENIT 1 TË PROTOKOLLIT 1 DHE NENEVE TË TJERA TË KEDNJ-ësë

Objektiva mësimore

Mirësevini në kapitullin e pestë të këtij kursi. Në fund të këtij kapitulli, do të keni mësuar:

- Si ndërvepron neni 1 i Protokollit 1 me nenet 3, 6, 8, 10, 13, 14.
- Rëndësinë e:
 - ndalimit të torturës
 - të drejtës për një proces të rregullt
 - të drejtës së respektimit të jetës private dhe familjare
 - lirisë së shprehjes
 - të drejtës për zgjidhje efektive
 - ndalimit të diskriminimit

në kontekstin e mbrojtjes së të drejtës së pronësisë.

Hyrje

Neni 1 i Protokollit 1 garanton të drejtën e pronësisë dhe ndërvepron me të drejta të tjera që mbrohen nga KEDNJ-ëja. Meqenëse e drejta e pronësisë konsiderohet si e drejtë civile, ajo parashikohet nga garancitë e neneve 6.1 dhe 13 të Konventës. Pra, përfituesit e të drejtës së pronësisë janë gjithashtu përfitues të të drejtave të ndryshme procedurale, si: qasja në gjykatë, e drejta për një proces të rregullt dhe ekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare. Nëse shtëpia e një personi shpronësohet, shkatërrohet apo, nga ana tjetër, është e papërdorshme, atëherë kufizohet e drejta për banesë, parashikuar nga neni 8 i Konventës. Dispozitat ligjore sipas të cilave autoritetet mund të kufizojnë të drejtën e pronësisë (d.m.th., në fushën e rregullave fiskale ose mjedisore), zakonisht, bëjnë dallimin ndërmjet grupeve të ndryshme shoqërore dhe ekonomike, që në vetvete nënkupton diskriminim. Neni 14 i Konventës e ndalon një dallim të tillë dhe, pra, ai përbën një mbrojtje shtesë përveç P1-1. Gjithashtu, janë disa dispozita të tjera të Konventës që mund të ndërveprojnë me P1-1, si: neni 3 (ndalimi i torturës dhe i trajtimeve çnjerëzore ose degraduese) dhe neni 10 ("Liria e shprehjes"). Sidoqoftë, këto janë ndërveprime anësore.

Marrëdhëniet ndërmjet nenit 1 – P 1 dhe neneve të tjerë

Në këtë faqe, ju keni mundësinë që të hulumtoni natyrën e nenit 1 të Protokollit 1 dhe marrëdhëniet e tij me nenet e tjera të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 3 i Konventës – "Ndalimi i torturës"

Nganjëherë, palët kërkuese bëjnë ankim për të drejtën për sigurim shoqëror ose pension, duke u mbështetur në të drejtën e pronësisë sipas P1-1, por dhe në ndalimin e trajtimit çnjerëzor dhe degradues sipas nenit 3. Për shembull, ato pretendojnë se shuma e

pamjaftueshme e pensionit dhe përfitimeve të tyre shoqërore mund të ngrenë një çështje sipas nenit 3, pasi ajo është nën nivelin e jetesës.

Në shumicën e rasteve, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (që më poshtë do të quhet Gjykata ose GJEDNJ) ka gjetur se shumica e pensionit dhe e përfitimeve shoqërore shtesë të palës kërkuese nuk i kanë shkaktuar dëme shëndetit fizik apo mendor të palës kërkuese dhe se niveli minimal i ashpërsisë që kërkon Neni 3 i Konventës nuk është arritur, shih "Larioshina kundër Ruisisë" (2002).

Në raste të tjera, Gjykata nuk ka gjetur se privimi nga pensioni i ushtarakut ka përbërë trajtim çnjerëzor dhe degradues, "Predojević e të tjerë kundër Sllovenisë" (2004).

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 6 i Konventës – "E drejta për një proces të rregullt"

Më të shumtën e herës, palët kërkuese e lidhin nenin 6 të KEDNJ-ësë me P1-1. Këtu, janë qasja në gjykatë dhe tejzgjatja e proceseve gjyqësore ato që janë fushat kryesore problematike në kontekstin e proceseve gjyqësore përsa i takon të drejtës së pronësisë, "Sierpiński kundër Polonisë" (2009).

Studioni çështjet më poshtë.

Zbatimi i nenit 6 dhe Neni 1 - P1

GJEDNJ-ëja i merr në shqyrtim ankimet sipas P1-1 ose nenit 6. Së pari, çështja analizohet sipas neneve që ka përmendur pala kërkuese. Së dyti, çështja analizohet sipas P1-1, kur rezultati i praktikës së vendit është vendimtar, dhe sipas nenit 6, ku prioritet u jepet procedurave gjyqësore.

Në rast se palët kërkuese ngrenë vetëm P1-1 dhe ekziston një çështje e mundshme procedurale, Gjykata mund t'i trajtojë kërkesat procedurale në kuadër të së drejtës materiale të pronësisë, "Denisova dhe Moiseyeva kundër Ruisisë" (§ 64) (2010).

Mosekzekutimi dhe arbitrariteti i vendimeve gjyqësore

Në çdo rast, kufizimi i të drejtës së pronësisë asnjëherë nuk mund të jetë i paparashikueshëm ose arbitrar, "Broniowski kundër Polonisë" (§151) (2004), "Immobiliare Saffi' kundër Italisë" (§ 54) (1999).

Në disa raste, Gjykata është e detyruar të arrijë në konkluzionin se është shkelur neni 1 i Protokollit 1 dhe, njëkohësisht, neni 6 i Konventës. Në çështjen "Burdov kundër Ruisisë" (§§ 37 dhe 41) (2002), Gjykata gjeti shkelje të të dy neneve, meqenëse vendimi gjyqësor vendas, që dha kompensim për njërën palë kërkuese të përfshirë në operacione të emergjencës në objektin e fatkeqësisë së uzinës bërthamore të Çernobilit, nuk ishte ekzekutuar (shih, gjithashtu, "Poznakhirina kundër Ruisisë" (2005), "Trapeznikova kundër Ruisisë" (2008).

Mospërputhje e praktikës gjyqësore të vendit

Mospërputhja e praktikës gjyqësore të vendit mund të sjellë si pasojë edhe shkelje të P1-1, siç ishte rasti, për shembull, i vendimeve gjyqësore për përputhjen ligjore të lejeve të ndërtimeve të dhëna nga organi administrativ, "Mullai e të tjerë kundër Shqipërisë" (2010).

Tejzgjatja e proceseve gjyqësore

Përsa i takon problemit të tejzgjatjes së gjykimeve, ekzistojnë dy grupe çështjesh. Së pari, janë çështjet ku kohëzgjatja e proceseve gjyqësore shkakton fitim të pronës me parashkrim në favor të palës tjetër në proces.

Në këto çështje, Gjykata gjeti shkelje të P1-1 dhe të nenit 6, si tek "Zwierzyński kundër Polonisë" (2001). Së dyti, ekzistojnë çështje në të cilat, sipas Gjykatës, është shkelur vetëm e drejta për një proces të rregullt, edhe pse procesi përfshin të drejtën e pronësisë, për shembull, "Bennich-Zalewski kundër Polonisë" (2008).

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 8 i KEDNJ-ësë – "E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare"

Nganjëherë, shkelja e të drejtës së pronësisë parashikuar nga P1-1 ndërthuret me shkeljen e të drejtës për banesë, sipas nenit 8. Kuptimi i banesës u përcaktua në çështjen "Gillow kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1986). E drejta për banesë shkelet kur banesa e palës shkatërrohet, "Akdivar e të tjerë kundër Turqisë" (1996), kur sekuestrohet, "Saghinadze e të tjerë kundër Gjeorgjisë" (2010), shih, gjithashtu, "Khamidov kundër Rusisë" (2007), ose kur pala kërkuese nuk e përdor dot më "Qipro kundër Turqisë" (2014). Në çështjen "Niemietz kundër Gjermanisë" (1992), policia vazhdoi me kontrollin e zyrës së një avokati gjatë procedurave të ndjekjes penale kundër një pale të tretë. Gjykata dha interpretimin se "jeta private" dhe "banesa" përfshijnë aktivitete ose mjedise të caktuara profesionale ose biznesi. Gjykata arriti në konkluzionin se kontrolli dhe sekuestrimi i dokumenteve ishin "në përputhje me ligjin" dhe kishin synime legjitime, por nuk ishin "të domosdoshëm në një shoqëri demokratike", sidomos në kontekstin e konfidencialitetit në thelb të profesionit të avokatit.

Garancitë e Konventës shtrojnë të njëjtat çështje në rastin e **personave të dëbuar nga toka**. Në çështjen "Chapman kundër Mbretërisë së Bashkuar" (2001), pala kërkuese, udhëtar, bleu një ngastër toke me qëllim që të vendosej atje. Sidoqoftë, kërkesa e saj për leje planifikimi për parkimin e ruloteve në tokën e saj nuk u pranua për shkak të efektit të dëmshëm që mund të ketë në karakterin rural të vendit. Gjykata vendosi se ekzistonin alternativa në dispozicion të palës kërkuese, krahas asaj që të rrinte në atë vend pa leje planifikimi, dhe nuk gjeti shkelje të nenit 8. Për të njëjtat arsye, Gjykata vendosi se nuk ishte shkelur e drejta e palës kërkuese për të jetuar qetësisht në ngastrën e tokës që kishte blerë (e mbrojtur nga P1-1). Përsa i takon rasteve që shtrojnë çështjen e **qiramarrjes**, GJEDNJ-ëja nuk gjeti shkelje sipas P1-1 në çështjen "F.V.B kundër Portugalisë" (2001), lidhur me kufizimin e të drejtës së pronarit për ta përfunduar qiranë e qiramarrësit të tij. Asaj i mbaroi afati për shkak të një synimi legjitim ekzistues të politikës sociale.

Sipas nenit 8 të Konventës, mbrojtja efektive e respektimit të jetës private dhe familjare nuk kërkon ekzistencën në legjislacionin vendas të mbrojtjes ligjore që mundëson çdo familje të ketë një banesë vetëm për vete, as nuk e ngarkon shtetin me detyrimin për t'i dhënë pronarit të drejtën që ta fitojë pronësinë e një shtëpie me qira me kërkesë dhe në ndonjë rrethanë. Në legjislacionin, që u jep të drejtë pronarëve për ta përfunduar qiranë në varësi të kushteve të caktuara, perceptohej synimi legjitim i nxitjes së mirëqenies ekonomike të vendit dhe mbrojtjes së të drejtave të të tjerëve, gjykatat portugeze nuk vepruan në mënyrë arbitrare dhe vendosën një raport të drejtë ndërmjet interesave përkatëse.

Në çështjen "Cvijetic kundër Kroacisë", pala kërkuese, pas divorcit të saj, u ankua për paaftësinë e saj të zgjatur – për mungesë të ndihmës së policisë – për të fituar pronësinë e apartamentit të saj dhe për kohëzgjatjen e procedurave të dëbimit. Ajo u mbështet tek neni 6.1 (e drejta për një proces të rregullt brenda një afati të arsyeshëm) i KEDNJ-ës dhe P1-1 ("Mbrojtja e pronës") i Konventës. Më tej, ajo u mbështet tek neni 8 ("E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare"), për shkak të paaftësisë për të jetuar në apartamentin e saj për një periudhë prej mbi tetë vitesh. Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut vendosi unanimisht se ishin shkelur neni 6 § 1 dhe neni 8 dhe se nuk ishte e nevojshme të gjykonte ankimet e bëra sipas P1-1.

Mjedisi

GJEDNJ-ëja nuk e mbron drejtpërsëdrejti të drejtën për një mjedis të pastër dhe të qetë, por ky detyrim mund të lindë kur personi preket drejtpërsëdrejti, për shembull, nga ndotja ose zhurma. Tek "Apanasewicz kundër Polonisë", pala kërkuese u ankua se pronari i një ngastre toke, ngjitur me atë të palës kërkuese, bëri në të ca punime betoni pa leje planifikimi. Ajo paraqiti ankesa për ndotjen, probleme të ndryshme shëndetësore, etj. Gjykata gjeti se ishte shkelur neni 8, meqenëse pala kërkuese nuk ngriti nenin 1 të Protokollit 1. Gjykata mori një vendim të ngjashëm në çështjen "Oluic kundër Kroacisë", në të cilën ajo gjeti shkelje të nenit 8 dhe vendosi se nuk ishte e nevojshme që ankesa të analizohet sipas P1-1.

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 10 i KEDNJ-ësë – "Liria e shprehjes"

Tek "Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar" (1976), autoritetet sekuestruan dhe, më pas, shkatërruan matricën (kopjen master) dhe qindra kopje të një teksti shkollor botuar nga pala kërkuese, për shkak të përmbajtjes së tij banale. Gjykata, duke pranuar se Palët Kontraktuese kishin një kufi vlerësimi sipas nenit 10, nuk gjeti shkelje të kësaj dispozite.

Në një rast të kohëve më të fundit, "Öztürk kundër Turqisë" (1999), Gjykata zbatoi një qasje të ndryshme. Ajo gjeti se konfiskimi dhe shkatërrimi i kopjeve të librit të botuar nga pala kërkuese ishin një efekt dytësor i bindjes të tij. Meqenëse Gjykata gjeti shkelje të nenit 10, ajo vendosi se nuk ishte e nevojshme që të merret në shqyrtim ankesat e palës kërkuese sipas nenit 1 të Protokollit 1.

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 13 i KEDNJ-ësë – “E drejta për zgjidhje efektive”

Detyrimi i Palëve Kontraktuese sipas nenit 13 është që t'i ofrojnë një personi zgjidhje efektive para një autoriteti vendas dhe dëmshpërblim të përshtatshëm për një shkeljeje që ka ndodhur, në rast se e drejta sipas Konventës, konfirmuar nga pala kërkuese, është e drejta e pronësisë ose ndonjë e drejtë tjetër e parashikuar nga KEDNJ-ëja.

Tek “Ališić e të tjerë kundër Bosnjë-Hercegovinës, Kroacisë, Serbisë, Sllovenisë dhe Ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë” (2014), Gjykata gjeti shkelje të nenit 1 të Protokollit 1 dhe të nenit 13 nga Sllovenia dhe Serbia. Meqenëse bëhej fjalë për gati 8.000 palë kërkuese, Gjykata vendosi të aplikojë një procedurë model dhe kërkoi që autoritetet vendase të përcaktonin një zgjidhje efektive në nivel vendi dhe të bënin rregullimin e duhur për të kompensuar të gjitha palët kërkuese.

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 14 i KEDNJ-ësë – “Ndalimi i diskriminimit”

Palët kërkuese, që ngrënë pretendime për diskriminim, duhet të tregojnë cilat të drejta materiale u janë mohuar për shkak të diskriminimit. Neni 14 nuk qëndron më vete, por, në fakt, plotëson nenet e tjera të Konventës, gjithashtu P1-1.

Tek “Inze kundër Austrisë” (1987), Gjykata, gjithashtu, gjeti shkelje të të dy neneve, meqenëse fëmijët e jashtëligjshëm nuk gëzonin të njëjtat të drejta të trashëgimisë si fëmijë të jashtëligjshëm të lindur jashtë martese. “Chassagnou e të tjerë kundër Francës” (1999) kishte të bënte me të drejtën e ushtrimit të gjuetisë të pronarëve të ngastrave të vogla të tokës, të cilët ishin të detyruar që të hiqnin dorë nga e drejta e ushtrimit të gjuetisë, ndërsa ata, të cilët zotëronin ngastra më të mëdha, nuk ishin të detyruar. Gjykata përsëriti se neni 14 nuk qëndronte më vete, por ai luan një rol të rëndësishëm duke plotësuar dispozita të tjera të Konventës dhe Protokolleve, meqenëse ai mbron individët, që ndodhen në situata të ngjashme, nga diskriminimi për të gëzuar të drejtat që parashikohen nga ato dispozita të tjera. *“Kur një nen material i Konventës është përdorur i vetëm apo së bashku me nenin 14, dhe është gjetur një shkelje veçan e nenit material, përgjithësisht, nuk është e nevojshme që Gjykata të marrë në shqyrtim çështjen edhe sipas nenit 14, ndonëse qëndrimi është i ndryshëm, në rast se pabarazia e qartë e trajtimit, përsa i takon të gëzuarit e të drejtës në fjalë, është një aspekt thelbësor i çështjes”* (§89).

Sidoqoftë, në një vendim gjyqësor të kohëve më të fundit lidhur me të drejtat e ushtrimit të gjuetisë, “Herrmann kundër Gjermanisë” (2012), Gjykata vlerësoi se ishte shkelur P1-1 dhe nuk ishte e nevojshme që të jepte një vendim të veçantë për ankesën e palës kërkuese sipas nenit 14 të Konventës – marrë bashkërisht me P1-1.

Vetë e drejta për pension nuk mund të lihet në varësi të vendit të banimit të palës kërkuese, duke sjellë si pasojë një situatë në të cilën pala kërkuese, e cila ka punuar për shumë vite në vendin e vet dhe ka kontribuar për skemën e pensionit, ishte privuar krejtësisht nga ajo, vetëm për shkakun se pala kërkuese nuk banonte më në vendin e vet, “Pichkur kundër Ukrainës” (2013), “Carson e të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar” (2010).

5.2 E DREJTA E PRONËSISË LIDHUR ME TË DREJTA TË TJERA NË SHKALLË VENDI NË SHQIPËRI

E DREJTA E PRONËSISË LIDHUR ME TË DREJTËN PËR RESPEKTIMIN E JETËS PRIVATE – SHEMBUJ NGA VENDI

1. Gjykata Kushtetuese, në vendimin e saj nr. 2/2013 lidhur me kushtetueshmërinë e aktit normativ nr. 5 / 2010, është shprehur se masa e pensionit të ushtararakut mund të ulet nëse ndikohet nga interesi publik për të ruajtur sistemin financiar të shtetit në skemën e sigurimeve shoqërore. Gjykata Kushtetuese e vlerësoi këtë kufizim legjislativ në përputhje me Kushtetutën, çka e përkeqëson situatën e përfituesve të pensionit të ushtararakut duke parashikuar një shumë më të ulët të tij.

2. Në çështjen “M.L. kundër A.A.”, M.L. ka kërkuar rritje të shumës së detyrimit për ushqim për fëmijën, duke pretenduar se kanë ndryshuar kushtet ekonomike për rritjen e djalit, i cili është në moshën e adoleshencës, por dhe për shkak të përkeqësimit të gjendjes së tij shëndetësore nga sëmundja kronike e diabetit. Gjykata e Shkallës së Parë në Tiranë e pranoi kërkesën e M.L.-ësë dhe vendosi në favor të rritjes së detyrimit për ushqim në shumën 15.000 lekë në muaj. Ndërsa Gjykata e Apelit e hodhi poshtë kërkesën me argumentin se padisja merr pagë më të madhe dhe Gjykata e Shkallës së Parë nuk kishte marrë parasysh faktin se gjendja ekonomike e të te paditurit ishte përkeqësuar si rezultat i qirasë për banesën dhe se ai nuk ka aftësinë ekonomike për të përballuar rritjen e shumës së detyrimit për ushqim, ndërsa të ardhurat mujore të ankueses ishin rritur. Pala paaditese M.L. bëri recurs në Gjykatën e Lartë. Kjo e fundit me vendimin nr. 444/2011 pranoi recursin, duke hedhur poshtë vendimin e Gjykatës së Apelit, dhe la në fuqi vendimin e Gjykatës së Shkallës së Parë, me arsyetimin se: *“Gjykata e Apelit Tiranë duke iu referuar pagës së paditëses, dhe gjendjes ekonomike të të paditurit, i cili banon në një shtëpi me qira, ne thelb ka anashkalluar interesin parësor të fëmijës, duke mos respektuar nenin 2 të Kodit të Familjes, i cili parashikon se:*

Prindërit, organet kompetente dhe gjykatat, në vendimet dhe veprimtarinë e tyre, duhet të kenë në konsideratë parësore interesin më të lartë të fëmijës.

Në vlerësim të rrethanave konkrete për përcaktimin (shtimin apo pakësimin) e detyrimit për ushqim, gjykata mban parasysh elementë të tillë si raportin ndërmjet minimumit jetik dhe rritjen e kërkesave në kushtet e rritjes së inflacionit dhe ndryshimit të ndjeshëm në rritjen e çmimeve dhe standardeve të jetesës; moshën e fëmijës dhe kërkesat specifike të çdo fëmije rast pas rasti në lidhje me arsimin dhe anën shëndetësore të tij. Pra, janë këto konsiderata parësore që tejkalojnë çdo vlerësim tjetër ose ndonjë grupim faktorësh të tjerë të ndonjë pale tjetër, në rastin konkret, kushtet ekonomike të paditurit.

TË DREJTAT E PRONËSISË LIDHUR ME TË DREJTËN PËR NJË PROCES TË RREGULLT - SHEMBUJ TË VENDEVE

1. Në çështjen “E.K. kundër Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave”, para Gjykatës Kushtetuese (vendimi nr. 20/2013), pala kërkuese ka kërkuar: “konstatimin e shkeljes së të drejtës për një proces të rregullt si rezultat i paaftësisë për të ekzekutuar, brenda një afati të arsyeshëm, të vendimit nr. 532/2, datë 23.09.1996, të Komisionit të Kthimit dhe të Kompensimit të Pronave”, duke pretenduar se, gjatë zbatimit të ligjit, detyrimi ligjor i AKKP-së ishte të merrej me vendimin e pronarëve të mëparshëm për kompensim në vlerë dhe jo të justifikonte mungesën e VKM-ësë. Ky qëndrim është në konflikt me praktikën gjyqësore kushtetuese dhe vendimet e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Refuzimi për kompensimin e pronarëve të mëparshëm për sipërfaqen prej 330 m² shkel parimin e sigurisë juridike. Gjykata Kushtetuese, në këtë çështje, ka refuzuar kërkesën e palës kërkuese, duke u shprehur se: “Pavarësisht se kërkuesi i është drejtuar asaj përpara datës kur ka hyrë në fuqi akti nënligjor që përcakton rregullat dhe kriteret e shpërndarjes së fondit të kompensimit, ai kishte mundësi të aplikonte pranë AKKP-ësë për kompensim brenda afateve të përcaktuara në VKM-në nr. 768, datë 7.11.2012 (pikat 6 dhe 8), gjë të cilën nuk rezultoi që ta ketë bërë. Rrjedhimisht, mosnxjerrja e aktit administrativ nga AKKP-ëja nuk e pengon kërkuesin të realizojë të drejtën materiale të kompensimit të pronës, nëpërmjet aplikimit dhe plotësimit të dokumentacionit përkatës të parashikuar nga kuadri ligjor në fuqi.”

PYETJE

Pyetja 1 Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 3 i Konventës – Ndalimi i torturës, trajtimit çnjerëzor ose degradues, gjejnë zbatim në këtë situatë faktike:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Nxjerrja e një personi të tretë nga apartamenti i zënë në mënyrë të paligjshme
2. Të ardhurat/pensioni nën nivelin e jetesës
3. Shkatërrimi i librave që synohet të publikohen

Pyetja 2 Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 8 i Konventës (“E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare”) gjejnë zbatim në këtë situatë:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Mungesa e zgjidhjes efektive për t'u ankuar për të drejtën e pensionit
2. Procedura të gjata gjyqësore për kompensimin
3. Dallimi në të drejtën e trashëgimisë ndërmjet fëmijëve të ligjshëm dhe të jashtëligjshëm

Pyetja 3 Sipas neni 3 të KEDNJ-ësë, a konsiderohet, zakonisht, se shumica e vogël e pensionit social përbën trajtim çnjerëzor ose degradues?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 4 A ishte konfiskimi i librave në fjalë tek "Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar" shkelje e nenit 1 të Protokollit 1?

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 5 Neni 1 i Protokollit 1, në parim, gjen zbatim në çështje gjyqësore civile ndërmjet dy personave privatë:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Varet

Pyetja 6 Kohëzgjatja e procedurave gjyqësore vendase mund të shqyrtohet duke marrë parasysh nenin 1 të Protokollit 1:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 7 Gjykata mund të japë vendim gjyqësor model në një mosmarrëveshje për të drejtën e pronësisë dhe të urdhërojë shtetin të ngrrejë një mekanizëm kompensimi në shkallë vendi.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 8 Cilat janë çështjet kryesore që kanë ngritur palët kërkuese sipas nenit 1 të Protokollit 1 dhe të nenit 6 të Konventës?

Shkruajeni përgjigjen në kutinë më poshtë.

Pyetja 9 Fëmijët e jashtëligjshëm, të cilët nuk kanë të njëjtat të drejta trashëgimie si fëmijët e ligjshëm, janë viktime të shkeljes së neneve të mëposhtme të Konventës:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. Neni 1 i Protokollit 1 të Konventës
2. Neni 14 i Konventës
3. Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 14 i Konventës

Pyetja 10

Nuk është e nevojshme ta ezauroni zgjidhjen vendase, nëse keni ndonjë dyshim për efektivitetin e saj.

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

E vërtetë

E gabuar

ÇELËSAT E PËRGJIGJEVE

Pyetja 1 Opinion vlerësues

A1-P1 do të gjente zbatim nëse të ardhurat/pensioni do të ishin nën nivelin e jetesës.

Pyetja 2 Opinion vlerësues

Neni 1 i Protokollit 1 dhe neni 8 i Konventës do të gjenin zbatim përsa i takon dallimit në të drejtën e trashëgimisë ndërmjet fëmijëve të ligjshëm dhe të jashtëligjshëm.

Pyetja 3 Opinion vlerësues

Përgjigjja është e gabuar.

Pyetja 4 Opinion vlerësues

Përgjigjja është e gabuar.

Pyetja 5 Opinion vlerësues

Varet.

Për më shumë hollësi, shih çështjen: "Zagrebačka Banka D.D.' kundër Kroacisë" (kërkesa nr. 39544/05).

Pyetja 6 Opinion vlerësues

Është e vërtetë.

Pyetja 7 Opinion vlerësues

Është e vërtetë.

Pyetja 8 Opinion vlerësues

1. Tezgjatja e procedurave gjyqësore lidhur me të drejtën e pronësisë.
2. Qasja në gjykatë për t'u ankuar për shkeljet e të drejtës së pronësisë.

Pyetja 9 Opinion vlerësues

Fëmijët e jashtëligjshëm, të cilët nuk kanë të njëjtat të drejta trashëgimie si fëmijët e ligjshëm, janë viktime të shkeljes sipas nenit 1 të Protokollit 1 dhe nenit 14 të Konventës.

Pyetja 10 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

Është e saktë

Thjesht dyshimet e palës kërkuese, përsa i takon efektivitetit të një zgjidhjeje të caktuar, nuk e çlirojnë atë nga detyrimi për ta provuar atë ("Epözdemir kundër Turqisë" (vendim); "Milošević kundër Holandës" (vendim); "Pellegriti kundër Italisë" (vendim); "MPP Golub kundër Ukrainës" (vendim)).

KAPITULLI 6

6.1 MASAT PËR EKZEKUTIM

Çfarë janë masat për ekzekutim?

Ekzekutimi: ekzekutimi i vendimeve gjyqësore, si dhe i titujve të tjerë të zbatueshëm jogjyqësorë ose gjyqësorë, në përputhje me ligjin, që detyron ankuesin të bëjë, të mos bëjë ose të paguajë atë që është vendosur (burimi: Rekomandimi Rec(2003) 17 i Komitetit të Ministrave për Vendet Anëtare mbi ekzekutimin).

Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore nga ana e autoriteteve vendase mund të rezultojë në shkelje të të drejtave të njeriut. Së pari, bëhet fjalë për të drejtën për një proces të rregullt dhe, sidomos, për të drejtën për një proces brenda një afati të arsyeshëm. Së dyti, bëhet fjalë për të drejta të tjera, si: e drejta e pronësisë ose e drejta për respektimin e jetës familjare. Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore është veçanërisht i dukshëm në disa shtete anëtare të Këshillit të Evropës. Në pjesën tjetër të këtij seksioni do të hulumtojmë raste studimore të përzgjedhura.

Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase në Rusi

Mospërputhja e Ruisë me vendimet gjyqësore vendase është çështja që përsëritet më shpesh në të gjitha kërkesat ruse përpara të tregës së tyre. “Burdov (nr. 2) kundër Ruisë” (2009) është vendimi i parë gjyqësor model i marrë lidhur me Rusinë. Vendimi urdhëronte aplikimin e një zgjidhjeje efektive vendase në rastet e mosekzekutimit të vendimeve gjyqësore vendase dhe zgjidhjes së çështjeve të ngjashme në gjykim në Gjykatë. Gjykata gjeti shkelje të neneve 6 § 1 (“E drejta për një proces të rregullt”) dhe 13 (“E drejta për zgjidhje efektive”). Shkelje të P1-1.

Çështjet pas “Burdov”-it kishin të bënin me mosekzekutimin e vendimeve gjyqësore vendase në favor të palëve kërkuese (“Nagovitsyn dhe Nalgıyev kundër Ruisë” (2010) ose me tejzgjatjen e gjykimeve (“Fakhretidinov e të tjerë kundër Ruisë” (2010). Gjykata vendosi që zgjidhja e zbatuar nga Rusia si rezultat i vendimit gjyqësor model tek “Burdov nr. 2” duhej të ishte ezauruar përpara paraqitjes së kërkesës në Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Këto kërkesa u konsideruan si të papranueshme.

Në vendimin “Ryabikh kundër Ruisë” (2003), Gjykata gjeti shkelje të së drejtës së qasjes në gjykatë, sanksionuar nga neni 6. Shkelja e kërkesës për siguri juridike në procedurat civile para gjykatave të juridiksionit të përgjithshëm ishte rezultat i procedurave të rishqyrtimit më të lartë (*nadzor*). Asnjë shkelje e P1-1.

Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase në Ukrainë

Çështja – shpërblimi pas daljes në pension. Në vendimin e parë gjyqësor model lidhur me mosekzekutimin e vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase, “YURIY NIKOLAYEVICH

IVANOV kundër Ukrainës” (2009), Gjykata gjeti zvarritje të ekzekutimit të vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase dhe mungesë të një zgjidhjeje

efektive vendase për trajtimin e kësaj çështjeje. Gjykata arriti në konkluzionin se kishte ndodhur shkelje e të drejtës së pronësisë (neni 1 i Protokollit 1), e të drejtës për një proces të rregullt (neni 6) dhe e të drejtës për zgjidhje efektive (neni 13). Duke marrë parasysh afërsisht 1.400 kërkesat kundër Ukrainës, që janë aktualisht në gjykim në Gjykatë dhe kanë të bëjnë me të njëjtat çështje, Gjykata arriti në konkluzionin se në Ukrainë ekzistonte një papajtueshmëri me praktikën e Konventës, dhe vendosi njëzëri se Ukraina duhet të aplikonte në sistemin e saj ligjor, brenda një viti nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë, një zgjidhje efektive që siguron një dëmshpërblim të përshtatshëm dhe të mjaftueshëm për mosekzekutimin e vendimeve gjyqësore vendore. Në pritje të marrjes së masave të mësipërme, Gjykata shtyu një vit nga data, në të cilën vendimi merr formë të prerë, procedurat gjyqësore për të gjitha çështjet e reja ukrainase që kishin të bënin vetëm me mosekzekutimin ose ekzekutimin me vonesë të vendimeve gjyqësore vendase.

Më datë 21 shkurt 2012, Gjykata mori në shqyrtim gjendjen e zbatimit të vendimit gjyqësor model që përmendet më lart, vuri në dukje se Ukraina nuk ka miratuar masat e përgjithshme të nevojshme për trajtimin e çështjeve të mosekzekutimit në shkallë vendi dhe – në përputhje me vendimin gjyqësor model (§ 100) – vendosi të rifillojë shqyrtimin e kërkesave që ngrinin çështje të ngjashme.

Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase në Moldavi

Legjislacioni moldav për strehimin social i akordonte privilegje një kategorie shumë të gjerë personash. Megjithatë, për shkak të mungesës së vazhdueshme të fondeve në dispozicion të qeverisjes lokale, vendimet gjyqësore përfundimtare për dhënien e banesave sociale rrallëherë zbatoheshin. Gjykata, duke vendosur që t'i shtyjë të gjithë rastet e ngjashme, vendosi që, brenda gjashtë muajve nga data në të cilën vendimi gjyqësor merr formë të prerë, shteti moldav duhet të krijonte një zgjidhje efektive vendase për mosekzekutimin ose zbatimin me vonesë të vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase lidhur me strehimin dhe, brenda një viti nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë, t'i dëmshpërblente të gjithë të dëmtuarit e rasteve të mosekzekutimit, që ishin paraqitur në Gjykatë përpara dhënies së këtij vendimi gjyqësor.

Pas vendimit gjyqësor model “Olaru e të tjerë kundër Republikës së Moldavisë” (2009), Qeveria moldave reformoi legjislacionin duke futur, në korrik 2011, një zgjidhje të re në shkallë vendi kundër mosekzekutimit të vendimeve gjyqësore përfundimtare vendase dhe kohëzgjatjes së paarsyeshme të procedurave gjyqësore.

Mosekzekutimi i vendimeve gjyqësore në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut gjeti shkelje të nenit 1 të Protokollit 1 lidhur me mosekzekutimin e vendimeve gjyqësore në rastet e parashtruara kundër shumë shteteve të tjera anëtare.

“Driza kundër Shqipërisë” (2002) – paaftësia e autoriteteve për të ekzekutuar vendimet gjyqësore dhe vendimet administrative për kthimin e pronës.

"Akimova kundër Azerbaixhanit" (2007) – vendimi i autoriteteve për të shtyrë, për një periudhë të pacaktuar kohore, ekzekutimin e një urdhri për nxjerrje nga banesa kundër personave të zhvendosur brendapërbrenda vendit, të cilët kishin zënë në mënyrë të paligjshme apartamentin e palëve kërkuese.

"R. Kačapor e të tjerë kundër Serbisë" (2008) – paaftësia e autoriteteve për të ekzekutuar vendimet përfundimtare (urdhërpagesat kundër një shoqërie me pronësi të shtetit – ish punëdhënës i palëve kërkuese) dhënë në favor të palëve kërkuese.

"Bijelić kundër Malit të Zi dhe Serbisë" (2009) – paaftësia e autoriteteve për të ekzekutuar urdhrin e dëbimit.

"Čolić e të tjerë kundër Bosnjë-Hercegovinës" (2009) – paaftësia e autoriteteve për të ekzekutuar vendimet gjyqësore përfundimtare që u jepnin palëve kërkuese dëmshpërblime lufte.

"Mutishev e të tjerë kundër Bullgarisë" (2009) – paaftësia e autoriteteve për të ekzekutuar një vendim përfundimtar në favor të tyre për kthimin e pronësisë së mbi 100 ha tokë bujqësore që ishin kolektivizuar gjatë periudhës komuniste.

6.2 MASAT PËR ZBATIM NË RENDIN JURIDIK SHQIPTAR

PËRMBAJTJA DHE OBJEKTIVAT

Ky kapitull përmban informacion mbi detyrimin dhe kuadrin legjislativ të ekzekutimit të vendimeve gjyqësore vendase lidhur me të drejtën e pronësisë në Shqipëri.

Në këtë kapitull, gjithashtu, identifikohen disa pasoja të mosekzekutimit të këtyre vendimeve gjyqësore sipas nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Objektivat mësimore të këtij kapitulli:

- Zgjerimi i njohurive për situatën aktuale dhe statistikën në fushën e (mos)ekzekutimit të vendimit gjyqësor lidhur me të drejtën e pronësisë në Shqipëri nga pikëpamja e të drejtave themelore të njeriut;
- Të kuptuarit e zhvillimeve të fundit në legjislacionin dhe praktikën gjyqësore shqiptare lidhur me ekzekutimin e vendimeve gjyqësore për të drejtën e pronësisë/kompensimin në kuadër të ekzekutimit të vendimit të GJEDNJ-ësë "Manushaqe Puto e të tjerë kundër Shqipërisë" (2012).

KUADRI RREGULLATOR DHE PRAKTIKA GJYQËSORE VENDASE PËR EKZEKUTIMIN E VENDIMEVE GJYQËSORE PËRFUNDIMTARE LIDHUR ME TË DREJTËN E PRONËSISË NË SHQIPËRI

Ekzekutimi i vendimeve gjyqësore civile

Neni 142, paragrafi 3, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë shprehet se: "Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore."

Sipas legjislacionit shqiptar, procedurat e gjykimit civil janë dy faza, e para nga të cilat konsiston në ngritjen e pretendimeve për shkak të shkeljes së ligjit ose njohjes/kthimit së një të drejte me anë të një vendimi përfundimtar.

Neni 451 i Kodit të Procedurës Civile të Shqipërisë parashikon rastet kur vendimi merr formë të prerë (bëhet i parevokueshëm): "[kur] nuk mund të bëhet ankim kundër tij; nuk është bërë ankim kundër tij brenda afateve të caktuara nga ligji ose kur ankesa është tërhequr; ankesa e paraqitur nuk është pranuar; vendimi i gjykatës është lënë në fuqi, ndryshuar ose është pushuar gjykimi në shkallën e dytë."

Pasi vendimi i gjykatës merr formë të prerë, procesi gjyqësor hyn në fazën e dytë që njihet si ekzekutim i detyrueshëm/detyruar ose faza e ekzekutimit. Në të vërtetë, jo të gjitha vendimet gjyqësore janë objekt i ekzekutimit të detyrueshëm, vetëm disa prej tyre janë, si vendimet gjyqësore mbi detyrimin e njëres palë në favor të një pale tjetër.

Përmbartuesi gjyqësor, në mbështetje të nenit 517 të Kodit të Procedurës Civile, fillon

ekzekutimin duke i dërguar debitorit një lajmërim për të ekzekutuar vullnetarisht detyrimin që përmban urdhri i ekzekutimit dhe duke i caktuar për këtë një afat prej dhjetë ditësh ose pesë ditësh kur objekti i tij është pagë ose detyrim për ushqim. Me marrjen e lajmërimit për ekzekutim vullnetar, debitori është i detyruar të deklarojë, me shkrim, gjendjen e tij pasurore, si dhe sendet e tjera ose kredi që persona të tretë i detyrohen, nëse kjo kërkohet nga përmbarusi gjyqësor. Ekzekutimi i detyrueshëm nuk mund të fillojë para mbarimit të afateve të parashikuara, në mbështetje të nenit 517 të Kodit të Procedurës Civile, përveçse nëse kufijtë në kohë të afateve nuk mund të rrezikojnë që ekzekutimi të bëhet i pamundur. Në këtë rast përmbarusi gjyqësor mund të fillojë menjëherë ekzekutimin e detyrueshëm.

Sipas nenit 522 të Kodit të Procedurës Civile, kur banimi i debitorit nuk dihet, gjykata e shkallës së parë në vendin e ekzekutimit i emëron debitorit një përfaqësues, i cili shpërblehet fillimisht nga kreditori sipas nenit 525 të Kodit të Procedurës Civile. Kjo bëhet me kërkesën e përmbarusit gjyqësor, pasi sqarohet edhe vetë për këtë rrethanë, brenda 10 ditëve nga data e paraqitjes së kërkesës së përmbarusit gjyqësor.

Ekzekutimi i detyrimeve financiare ndaj personave juridikë dhe fizikë

Kur kërkohet ekzekutimi i një detyrimi financiar, përmbarusi gjyqësor, me kalimin e afatit të lajmërimit për ekzekutim (neni 517 i Kodit të Procedurës Civile), fillon ekzekutimin e detyrueshëm, duke vënë sekuestër mbi sendet e luajtshme dhe të paluajtshme të debitorit, në masën që do jetë e nevojshme për plotësimin e detyrimit të debitorit, në përputhje me bilancin e kredisë së debitorit. Për plotësimin e detyrimit të debitorit, përmbarusi gjyqësor vë sekuestër mbi pagën e debitorit dhe, pas zbritjes së kontributit për ndihmën sociale dhe tatimin mbi të ardhurat dhe pa rrezikuar nevojat bazë të jetës së debitorit, ai parashikon shumën që duhet paguar në emër të debitorit. Kur shuma në dispozicion nuk është e mjaftueshme për të shlyer të gjithë kreditorët, përmbarusi gjyqësor vendos se çfarë duhet paguar dhe i paguan kreditorët në përputhje me një proporcion të paracaktuar të shumës së borxhit. Është përgjegjësi e përmbarusit gjyqësor që të njoftojë debitorin dhe kreditorët për mënyrën e ndarjes së shumës që duhet t'u paguhet kreditorëve. Nëse, brenda pesë ditëve nga dhënia e këtij njoftimi, ndarja konsiderohet përfundimtare, përmbarusi gjyqësor i siguron secilit kreditor shumën që i është caktuar.

Ekzekutimi i vendimit mbi sendet e paluajtshme

Në mbështetje të nenit 560 të Kodit të Procedurës Civile, ekzekutimi i vendimit të gjykatës ose të titujve të tjerë ekzekutivë mbi sendet e paluajtshme të debitorit bëhet me vendosjen e sekuestros mbi to. Sekuestroja vihet me regjistrimin e saj në zyrën e regjistrimit të pasurive të paluajtshme të aktit të përmbarusit gjyqësor, në të cilin shënohet lloji, natyra dhe të paktën tre kufij të sendit të paluajtshëm, vendi i ndodhjes së tij, si dhe hipotekat dhe të drejtat reale që mund të jenë vënë mbi të. Akti i përmbarusit gjyqësor regjistrohet nga zyra e regjistrimit të pasurive të paluajtshme brenda 10 ditëve nga data e paraqitjes së tij. Një kopje e aktit të përmbarusit gjyqësor i komunikohet debitorit.

Sendet e paluajtshme mbi të cilat është vënë sekuestro lihen në kujdestarinë e debitorit derisa të shiten, ndërsa debitori është i detyruar të kujdeset për të siguruar të ishin të tijat. Në rast se debitori nuk tregon kujdesin e duhur për sendet e lëna në kujdestari, përmbarusi gjyqësor cakton një person tjetër për kujdestarinë dhe përcakton një tarifë që i paguhet atij.

Pas vënies së sekuestros, përbaruesi gjyqësor njofton debitorin se sendet mbi të cilat është vënë sekuestro do të nxirren në shitje. Ankandi mbahet në përputhje me rregullat për pasuritë e luajtshme.

Nga shqyrtimi i rasteve konstatohet se institucionet buxhetore debitore, gjatë procesit të ekzekutimit të një vendimi gjyqësor përfundimtar, nuk respektojnë rast pas rasti nenet 20 dhe 21 të ligjit nr. 8510, datë 15.07.1999 për përgjegjësinë jashtëkontraktore të organeve të administratës shtetërore dhe se, në ato raste kur këto dispozita janë respektuar, buxheti i shtetit nuk ka patur mundësi që të financojë sigurimin e fondeve për shlyerjen e detyrimeve ndaj personave privatë individë.

Ky qëndrim e transformon të drejtën për akses në gjykatë, për ankuesit, në një iluzion, për shkak të pazbatueshmërisë së titullit ekzekutiv për një kohë shumë të gjatë, siç arrin në konkluzion Gjykata Kushtetuese, kur e gjykoj dhe pranoi kërkesat e tetë subjekteve të ndryshme, me të njëjtin qëllim:

“Gjetja e shkeljes së parimit të procesit të rregullt si rezultat i mosekzekutimit të një vendimi gjyqësor përfundimtar nga ana e autoriteteve të ngarkuara me ligj, brenda një afati të arsyeshëm, përsa i takon nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut”.

Ekzekutimi i detyrueshëm ndaj kredive të caktuara të një kreditori të huaj bëhet vetëm kur nuk ka ndalim ose kufizim me ligj të veçantë ose me marrëveshje shtetërore ndërkombëtare.

Mjetet e mbrojtjes nga ekzekutimi i vendimeve

Kodi i Procedurës Civile të Shqipërisë parashikon mjete për t’u mbrojtur nga parregullsitë në fazën e ekzekutimit, si më poshtë.

Pavlefshmëria e titullit ekzekutiv

Debitori mund të kërkojë në gjykatën kompetente të vendit të ekzekutimit që të deklarohet se titulli ekzekutiv është i pavlefshëm ose se detyrimi nuk ekziston, ose ekziston në një masë më të vogël ose se është shuar më pas.

Kundërshtimi i veprimeve të përbaruesit gjyqësor

Kundër veprimeve të përbaruesit gjyqësor dhe kundër refuzimit të përbaruesit gjyqësor për të kryer një veprim, palët mund të bëjnë ankim në gjykatën që ekzekuton vendimin, brenda pesë ditëve nga dita e kryerjes së veprimit ose refuzimit, kur palët kanë qenë të pranishme në kryerjen e veprimit ose kanë qenë thirrur, dhe, në raste të tjera, nga dita që u është njoftuar ose kanë marrë dijeni për veprimin ose refuzimin.

Padia për kërkimin e sendit nga personi i tretë

Çdo person i tretë që pretendon se është pronar i sendit mbi të cilin bëhet ekzekutimi, mund të ngrëjë padi për të ushtruar të drejtën e tij dhe kur është rasti për të përjashtuar sendi nga sekuestrimi dhe shitja. Padia ngrihet kundër kreditorit dhe debitorit në gjykatën

e vendit të ekzekutimit të vendimit. Në këto raste, gjykata mund të vendosë si masë të përkohshme pezullimin e ekzekutimit me ose pa garanci.

Ekzekutimi i vendimeve gjyqësore administrative përfundimtare

Sipas ligjit nr. 49/2012 "Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative", ekzekutimi i vendimit përfundimtar që merr gjykata administrative është i ndryshëm nga ai i gjykatës civile.

Vendimi përfundimtar i gjykatës administrative, që ka marrë formë të prerë, vihet në ekzekutim nga përbaruesi gjyqësor me kërkesën e kreditorit. Çdo akt i nxjerrë ose veprim i kryer nga organi publik i paditur, pasi vendimi i gjykatës administrative është bërë i ekzekutueshëm, dhe që është në kundërshtim me dispozitivin e vendimit të gjykatës, është absolutisht i pavlefshëm dhe nuk pengon ekzekutimin.

Përbaruesi gjyqësor, në përfundim të afatit të ekzekutimit të detyrueshëm të caktuar nga gjyqtari, njofton me shkrim gjyqtarin për veprimet e kryera nga organi publik debitor.

Në rast të moskryerjes me faj të detyrimeve, sipas vendimit apo urdhrave të gjykatës, pa shkaqe të përligjura, gjyqtari edhe kryesisht vendos gjorbë ndaj titullarit të organit publik debitor. Masa e gjorbës është e barabartë me 20 për qind të pagës minimale, në shkallë vendi, për çdo ditë vonesë në ekzekutim; ose gjyqtari kërkon marrjen e masave disiplinore dhe, kur është rasti, paraqet edhe kallëzim penal ndaj personave përgjegjës.

EKZEKUTIMI I VENDIMEVE GJYQËSORE VENDASE NË SHQIPËRI DUKE MARRË PARASYSH PRAKTIKËN GJYQËSORE TË GJYKATËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT

Në vendimin gjyqësor model "Manushaqe Puto e të tjerë kundër Shqipërisë" (2012), problemi i paaftësisë për të ekzekutuar vendime gjyqësore përfundimtare dhe administrative vendase lidhur me të drejtën e palëve kërkuese për kthimin ose kompensimin (në para ose në natyrë) për pasuritë e shtetëzuara gjatë regjimit komunist (shkelje të nenit 6 § 1 dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1), dhe i mungesës së zgjidhjes efektive në këtë drejtim (shkelje e nenit 13) është pranuar nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut si një problem strukturor në Shqipëri. Rrjedhimisht, më 17 qershor 2014, autoriteteve shqiptare u është kërkuar që të krijojnë një mekanizëm efektiv për kompensimin në shkallë vendi.

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, gjithashtu, gjeti shkelje në raste të tjera të ngjashme kundër Shqipërisë:

Në çështjen "Bushati e të tjerë kundër Shqipërisë" (2009), GJEDNJ-ëja konstatoi paaftësi të përbaruesve gjyqësorë për të siguruar ekzekutimin e një vendimi të Gjykatës së Lartë në shkelje të nenit 6 dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1. Në çështjen "Driza kundër Shqipërisë" (2007), GJEDNJ-ëja gjeti mungesë të sigurisë juridike dhe mungesë të paanshmërisë së Gjykatës së Lartë në shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës.

Në vitin 2015, Kuvendi i Shqipërisë miratoi ligjin nr. 133/2015 në kuadër të masave të përgjithshme të marra nga autoritetet vendase për zbatimin e vendimit gjyqësor "Manushaqe Puto kundër Shqipërisë" (2012). Më datë 24 shkurt 2016, ky ligj hyri në fuqi dhe tre aktet e para nënligjore u miratuan më datë 23 mars 2016.

Në vitin 2017, Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë, pasi mori në konsideratë Opinionin e Komisionit të Venecias, dha vendimin e saj (nr. 1) dhe gjeti jokushtetues nenet 6 §§ 3 dhe 5.

PYETJE

Pyetja 1 Paaftësia e autoriteteve për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore ose vendimeve administrative për kthimin e pronës nuk mund të rezultojë në shkelje të nenit 1 të Protokollit 1

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë

E vërtetë

E gabuar

Pyetja 2 Tezgjatja e procedurave të përbarimit mund të rezultojë në shkelje të '___'? :

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë.

1. E drejta e pronësisë
2. E drejta për gjykim pa vonesë të panevojshme
3. Të dyja më sipër

Pyetja 3 Një vendim gjyqësor model zbatohet për të korrigjuar shkeljet tërësore të së drejtës së pronësisë:

Zgjidhni përgjigjen (përgjigjet) më poshtë

E vërtetë

E gabuar

ÇELËSAT E PËRGJIGJEVE

Pyetja 1 Opinioni vlerësues për "E gabuar"

Është e saktë.

Paaftësia e autoriteteve për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore ose vendimeve administrative për kthimin e pronës mund të rezultojë në shkelje të nenit 1 të Protokollit 1.

Pyetja 2 Opinion vlerësues

Përgjigjja 3 është e saktë.

Pyetja 3 Opinioni vlerësues për "E vërtetë"

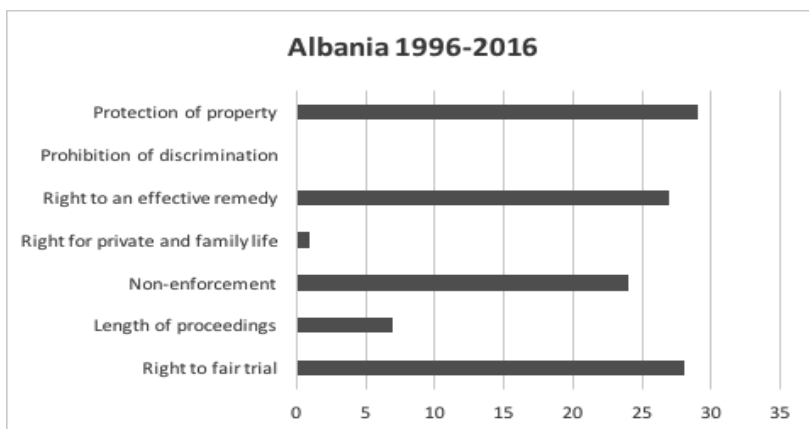
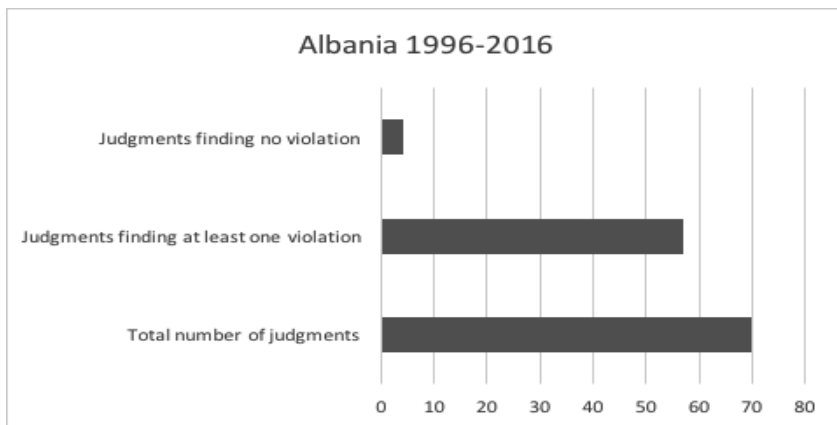
Është e saktë.

KAPITULLI 7

STATISTIKA

Statistika Zyrtare të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Shqipëria 1959-2016⁷

⁷http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2016_ENG.pdf Tabelat krahasuese që gjenden në faqen e internetit të Gjykatës janë bërë për të gjitha Vendet Anëtare dhe tregojnë statistikat për tërë periudhën e aktivitetit të Gjykatës, d.m.th., 1959-2016. Megjithatë, Shqipëria e ratifikoi Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut në vitin 1996. Rrjedhimisht, këto statistika përfaqësojnë çështjet e paraqitura dhe vendimet gjyqësore të dhëna nga GJEDNJ-ëja gjatë periudhës 1996-2016.

Sipas të dhënave, që janë marrë nga Regjistri i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe janë përdorur në *Amicus Curiae* i Komisionit të Venecias⁸, ka patur 230 çështje kundër Shqipërisë në gjykim në Gjykatë dhe, në tetor të vitit 2016, 15 çështje kundër Shqipërisë nën mbikëqyrjen e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës. Në këtë periudhë, numëroheshin 40.000 çështje në gjykim në gjykatë dhe gjykatën administrative në Shqipëri.

Sipas Statistikave të Zyrës së Avokatit të Përgjithshëm, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut aktualisht po shqyrton 89 raste lidhur me çështjet e pronave (maj 2017). Për këto çështje, Qeveria tashmë ka paraqitur vërejtjet e veta dhe komente të mëtejshme për pretendimet e palëve kërkuese. Këto raste janë në gjykim në Gjykatë dhe pritet të merret vendim. Këto statistika tregojnë, gjithashtu, se GJEDNJ-ëja ka dhënë njëzet e katër vendime lidhur me çështjet të pronave në Shqipëri; tre nga njëzet e katër vendime nuk janë ekzekutuar ende.

Në vitin 2017, numërohen afërsisht 11.000 çështje në shqyrtim në Agjencinë e Trajtimit të Pronave (ATP).

⁸[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)023-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)023-e)